This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

1.30

HW LDQZ F

Rom
6152
1.30

HARVARD COLLEGE LIBRARY

Bought with the income of
THE KELLER FUND

Bequeathed in Memory of
JASPER NEWTON KELLER
BETTY SCOTT HENSHAW KELLER
MARIAN MANDELL KELLER
RALPH HENSHAW KELLER
CARL TILDEN KELLER

VE RI TAS

Rom
6152
1.30

HARVARD COLLEGE LIBRARY

Bought with the income of
THE KELLER FUND

Bequeathed in Memory of
JASPER NEWTON KELLER
BETTY SCOTT HENSHAW KELLER
MARIAN MANDELL KELLER
RALPH HENSHAW KELLER
CARL TILDEN KELLER

VE RI TAS

Rom
6152
1.30

HARVARD COLLEGE LIBRARY

Bought with the income of
THE KELLER FUND

Bequeathed in Memory of
JASPER NEWTON KELLER
BETTY SCOTT HENSHAW KELLER
MARIAN MANDELL KELLER
RALPH HENSHAW KELLER
CARL TILDEN KELLER

VE RI TAS

Rom
6152
1.30

HARVARD COLLEGE LIBRARY

Bought with the income of
THE KELLER FUND

Bequeathed in Memory of
JASPER NEWTON KELLER
BETTY SCOTT HENSHAW KELLER
MARIAN MANDELL KELLER
RALPH HENSHAW KELLER
CARL TILDEN KELLER

VE RI TAS

AL. CAZABAN

CHIPURI și SUFLETE

MINERVA

Prețul 1.5

AL. CAZABAN

CHIPURI
ŞI
SUFLETE

BUCUREŞTI
«MINERVA», Institut de Arte
Grafice şi Editură. Bulevardul
Academiei 3 Edgar Quinet 4
1908.

Rom 6152.1.30

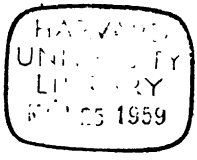

EDITURA INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE «MINERVA»,
BUCUREŞTI. — B-DUL ACADEMIEI 3.

REPRODUCEREA OPRITĂ

Dlui Mihail Dragomirescu, pe
aprecierea căruia pun un mare
preț. Al. Cazaban.
9 Mai 1908

CHIPURI ȘI SUFLETE

CU ARIPA FRÂNTĂ

Din sborul ei repezit, pasărea făcù de odată o sucitură în loc, fâlfâì de câteva ori din aripa rănită şi, cu toată lupta desnădăjduită de a mai plutì înainte, ajunse la pământ, pe cositura aspră, nu departe de tufişul întunecat din care se strecurà, topindu-se uşor, o fâşie de fum albicios.

În clipa aceia, omul care îndreptase lovitura duşmană, ivindu-se din ascunziş, se repezì să-şi culeagă, de jos, vânatul de atâta timp pândit.

Pasărea, — un şoim împărătesc, — deşi numai aripată, totuşi nu-şi căută scăparea prin fugă. Dinpotrivă, îşi puse în faţă, —

ca un scut de apărare, — aripa cea neatinsă, şi rămase nemişcată, aşteptând dârză apropierea vrăjmaşului.

Şi erà atâta înfruntare în privirea adâncă a ochilor ei vii, — în care tremurau apele a doua diamante negre — în cât vânătorul se oprì puţin ca să privească mai cu deamănuntul, această jivină pe care Dumnezeu o făcuse cu atâta măiestrie.

Capul şi spatele, de culoarea plumburie a norilor furtunoşi, erau vărgate de dungi argintii ca scăpări de fulger, iar sfârcurile aripelor negre cu străluciri albăstrii, păreau făurite din oţel călit...

De frică să nu-l sgârie cu ghiarele ei ascuţite, vânătorul o apucă cu multă băgare de seamă de aripa însângerată, şi bălăbănind'o în aer fără milă, luă drumul satului ca s'o ducă boerului care îi făgăduise un bacşiş bun.

«Ţi-ai făcut o pomană! — îi strigă în cale un ţăran.

— El mi-o mâncat două găini!...

«Şi mie o raţă!» — se tânguì un altul.

Iar băeţii oamenilor se ţineau cârd după hoţul de uliu pe care nu-l văzuse până

atunci de cât rotindu-se pe albastrul cerului, d'asupra satului, în pândirea pradei... Cei mai îndrăzneţi se repezeau să-i zmulgă câte o pană din coadă sau din aripă... Unul îi aruncă un pumn de praf în ochi, ca să-l orbească...

Când ajunse acasă la boier, vânătorul dete drumul şoimului în curte... Argaţii, servitoarele, câinii, pisicile şi toate vieţuitoarele de acolo se adunaseră în jurul lui. Boierul chiar şi cucoana se coborâră amândoui ca să-l privească.

Sub cuvânt că jivina puteà să mănânce păsările din curte, bucătarul luă un satâr ascuţit, şi îi reteză ghiarele, aproape din carne. In timpul acestei «operaţiuni» în rîsul sgomotos al copiilor, răpitoarea nici nu clipì din ochii pe cari îi ţinea ţintă în cer. Părea că nu suferă nimic deşi degetele călăului se pătaseră de sânge. Un câine lăţos, de vânătoare, se repezì asupra pasărei, gata s'o sfâşie, dar răpitoarea îi sfârcuì nasul cu ciocul ei, ascuţit ca acul.

— Să-i tăiem şi pliscul! — strigă bucătarul, strângând în mâna-i aspră, mânerul unsuros al satârului.

Boierul îl opri:

— Nu, că n'o să mai poată mâncà, şi eu vreau să-l cresc, căci şoimii ăştia se îmblânzesc repede.

Când boierul şi cocoana plecară, copii începură să sburătuească pasărea, cu pietre.. Unul o legă de picior cu o sfoară şi o aruncă în sus, să vadă dacă mai poate sburà...

După ce o chinuiră aşa aproape două ceasuri, săturaţi de joc, o aruncară pe movila de gunoiu de lângă grajdiu. Istovită, îşi lăsă aripele în jos şi rămase acolo nemişcată cu ochii întorşi mereu spre cer...

Spre seară, o femeie îi întinse pe un cleşte câteva bucăţi de carne crudă, şi fiindcă răpitoarea nici nu căutà să le privească, i le lăsă acolo pe gunoi.

A doua zi, carnea nu mai erà.

— O mâncat-o! — strigă boerul, — de acum să ştiţi că trăeşte....

Intr'o săptămână uliul fu vindecat la aripă... Incepù să mănânce carne din mâna omului, şi încet-încet se deprinse să trăiască în curte ca oricare altă pasăre domestică.

Ochii lui acum nu mai inspăimântau pe nimeni cu strălucirea lor sălbatică.

Copii, tot se jucau cu el, dar nu-l chinuiau ca mai înainte. Nici găinele nu mai cârâiau înspăimântate la ivirea lui; ba una din ele îl ciupì, când, într'o zi, îl găsì adăpându-se în treuca de lângă poiată.

Culoarea penelor lui prindea încet o altă faţă ca şi o haină prea de mult timp purtată.

Toată ziulica, se târià prin curte măturând, cu sfârcul aripilor, — tăietoare de desimi albastre, — tot praful şi toate murdăriile pe care le întâlnea în cale...

. . . . . .

Toamna îşi întârzià sfârşitul... De la miază-noapte, vânturile nu porniră încă... Cârduri de cocoare treceau jos d'asupra satului, şi se lăsau cu ţipete răsunătoare pe ogoarele întinse de porumb necules.

De pe movila de gunoiu, — al cărei vârf se înălţà din zi în zi, — uliul părea prins de un fel de neastâmpăr... Din când în când, îşi deschidea aripele, încercând par'că să sboare... După ce se obosea şi le închidea iarăşi şi sgrebulindu-se posomorât în pene, rămânea ceasuri întregi nemişcat...

Într'o zi însă, după ce vizitiul turnase mai mult gunoiu pe movilă, înălţând-o până aproape de straşină, şoimul se opintì din răsputerì şi făcându-şi vânt mare, ajunse pe acoperişul grajdiului, de unde sărì tocmai pe coama înaltă a casei boiereşti. Scuturându-se de câte-va ori, se puse să-şi ciugulească penele care păreau că prind iarăşi strălucirea de mai înainte.

De-odată, răsună strigătul tânguit de pasăre răpitoare, şi, în înălţimele ameţitore ale cerului se şi zărì o caie cu sboru-i cercuit, plutind lin sub ploaia strălucitoare a razelor de soare.

Când strigătul răsună a doua oară, şoimul îşi deschise aripele'i ascuţite şi fără să stea în cumpănă se avântă în aer. Nu plutì însă de cât o clipă, şi căzù greoiu în mijlocul curţei.

Se ridică parcă ruşinat, şi şchiopătând să târîì spre movila lui de gunoiu... După ce îşi mai ridică odată spre cer privirea'i turburată, îşi vârî capul sub aripă şi rămase adormit...

A doua-zi îl găsiră pe mormanul de gunoaie, întins pe spate, cu aripele deschise.

Părea o cruce svârlită de vânt, pe mormântul unui uitat de lume...

SCARLATTI

După multă pofteală şi vorbă de clacă, ne urcarăm în lotca trainică şi încăpătoare, care, sub apăsarea pasului nostru greoiu şi stângaciu, îşi clatină supărată coşul ei alb, cercuit cu dungi albastre în dreptul fiecărui crăvac.

Cei doi lopătari ruşi, cu braţele lor vânjoase, cu privirea îndrăzneaţă, ne încredinţară pe loc că n'aveam de ce ne teme dacă întâmplător vre-o furtună, pornindu-se, ar fi turburat şi mai rău faţa supărată a Dunării.

Ş'apoi veneà să ne însoţească cel mai ager şi cel mai destoinic revizor de pescărie — Scarlatti — poreclit «regele Deltei»

din pricină că numele său stârneà spaimă printre pescarii ruşi şi lipoveni care vânau fără drept în apele Stăpânirii.

Când ne aşezarăm fiecare cum ne venea mai la îndemână, vocea puternică a revizorului porunci celor doi lopătari :

— Hai mânaţi... râmătorilor !

Braţele plătite îşi încordară muşchii lor ca funiile, lopeţile se înfipseră în adâncul valului, şi lotca se avântă sprintenă spre largul deschis al apelor... Şi cum ne îndepărtam de malul negru, în loc să-mi întorc capul să văd cum rămâne în urmă satul Periprava unde poposisem noaptea, urmăream cu băgare de seamă toate mişcările însoţitorului nostru, Scarlatti, care acum ţinea cârma.

Ce faţă sănătoasă ! Ce ochi limpezi ! Nici nu deslușiam în ei vre-o urmă de oboseală, deşi omul chefuise două zile şi două nopţi dearândul.

De sub cozorocul streşină a unei sepci albe, nasul i se încovoia în jos ca al unei pasări de pradă. Mustăţile groase cu vârfurile zbârlite, îi dădeau revizorului o înfăţişare aspră care îţi făcea spaimă la început, dar

cum întâlniai privirea neprefăcută a ochilor săi albaştri, îndată te linişteai.

Cunoştea Delta, cu toate cotloanele ei, după cum îşi cunoştea şi fundul buzunarelor.

Ştià toate cotiturile gârlelor, toate iezurile, şi toate luminişurile şi ochiurile mai de seamă din pustietatea foşnitoare a papurei şi a stufărişului fără margine şi zare...

Nu erà grind sau prundoiu pe care Scarlatti să nu-l fi ştiut....

Când Periprava se topì în spuza cenuşie a depărtării, îl întrebai :

— Da' acum încotro o luăm ?

— Spre Vâlcov!

Pe toţi ne prinse grija la auzirea acestui nume, căci toată seara, — păn' în târziu, — cât am stat la cârciuma din Periprava, nu s'a vorbit decât de răutatea şi sălbătăcia pescarilor ruşi şi lipoveni din târguşorul basarabean Vâlcov. Chiar şi juraseră moarte lui Scarlatti, şi nu aşteptau decât prilejul să-şi îndeplinească jurământul lor de răsbunare împotriva celuia care îi bătea până la sânge şi le luà, — ca să le treacă în stăpânirea statului, — toate uneltele lor de pescuire, — toată averea lor...

— Şi cum, o să trecem pe lângă Vâlcov? — îi zisei văzându-l că tot ţinea malul rusesc.

— Ce?.. să trecem numai!.. Ba o să ne dăm şi jos, că nu de geaba îmi place mie vinul lor... porcesc!..

— Şi nu te temi de ei?

— De cine?

— De pescarii ruşi şi lipoveni?!

— Să mă tem eu?... D'apoi, am trecut printre ei numai eu singur, cu un lopătar, şi nu m'am temut, şi o să mă tem acum când suntem şeapte! — se fudulì Scarlatti şi ne privì zimbind pe sub mustaţă...

— Chiar că şi ai în cine te sprijinì! — zisei, gândindu-mă şi la mine şi la ceilalţi trei bucureşteni cari începuseră să se frământe neliniştiţi în locurilor lor.

Scarlatti râse şi dădù câteva porunci, în ruseşte, lopătarilor.

Pe lângă limba românească şi rusească, el o mai cunoşteà şi pe cea bulgărească, şi pe cea leşească, şi pe cea grecească şi pe cea lipovenească. Dar, pe nici una n'o vorbeà cum se cade; aşa că ne erà greu să putem ştì ce fel de polimă de om mai erà însoţitorul nostru. Ştiu atât, că de câteor,

eu, împreună cu ceilalţi bucureşteni, vorbeam cu foc de ţara noastră de limba şi de obiceiurile poporului nostru, lui Scarlatti i se aprindeau ochii, se ridicà în picioare, izbea cu pumnii în ceafa lopătarilor şi ameninţând golul, începea să înjure toată muscălimea, să blasteme şi pe Bulgari şi pe Greci şi pe Turci, şi însfârşit pe toţi acei străini cari mai îndrăzneau să trăiască în Deltă, chiar după ce că Dobrogea se alipise României.

Ne plăcea mult pentru simţirea lui faţă de ţara unde îşi agonisea pânea, dar ne cam îngrijau unele din apucăturile lui cari treceau de multe ori peste marginele îngăduinţei. În cele patru zile de când erà cu noi, ne făcuse o mulţime de buclucuri destul de supărătoare. Aşa, într'o cafenea de pe cheul portului Tulcea, s'a apucat să ia la bătaie pe nişte Bulgari — negustori cinstiţi şi paşnici de altminteri — pentrucă îndrăzniseră să vorbească, alături de masa noastră, în limba lor bulgărească. În Chilia-Nouă, a aruncat, de pe puntea unei cherhanale, pe un pescar grec care ne ură bună-venire zicându-ne: «kalimera.»

Ca adevărați iubitori ai limbei noastre, negreșit, că în noi încuviințam izbucnirile lui Scarlatti, pe față însă făceam pe supărații și mai ales acum când îl vedeam că se încăpăținează să meargă într'un târg rusesc unde avea vrăjmași și încă atât de periculoși.

Unul din noi — cel mai voinicos, fără îndoială — după ce măsură depărtarea dintre lotca noastră și malul basarabean, se întoarse către buclucașul de revizor, și îi zise scurt:

— Ar fi bine să nu ne mai pierdem vremea prin Vâlcov, ci să mergem înainte, deadreptul la Sulina.

— Da, da! — încuviințarăm cu toți într'un singur glas — Deadreptul la Sulina!

Scarlatti dete din umeri în semn de supunere, și privì tăcut peste fața încrețită a apei, peste mlădierea foșnitoare a vârfurilor de papură...

De pe spinarea nisipoasă a unui grind din fața noastră, se ridică deodată un stol de păsări albe cari umplură împrejurimile cu țipetele lor ascuțite și par'că năcăjite. Cu fâlfăiri ușoare și neregulate, ele se împrăștiară pe sus, și, după ce plutiră ca niște petice de hârtie aruncate în vânt de o mână

nevăzută, iarăşi se împreunară şi, atrase par'că de un magnet puternic, se lăsară pe un alt grind,... mai departe, în drumul nostru.

Acum, ocoleam un ostrov mare, plin de livezi cu pomi roditori, printre cari se ivea sfioasă căsuţa celui osândit să trăiască în pustietatea locului.

— Ăsta-i ostrovul Tatarului! — ne încunoştiinţă Scarlatti. — Şi oamenii de acì, sunt oameni de ispravă: toată ziua dorm, şi noaptea fură peşte.

Câţiva gutui încărcaţi de roadele lor galbene şi mirositoare, ne îndemnară să tragem luntrea la mal. Din umbra tufelor, îndată se arătară doi câni jigăriţi şi se porniră pe un lătrat care răsună ca o schelălăitură în desimea mută a papurei de pe malul dimpotrivă.

— Nia! şarlele dracului! — Mâncà-v'ar să vă mănânce umplute, stăpânul vostru! — strigă Scarlatti şi sărì din luntrea care, alipindu-se de mal, stârnea roiuri bâzâitoare de ţânţari supărători.

Mai întâi câinii se retraseră hămăind înnăbuşit, dar când văzură că vrăjmaşul se în-

dreptă spre un gutuiu, se repeziră cu lătrături şi mai îndârjite, şi mai desnădăjduite.

Scarlatti, înfuriat, se aplecă să ià de jos vre-un bulgăre sau vre-o scurtătură ca s'arunce în ei, dar negăsind nimic, scoase repede revolverul din tocul de la coapsă, şi fără multă chibzuială descărcă două focuri mai în acelaş timp.

Deodată, unul din cei doi câini se strânse grămadă şi lătratul îi amuţì pe loc în gura'i însângerată. Clănţănind din dinţi ca şi când l-ar fi prins frigurile, începù să se târăie cu greu, pe o coastă, spre casa stâpânului.

Din fundul grădinei, s'auzì o suduitură muscălească, şi îndată se şi arătă, strecurându-se printre arbori, un lipovan bărbos cu bluza roşie ca sângele.

În mână ţineà ameninţător o furcă ascuţită, şi părea hotărât să spargă pe îndrăzneţul care trăsese în credinciosul său paznic.

Dar când dădù cu ochii de Scarlatti care îşi punea liniştit revolverul la loc, furtunosul se potolì pe dată şi rămase nemişcat, cu braţul moale, cu ochii prostiţi.

— Ce stai ca o vită ! — îi strigă revizorul.

Cum, n'ai adunat încă fructe pentru boerii din lotcă? Hai pașol!

Lipovanul își scoase căciula cu smerenie își dete la o parte o șuviță unsuroasă de păr care îi venea în ochi, și, fără să zică o vorbă, facù «stânga-împrejur».

Nouă nici nu ne mai venì să ne dăm jos din lotcă, așa ne țintuise în loc fapta lui Scarlatti.

Fără multă zăbavă, lipovanul se întoarse, aducând un coș încărcat până în vârf cu tot felul de fructe pe care le răsturnă în barcă, la picioarele noastre.

Voirăm să-l cinstim cu ceva, dar revizorul nu ne dete răgaz, căci izbind la o parte pe lipovan, îi strigă:

— Las' că furi tu destul pește, ca să ai de unde să te cinstești și singur!

Când ne depărtarăm puțin de mal, îl mustrarăm pe Scarlati pentru-că a ucis degeaba cânele bietului lipovan.

Dar el ne răspunse, uitându-se în altă parte:

— Păcat că legea te oprește! L-aș fi ucis pe lifta de lipovean că-i mai câne decât un câne...

Lăsarăm ostrovul în urmă...

Drumul nostru curgător, acum se desschidea larg, şi în undele lui neastâmpărate, se răsturnà adâncă bolta albastră a cerului.

Din înălţimi, soarele, împroşcând raze de căldură moleşitoare, ne îndemnà la somn. Vântul încetând să mai bată, foşnirea papurei amuţì. Nimeni din noi nu se mai ostenea să vorbească, aşa că în sălbătăcia locului, nu se mai auzia acum decât răsuflarea greoaie a celor doi lopătari şi sgomotul monoton ce-l făceau băbăicele frecându-se de strapazane.

Cârduri după cârduri, păsările de baltă se ridicau speriate de pe luciul iezerului mărginaş, sau din desimea păpurişului. Şi, unindu-se cu alte cârduri răsleţe se rânduiau încet — încet, în linii negre, pe albastrul zării, ca nişte slove neînţelese pe foaia unei cărţi.

De pe malul basarabean, pornì deodată un strigăt răsunător care aduceà mai mult cu mugetul unui taur decât cu o voce omenească.

— Ăsta-i un semnal! — scrâşnì Scarlatti ai cărui ochi se rotunjiră ca şi ai vulturului când caută să descopere, din depărtare, prada.

Mugetul răsună şi a douaoară şi a treiaoară...

— A! uite hoţul.. uite-l! — strigă agerul revizor, arătând cu mâna spre malul românesc. Şi în adevăr, deslușirăm cu toţii în locul arătat pe un om desbrăcat de tot, care se tot plecà şi se ridicà, silindu-se par-că s'adune ceva de sub malul umbrit de sălcii şi de papură. Şi cum păşià, legănându-se pe picioaroange, păreà de departe un stârc uriaş care îşi căutà hrana, nesupărat de nimeni, în pustietatea locului.

— Hup! Hup! — răsunà din ce în ce mai tare vocea de pe malul rusesc.

— Mânaţi, mă! — strigă Scarlatti cătră lopătari. — Mai iute!.... Să punem mâna pe *cotrobandit*!

Dar lighioaia păreà că nu se sinchiseşte de loc de apropierea noastră, căci îşi scotea în linişte vintirile pline de peşte, pe care le scutură într'o lotcă neagră, pe jumătate ascunsă în stufiş. Ochii lui Scarlatti se holbaseră peste măsură şi în sclipirea lor treceau scăpărări de cremene. In mână îşi strângea cravaşa aspră şi strigà tot mai aprins:

— Mânaţi!... că de nu-l ajungeţi, vă arunc pe amândoi în Dunăre!

Opintindu-se din răsputeri, văslaşii răsuflau ca nişte maşine de aburi. Dar degeaba toată truda lor!... Urmăritul, cum simţì lotca noastră la vr-o sută de paşi de dânsul, se aruncă în «năpârca» lui, aşa cum erà desbrăcat, — şi, punând mânile pe cele două băbăici, se aplecà odată din şele şi când se opintì înapoi, ajunse zece paşi în larg. Mai vâslì de câteva ori, şi, deşì mergeà în curmeziş cu valul, totuşi îl zărirăm de-odată aproape de mijlocul Dunării.

— Lăsaţi-l de-acù! — strigă Scarlatti — că ne facem de râs! Şi prins de admiraţie faţă de dibăcia şi sprinteneala celui urmărit, adăugă: Aşa văslaş mai înţeleg! Halal să-i fie! Cum l'oi întâlnì să ştiţi că-l cinstesc!...

De-odată, de după rupturile malului basarabean, se iviră capete bărboase, bluze colorate. Erau pescari ruşi cari mulţumiţi că tovarăşul lor scăpase pe supt nasul nostru, se porniră să ne fluere şi să ne huiduiască.

— Acum îşi bat joc de noi! — scrâşnì Scarlatti, lovind cu palma-i lată ceafa leoarcă de sudoare a unui dintre lopătari. Şi cu

toată depărtarea care îl despărţià de huiduitori, ar fi vrut par'că să-i ameninţe cu privirea lui făgăduitoare de straşnică răzbunare.

Când l'am întrebat dacă pescarii erau din Vâlcov, începù să râdă:

— Aşa-i crezi pe vâlcoveni?! Cu ei ai de furcă... E destul să te vadă numai unul, şi se adună o sută, ca din pământ... Şi să te ferească sfântul să n'ai armă la tine, că săruţi fundul Dunării!... O să-i vezi acuşi, când o să trecem pe lângă ei!... Toţi bulgării de pe mal o să ne sboare în cap...

— Cum în cap!... — strigarăm — Ce, numai decât trebue să trecem pe subt nasul lor?... Că doar Dunărea e largă....

— E largă, dar pe acì ni-e drumul! — ne răspunse, şi atingând cârmacul, îndreptà barca tot mai mult spre malul basarabean care se înălţà din ce în ce mai aspru şi mai râpos.

Foarte nemulţumiţi în sufletul nostru de purtarea acestui revizor care ne devenise aproape nesuferit, tăcurăm. Dar unul din noi izbucnì deodată:

— Ştii, domnule Scarlatti, că acù ne pare

rău că ne-am mai suit în lotca d-tale!... Mai bine mergeam cu vaporul!...

Scarlatti îl privì pe sub gene şi nu-i răspunse nimic. Când se auzì răsunând din depărtare dangătul unui clopot, ne zise:

— Auziţi... sună clopotele dela biserica lipovenească din Vâlcov!

Nu înaintarăm mult pe braţul cotit al Dunării, când iată că zărirăm, desluşit, cum se înşirau ostenite pe coasta dealului nisipos, căsuţele umilite ale târgului Vâlcov.

Câteva şlepuri mari şi negre—cine ştie de unde sosite—îşi odihneau corpurile lor greoaie lângă cheul micului port, unde se deosebiau purtându-se de ici-colo, ca nişte pete colorate, bluzele pescarilor vâlcoveni.

— Dar ţine, pentru Dumnezeu, cârma spre dreapta! — strigă, nu ştiu care, văzându-l pe Scarlatti că tot apropie barca de malul vrăşmaş.

— Cum, să râdă de un funcţionar al statului! se înfuriă Scarlatti, şi lovit deodată de o neaşteptată idee, se aplecă, şi scoţând din fundul lotcei un fanion, îi desfăşură în aer cele trei culori. Mândru, cu ochii strălucitori îl înfipse apoi în fruntea bărcei.

— Să ştie ei,—măgarii—că trece «*revizia*» românească!

Un prieten din faţă vru să zică ceva, dar întâlnind privirea plină de hotărâre a slujbaşului, tăcù şi îşi plecă ochii în valul în care înnotau răsfrângerile albastre, galbene şi roşii ale steagului românesc.

Cu cât ne apropiam de Vâlcov, cu atâta petele colorate se măreau, şi adunându-se între ele se înşirau par'că în linie de aşteptare.

— Au şi prins de veste! — murmură Scarlatti, pipăindu-şi în grabă revolverul dela coapsă.

Indobitociţi aproape, de oboseală şi de căldură, lopătarii gâfăiau din greu, vâslind în nesimţire.

— Acum mânaţi mai domol! — le hotărî stăpânul — să nu crează hoţii că fugim noi de ei!...

Noi, — cei patru bucureşteni, — ne îndesuiam unul în altul, cu buzele strânse, amărâţi, dojenindu-ne noi singuri că mai veniserăm în Dobrogea ca să întâlnim Români, printre sălbaticii ăştia de ruşi şi lipoveni!

Acum, nu mai doream alta decât s'a-

jungem cât mai curând la Sulina şi să scăpăm de Scarlatti cu care credeam că poate să ne primejduim chiar viaţa.

Când ajunserăm ca la o bătaie de puşcă de cheul portului lipovenesc, pescarii începură să dea din mâni ca nişte apucaţi, şi şuerau în degete ca cei mai vajnici hoţi de codru. Câţiva se acăţară de şlepuri, căutând par'că să ne aţie mai de-aproape calea. Unii cumpăneau în mână câte un pietroi, aşteptând prilejul ca să ni-l arunce ca plocon în faţă.

Deodată, din mijlocul şuerăturilor şi strigătelor sălbatice, răsună stăpânitor un foc de puşcă. Inspăimântat, unul din noi se făcù mai galben ca floarea nufărului de pe iezuri, şi nici n'am prins de veste când se lăsă în fundul lotcei, strecurându-se sub scândura pe care stătuse.

— Ascundeţi-vă şi d-voastră! — ne poftì Scarlatti făcându-ne loc la picioarele văslaşilor, între sacii şi frânghiile cu care erà încărcat fundul lotcei. Fără să mai aşteptăm să fim rugaţi pentru a doua oară, ne şi pitularăm cu faţa în jos, cu obrajii lipiţi de scândurile aspre şi cătrănite ale leagă-

nului nostru. Ca să ne puie la adăpost și mai sigur, Scarlatti ne acoperì cu tenda deasă de dril gudronat.

De acolo, din întunericul înăbușitor, urechile noastre îngrijorate prindeau și mai înspăimântătoare sunetele vocelor întărâtate, de afară. Și am crezut că-mi pierd răsuflarea când auzii sgomotul bulbuitor al pietrilor ce cădeau în apă, în jurul lotcei noastre.

Și vai, cât de încèt înaintam acum! Într'un rând mi se părù că lotca nu mai puteà să răzbată și că se încleștase în valuri. In minte îmi veniră cuvintele lui Scarlatti: «săruți fundul Dunării, dacă n'ai armă la tine!» In clipa aceea avui simțirea că mă tot afund în jos, în adâncimi mocirloase, înspăimântătoare de adânci, unde brațe subțiri și reci ca niște lipitori, coprinzându-mi corpul, îmi sugeau puterile.

Deodată auzii un țipăt, mai mult o scrâșnire de turbare decât de durere și, îndată răsunară, — împrăștiind miros pătrunzător de iarbă de pușcă — câteva detunături. Și îndată, ca prin minune, strigătele încetară. Barca se smuncì par'că din loc și acum

înaintà ca împinsă dela spate de un vânt prielnic.

Indrăznirăm să dăm tenda la o parte. O lumină vie ne învălui, înviorându-ne. Niciodată, nu mi-a părut cerul mai albastru şi mai liniştit.

Atunci, văzui şi pe tovarăşii mei arătându-se din ascunzătoarea lor.

- S'a trecut!... — ne înbărbătă lopătarul care tocmai ridicase de pé noi tenda grea şi înnăbuşitoare de pânză gudronată.

Sfioşi, şi tremurând aproape, ne luarăm locurile. Când am întors capul, Vâlcovul pierise. Nu văzui în urma mea de cât valurile tulburi cari păreau că se retrag speriate înapoi.

Scarlatti, care luase locul unui lopătar, vâslea liniştit cu ochii duşi în zare.

Din când în când, lăsa lopata din mâna dreaptă, şi luând un colţ din pânza steagului, îşi ştergeà sângele ce se iveà dintr'o zgâricătură largă care îl supărà la frunte...

O SPAIMA

După o zi de frământare zadarnică prin mlaştinele dela Holboca, — abia cărând puşca şi geanta în spinare — mă abăteam obosit spre sat, unde mă hotărâsem să mân în noaptea ceia la conacul moşiei, mai ales că mă şi poftise arendaşul, — de dimineaţă — când trecù la luncă.

De departe se vedea hardughia lui de casă, — o adevărată închisoare militară, — cu zidurile ei lungi şi cenuşii, cu ferestrele liniate de gratii negre şi posomorâte.

O femeie îmbrobodită, — cu toate înăbuşeala unui sfârşit de Agust, — îmi eşì înainte când mă lătrară câinii. După ce'i gonì,—bo-

dogănind, — cu pietre, ridică asupra mea nişte ochi reci şi verzi ca spinarea buratecului. Nasul ei încovoiat peste măsură, îi dădea înfăţişarea unei buhe sau altei jivine hrăpitoare.

— Da pe cine cauţi? — mă întrebă cu o voce seacă, supărată parcă.

Când 'i-am spus că mi-e gândul să dorm acolo, femeia mă privì aproape înspăimântată. Se linişti însă îndată, şi un zâmbet tăios îi încreţì şi mai mult faţa ei mototolită.

— Da domnu arendaş, unde-i? — am întrebat-o.

— Unde să fie?... par'că dumnealui mai doarme la curte, de când i-o murit cocoana?! Doarme în alt sat... da, dumniatale poftim...

Mă luai după dânsa şi suirăm scările din faţă.... Când îmi deschise uşa cea de ştejar, — greoae, — am crezut că mă vâră într'o hrubă de pivniţă, aşa de umedă şi de întunecoasă erà tinda cea mare... O singură fereastră din fund, aruncând raze slabe, luminà clanţele de alamă de pe la uşile înşirate ca la han.

Par'că îmi fu frică să intru, şi fiindcă până în noapte mai erà vreme, am spus femeiei că mai aştept afară, până 'mi-o venì

somn. Un chioşc cocoţat pe un dâmb înalt, mă atrase. Când am intrat într'însul şi am privit în jos de cealaltă parte, m-a prins vârtejul ameţelei, aşa de adânc lunecà coama răpoasă a dealului. Jos, într'o văgăună tăcută, mocnea în umbră şi uitată de lume o veche mânăstire.

Soarele care asfinţea înroşind marginea cerului, se oprise o clipă ca să-'şi adune razele ce întârziau încâlcindu-se par'că printre acele ale crucei.

Nu 'mi-aşi fi închipuit, când umblam prin malaştină, că dincolo de dealul unde albeau casele satului, se aflà pitită o mânăstire veche, împrejmuită cu ziduri înalte, ca o cetate. Şi erà aşa de aproape de spinarea dealului, că dacă aşi fi sărit din chioşcul unde mă aflam, aşi fi căzut drept pe acoperământul ei. In multe locuri, zidul înconjurător porneà spre ruină şi, nici clădirei nu'i trebuia mult ca să ajungă o ruină. O crăpătură adâncă, plecà de la clopotniţă şi se lungeà, ca o dungă de întunerec, până aproape de acoperământul pridvorului.

Roşeaţa de pe cer se ştersese şi apusul se sluţì de pete cenuşii, întunecate. Prin

colţuri, pe la spărturi, la ferestrele clopotniţei, seara, ca un păianjen tainic, prinse să-şi ţese pânza ei de umbră. O cucuvea, stârnită din culcuşul ei de întunerec, lunecă pe sub streaşina cloponiţei şi, măsurându-şi sborul, trecù peste curtea mânăstirei lăsându-se pe colţul cel mai dărâmat al zidului. Intâi se lipì de peatra afumată, dar îndată se înălţă pe picioare şi începù să-şi suciască, în toate părţile, capul ei rotund, prinsă ca de un fel de neastâmpăr.

De mult pândeam prilejul să împuşc această pasăre, care poartă în penele-i sure, taina şi umezeala hrubelor, şi de aceia, cu toată oboseala în care mă aflam, mă îndreptai pe după coşare spre mânăstire, luând pe poteca săpată repede în coasta dealului. A trebuit să străbat prin bălării înalte şi să'mi urzic genuchii, până ce să ajung lângă zid. Printr'o spărtură, străbătui în curte. Cucuvaia erà tot la locul ei; stătea nemişcată cu capul în sus, ascultând par'că.

Fără să'mi dea răgaz să mă apropii, îşi luă sborul, îndreptându-se spre turla bisericei... Când trecù în curmeziş, am întins puşca. Focul bubuì ca tunul între zidurile

pustii, iar pasărea atinsă, sucindu-se în aer, ajunse,—cu iuţeala unei pietre asvârlite,—în clopotniţă de unde răsună de odată un sunet înăbuşit de aramă dogită.

Iute, am rezămat puşca de perete, şi nimerind uşa pe unde te sui în clopotniţă, am dat busna, fără să stau o clipă la îndoială. Abia urcai câteva trepte, şi simţii cum scara de lemn putred, se hăţână sub picioare, gata-gata să se rupă, aşa scârţià de tare. Acum îmi părea rău că mă grăbisem să mă sui în clopotniţa unei biserici în care poate de mult nu mai intrare nimeni, şi aşi fi vrut să mă dau jos, dar parc'că o nevoie poruncitore mă tot trimetea în sus. Picioarele îmi tremurau. Intrun rând dădui într'o aşa besnă, că trebuia să umblu pe bâjbâite, frecându-mă de zidul lunecos. Fiori reci mă şerpuiră la gândul că putea fi lipsă o treaptă, şi să lunec în gol... Insfârşit, o zare de lumină mă încredinţă că nu eram departe de clopotniţă; şi în adevăr, după câţiva paşi, văzui albastrul cerului încadrându-se în fereastra arcuită a turlei. Inainte să pun piciorul pe pardoseala clopotniţei, auzii un sbârnâit puternic de aripi ascuţite, şi îndată

răsunară în curtea mânăstirei, strigăte gălăgioase de cioance supărate. Intr'un colţ zării cucuvaia lovită, cu aripa în jos, însângerată. In străluciri verzui, roteau ochii ei tăiaţi în două de o dungă galbenă ca ambra cea galbenă. Când m'am plecat s'o ridic, îşi înfipse ghiara ascuţită, atât de adânc în mâna mea, încât fără voie am înnecat un suspin de durere. Incercai să'i descleştez ghiara, dar îmi fu cu neputinţă: cu cât îmi trăgeam mâna, cu atât îşi strângea mai tare cleştele. Intr'un moment de enervare sălbatică, i-am trecut o mână pe sub aripi şi am strâns în palmă corpul ei şubred... Oasele îi pârâiră, iar apele ochilor cari pătrund noaptea, se întunecară, şi peste ele se aşternù o spumă de sânge. Numai atunci simţii că ghiara ei mă slăbì. Scârbit, aruncai departe stârvul, fiindu-mi silă să-mi mai privesc vânatul.

Câţiva lilieci, îndemnaţi de boarea nopţii, ţâşniră de prin crăpături şi se avântară ameţiţi afară, înprăştiindu-se în adâncurile albastre.

M'am dat jos din turlă, cu inima strânsă, înfrigurat. Se întunecase. Trecui prin curtea

mânăstirei, cu paşi sfioşi şi urcând grăbit poteca, mă întâlnii în deal, lângă coşere, cu femeia cea îmbrobodită.

— Ai ucis cucuveica?... — mă întrebă cu vocea mustrătoare... Ai făcut un păcat, dacă ai ucis-o, să ştii!

Nu-i răspunsei nimic, şi o urmai în tăcere.

Sala cea mare acum erà luminată. Uşa unei camere sta deschisă.

In bătaia luminei din sală, văzui strălucirea albă a unui aşternut.

— Poftiţi aici!... Mă duc s'aduc o lumânare...

Am oprit-o:

— Da de ce nu doarme boierul acasă?

Femeia se uită în toate părţile, apoi cu o voce tainică, îmi şoptì:

— Se teme... se teme de sufletul cucoanei... că umblă noaptea pe zidul mânăstirei şi câte odată vine să'i bată în fereastră... O văzut-o mulţi... are coadă şi miaună ca pisicele...

— Bine... adu-mi lumânarea...

Aruncând puşca şi geanta, m'am întins, îmbrăcat pe pat.

Am aşteptat destul, dar femeia nu mai

venea... O auzii cotroboind într'o cameră de alături, apoi trântind cu putere o uşă, şi deschizând apoi alta...

Intr'un târziu, par' că am simţit-o intrând cu o lumânare aprinsă pe care o lăsă pe măsuţa de lângă pat... Am vrut să mă scol ca s'o sting, căci flacărea ei prea îmi jucà în ochi, dar somnul şi oboseala mă biruise.....

. . . . . .

Hudiţa erà strâmtă şi noroioasa... Picioarele îmi lunecau în toate părţile, şi ca să nu cad, mă sprijineam de garduri umede şi negre... Din capul cel'alt al hudiţei, venea turbat spre mine un taur cu capul în pământ, desrădăcinând, cu fruntea lui lată şi tare ca piatra, arborii cari îi eşiau în cale... Groaza îmi furase suflarea.... Dar noroc: găsii o spărtură în gard, prin care trecui repede... Dincolo erà cimitirul cu biserica... Da, erà biserica din satul în care m'am născut... Iute, că n'aveam timp de pierdut, m'am repezit la scara clopotniţei, pe care o suii într'o clipă — de câte ori n'am suit-o !... Sus, din podul de lemn ciotoros, porneau şoapte tainice. Aripi nevăzute fâlfâiau aşa de tare că îmi împrăştiau părul din cap,

după cum vântul ar împrăştià fânul dintr'un stog. Funia dela limba clopotului, se pretăcuse într'un şarpe negru carè cu svârcoliri desnădejduite, se sbătea în spânzurătoarea lui. De pe grinzile întunecate, mă priveau ochi sclipitori de bufniţe sperioase.

Infiorat, am dat să fug pe scări, dar nu putui să mă mişc. O ghiară uriaşe se înfipsese în haină, şi mă ridică în sus, spânzurându-mă d'asupra adâncimilor negre. De odată, răsună o trosnitură puternică, şi toată şandramaua bisercei s'aprinse într'o flacără orbitoare.

. . . . . .

Dând un ţipăt, am deschis ochii, înspăimântat. Pe mesuţa de lângă pat, lumânarea ardea ca o masala, căci 'i se aprinsese şi hârtia cu care fusese înţepenită în sfeşnic. M'am ridicat s'o sting, dar de-odată am rămas înlemnit: pe un scrin din faţa mea, dintr'o grămadă de lucruri prăfuite, o cucuvaie mă pătrundeà cu privirea neîndurătoare şi rece a ochilor ei sticloşi.

Urechile începură să'mi vâjâie... Mi se părea că lucrurile din casă troznesc şi deslusiam sgomot de paşi desculţi alergând prin pod.

Nici nu ştiu cum am sărit din pat, dar par'că şi acum mă văd umblând în vârful picioarelor, cu suflarea stinsă, cu tâmplele asudate, îndreptându-mă cu mâna întinsă spre satanica pasăre care venise să mă înspăimânte cu privirea ei moartă.

Când m'am apropiat şi am văzut că nu se sfieşte să mă privească nemişcată, am înşfăcat'o şi am strâns-o în mână ca într'un cleşte. Dar când am ridicat'o în sus,—gata s'o isbesc de perete, — băgai de seamă că picioarele'i ţepene erau legate cu sârmă de o tăbliţă de lemn vopsită cu verde. M'am oprit.

Câteva minute am rămas ca prostit, neputându-mă hotărî să'mi descleştez degetele, din penele prăfuite ale bufniţei împăiate....

CINE MOŞTENEŞTE...

Subşeful de birou îşi aruncă cât-colo condeiul, se întinse alene cu o trosnitură bine-făcătoare a oaselor, şi uitându-se la ceasul din perete, căscă:

— Nouă şi treizeci şi cinci... şi *moşu* care n'a mai venit... Să ştiţi că iar e bolnav... săracul...

Ceilalţi funcţionari îşi ridicară, cari din cotro, capul de pe hârtiile lor şi rămaseră în ascultare.

De câte ori venea vorba de *moşu Stroescu*, scârţâitul condeelor încetà, funcţionarii lăsau lucrul şi se puneau la sfat.

Arhivarul, cu faţa gălbejită ca şi pagina unui dosar vechiu, întrebându-şi şi el ceasul, adăogă:

— Dacă n'a venit până acum, să ştiţi că nu mai vine... L'o fi apucat iarăşi o criză...

— Nu cred s'o ducă mult! — observă subarhivarul. — Mi-a spus doctorandul Zamfirescu dela *Ordononţare,* că dacă îi mai vine o criză ca aceia dinainte de Crăciun, apoi poate să-şi ia adio dela lume...

— E şi bătrân, bietul... Mă mir de ce nu-şi cere un concediu, să se ducă şi el să se caute...

— Pe cealaltă lume! — sfârşì arhivarul, zâmbind.

— Ia nu mai râde şi tu, mă Mitule! — se supără subşeful. — Păcat de el!... E om de treabă... Mi-ar părea rău, ţi-o spun drept, să nu-l mai văd viind la biurou... E cam nervos, ce-i drept, dar boala e de vină... Ce să-i faci?... Cu mine — ştiu — s'a purtat întotdeauna bine... N'am ce zice!... Chiar ar fi păcat...

— Desigur că ar fi păcat! — încuviinţă un împiegat cu ochii rotunzi şi negri, cari priveau întotdeauna miraţi.

Deodată, se făcù tăcere.

In camera dealături, se auzì sgomot de uşă. Trebuie să fi fost directorul serviciu-

lui, căci fiecare își luă în grabă condeiul, așezându-se pe scris.

Și peste câteva momente, în biurou nu se mai auzea decît scârțiitul monoton al peniţelor, și suflarea greoae a arhivarului care scotea din rafturi, dosarele prăfuite.

Dar când ceasul bătù zece, subșeful de biurou, iarăși se întinse:

— Nu v'am spus, eu, că Stroescu nu mai vine! Ar fi bine să se repeadă cineva până la el acasă... Poate că e grav bolnav... Ce dracu, că doar creștini sântem...

— Merg eu!... merg eu! — se oferiră deodată doi din cei trei copiști câți erau în biurou...

După o sfătuire de câteva momente, fu ales, în urmă, unul dintre ei, — cel mai serios, — ca să îndeplinească această *misiune* creștinească.

După plecarea trimisului, scârțâitul iarăși începù. Deși funcționarii își vedeau de lucru, totuși păreau cuprinși de gânduri cari n'aveau nici o legătură cu hârtiele sau cu condicele de sub ochii lor. Subșeful, mai ales, erà prins de neastâmpăr, ca în așteptarea

unei veşti care trebuia să hotărească ceva în viaţa lui.

De câte ori se deschidea uşa, el aveà o tresăritură nervoasă. Se făcuse ora unsprezece şi trimisul nu se mai întorcea.

— Ce dracu, că doar nu s'o fi pus să-l moşească! — se supără subşeful, gândinduse că putea să intre, dintr'un moment în altul, directorul serviciului şi să bage deseamă lipsa copistului... Şi dă, în cazul de faţă, nu erà răspunzător «subalternul», ci acel care l'a trimis...

Dar, spre liniştea tuturor, intrà îndată cel aşteptat.

— Ei, ei? — îl întâmpinară din toate părţile priviri cercetătoare.

— Vine? sau nu vine! — întrebă scurt arhivarul.

Vine... — răspunse trimisul, — dar i-a fost rău de tot! Să-l vedeţi numai când o intrà!.. Par'că e scos din mormânt!

— De ce mai vine atunci! — se necăjì subşeful — par'că mare treabă mai face când e aci! Numai încurcă lucrurile, pe cari tot eu trebue să le descurc... Nu'i aşa?

Tocmai atunci, se deschide uşa. Un bătrân

slab, cu părul ce'i cădea în plete, cu barba argintie, intră hăținându-se pe picioare. Se apropiă șovăind de biroul său, și mai mult căzù de cât se lăsă în scaunul său mare, căptușit cu piele, roasă de vremuri...

Plin de compătimire, și cu o dojană părintească în voce, subșeful îl întîmpină.

— Da bine, cucoane, ce te expui așa ?... De ce ai mai venit? Zău, că d-ta îți bați joc de sănătate... De ce nu luați, acolo, un cocediu de o lună, două...

— Nu'i nevoie; mă îndrept eu și așa,—răspunse bolnavul — Am dat acù de un leac foarte bun... Uită-te!—zise scoțând la iveală o sticlă întunecată. — Uite, doctoria asta mă *calmează* pe loc. Numai câte va picături... și mi ia durerea ca și cu mâna... Vezi, dacă n'o aveam astă noapte, poate că azi nu ne mai vedeam!

— Hei, asta-i acu, domnule Stroescu, vorbești și d-ta lucruri cari nu se vorbesc! — se irită subșeful, uitându-se pe sub gene la sticla cea întunecată.

Mai îmbărbătat, bătrânul își puse ochelarii pe nas, și începù să cerceteze cu deamănuntul și cu multă băgare de seamă,

hârţiile împrăştiate pe biroul încărcat de reviste şi cărţi, şi rămase adâncit acolo, cu fruntea încruntată, cu spatele încovoiat.

Deodată, începù să răsufle cu greutate mare, ca şi când n'ar fi fost aer destul în camera încăpătoare şi înaltă. Capul i se lăsă pe spate, apoi îi venì în piept, şi iarăşi îi recăzù pe spate...

De pe la locurile lor funcţionarii îl priviră tăcuţi, cu un zâmbet uşor de scârbă în colţul buzelor. Subşeful ridică din umeri şi, aplecându-se către tovarăşul său de masă, îi şoptì:

— Cu ce am păcătuit în noi, ca să stăm în birou cu toţi muribunzii?

Celalt îi răspunse:

— De sigur!... Vezi aşa ne putem pomenì odată că moare în birou! Şi ce te faci atunci?..,

Bolnavul îşi scoase sticla din buzunar, şi ducând-o cu mâna tremurătoare la gură, sorbì cu patimă câteva picături.

Pe dată, ca prin minune, sufletul îi venì la loc, şi ochii i se limpeziră. Mai înviorat, se sculă şi începù să se preumble în lungul biuroului.

— Vedeţi acu, mi-e bine de tot... O să vedeţi că scap...

— Cum să nu scapi? ! Mai rămâne vorbă? Am văzut eu cazuri şi mai grave! Când se caută cineva bine...

— «Paşte murgule iarbă»... — suflă arhivarul ca să-l audă subşeful care făcea mult haz de ghiduşiile «subalternului» său.

Iar când Stroescu se duse afară cu nişte hârtii pentru d. director, subşeful ridică din umeri şi mirat parcă, zise:

— Cum se *cramponează*, d-le,de viaţă!

A doua zi, Grigore Stroescu n'a mai dat pe la slujbă.

— Se vede că nu-i prea bun leacul! — observă arhivarul.

Bătrânul funcţionar nu venì nici a treia zi, iar a patra zi, când suljbaşii sosiră la birou, aflară că «*moşul*» se călătorise, chiar în noaptea ceia, în lumea unde nu'i nici pensie, nici avansare.

Şi deşi toţi se aşteptau, din zi în zi, la acest deznodământ, totuşi nimănui parcă nu-i venea să creadă.

— Cum, d-le, alaltăeri nu mai departe am vorbit cu el, şi azi nu mai este! — se

mirà arhivarul, şi nici nu-i venì să deschidă *registrul*, aşa îl tulburase moartea şefului de birou.

— Asta-i viaţa funcţionarului! — se tânguì un impiegat. Azi în slujbă la minister, şi mâine la pensie la... Behu!

Tânărul cel cu ochii rotunzi şi negri, părea şi mai mirat. Din când în când suspinà:

— Ne mai pomenit, domnule!... bietul Stroescu!

— Numai subşeful n'avea nimic de spus! Din potrivă, părea mai tăcut şi mai încruntat decât în totdeauna. Şi nimeni nu îndrăznea parcă să-i vorbească cu uşurinţa de mai înainte.

Numai registratorul dela *serviciul comptabilităţei*, îndrăznì să-l necăjească:

— Ei, pe când la mai mare, *domnule şef!*... Cred că la vacanţa asta n'or să mai treacă peste drepurile tale, şi să nu te numească în locul bietului Stroescu!... Tu, bre, ai vechimea cuvenită!

Cu toată căldura binefăcătoare ce-i pusese în suflet cuvântul «avansat», subşeful se supără:

— Mai taci *flecarule!*... In momentul ăsta... solemn, aşi putea zice, ţi-ai găsit şi tu să vorbeşti de avansare... Mai lasă-l pe bietul Stroescu să se răcească, că'i păcat de Dumnezeu...

Dar «flecarul» nu se sinchisì de loc de *momentul solem*, şi întorcându-se către arhivar, îi zise:

— Şi pe tine «Biţule» te face subşef acù, că şi tu ai vechime...

— Toţi avem vechime! — strigă subarhivarul care priveà cu drag la biuroul arhivarului.

— Pe toţi o să vă avanseze cu câte un grad... N'aveţi grijă! — căută să-i încurajeze cu multă patimă «flecarul» de la *comptabilitate.*

— O să ne avanseze sau nu, asta nu te priveşte! — i-o tăiă scurt subşeful, care tocmai scrisese în fruntea unei coli ministeriale, următoarele cuvinte: *Listă de subscripţie pentru cumpărarea unei coroane în amintirea d-lui Stroescu, fost şef de birou în acest minister.*

După ce fiecare din biurou, subscrisese cu ce putù, subşeful se duse şi prin alte

Serviciuri, ca să adune cât mai mulţi bani pentru coroana şefului de birou.

Nu zăbovì mult, şi cînd se întoarse erà cu obrajii înflăcăraţi. Cu un gest desnădăjduit, aruncă lista pe biroul său.

— Poftim, d-le, dacă poţi face treabă cu astfel de indivizi! Poftim: douăzeci şi trei de lei, de la patru serviciuri! Apoi oameni sunt!... Halal să le fie!... De cei de la *comptabilitate*, nici nu mai vorbesc... Nici şeful n'a subscris...

— Sânt nişte lichele! — ocărî arhivarul care nu-i puteà suferì pe cei de la *comptabilitate*.....

— Nişte mişei, nişte canalii! — strigà subşeful din ce în ce mai înfuriat. — Apoi îşi dau ei socoteala — inculţii, — ce funcţionar erà Stroiescu?! Hm!... Ce om cult şi conştiincios erà. Fără el *Serviciul*, rămânea literă moartă... Par'că îl văd şi acu cu câtă pricepere şi iuţeală rezolvà ori ce chestiune... Şef de serviciu, meritа să fie, iar nu de biurou! Rămâie vorba între noi: multe a luat dela el chiar domnul director, cât e el de director... Las' că se va simţì mai târziu lipsa lui moş — Stroiescu!....

— Aşa'i! — încuviinţă arhivarul — Da, mă rog, o să ţii un discurs la înmormântare?

— Nu ştiu! — răspunse cu modestie subşeful — De va cere trebuinţa, voiu şti şi eu să vărs o lacrimă la mormântul colegului nostru!

Părea aşa de mişcat, că îi înduioşă pe toţi.

Iar, — după serviciu, — când funcţionarii se adunară la berărie, impiegatul cel cu ochii rotunzi şi miraţi, ducându-şi mâna în dreptul inimii, în semn de mărturie, se jură:

— Aţi văzut cât erà de mişcat azi, subşeful?... Avea lacrămi în ochi... zău. Îl iubea mult pe şef!...

Trecură câteva săptămâni de la moartea lui Stroiescu, şi totuşi n'a fost zi, fără ca funcţionarii să nu-i fi pomenit numele. Şi cum să nu-i pomenească numele, când postul său încă nu erà ocupat de nimeni.

Subşeful mai ales, trăia într'o nelinişte chinuitoare, şi nici nu ştià ce să mai răspundă când se vedea de toţi întrebat:

— Ei, când îţi ese *decretul de înaintare?*

Dar, nu numai subşeful erà prins de nelinişte, ci şi ceilalţi funcţionari, căci fiecare

după rând, s'aşteptà să fie înaintat cu un grad.

Iar arhivarul când avea de ridicat un dosar mai greu şi mai prăfuit, gâfîià, suspinând;

— Amânarea asta cu avansările, nu'mi place de loc. O să vedeţi că iarăşi o să calce d. ministru, peste drepturile noastre şi o să aducă pe vre-unul d'inafară.

Intr'o zi întunecată, când funcţionarii căscau de somn şi de plictiseală, intră ca o furtună registratorul de la *comptabilitate.*

In ochi ascundea ceva tainic, iar în colţul buzelor abia stăpânea pornirea unui râs batjocoritor.

— Ei, ce'i, flecarule? — îl întâmpină subşeful.

— Ce să fie?... v'aduc o veste bună..,

De pe registrele lor pline de cifre, funcţionarii ridicară ochi întrebători.

— Ştiţi pe cine au numit în locul lui Stroescu?

— Pe cine? pe cine?...

După o pauză supărătoare pentru cei de faţă, registratorul apropiindu-se de subşef, îi şoptì:

— Te-a ras!

— Cum? întrebă subşeful înecând un nod.

— Ştii, că a adus pe cineva d'inafară... Ştii că în locul vacant, l-a numit pe unu... pe un fost magistrat!

— Asta'i bataie de joc! — scrâşnì arhivarul năcăjit că degeaba aşteptase de atât timp un asttel de prilej!

Subşeful avù o tuse seacă. După ce se mai liniştì, privì lung spre biroul gol unde lucrase odată răposatul, şi oftă:

— Păcat că a mai murit bietul Stroescu!

Şi de ciudă, nu putù să stăpânească o lacrimă care se ivì în colţul genelor tremurătoare... O şterse însă în grabă, de ruşine parcă să n'o vadă tovarăşii lui de birou....

FL. DEM. BA. DOVIN

O LICARIRE...

Pe prispa unei bordeiu derăpănat, pe care îl împrejmuiau bălăriile înalte, — împrăştiitoare de miros greu, otrăvitor — îl aşteptam pe Toma-puşcaşul să se gătească şi el de vânătoare....

Eram nerăbdător. Deşi de abia trecuse de amiazi, totuşi mi se părea că mă prinde noaptea pe loc, aşa de posomorâtă s'arătà ziua. Sub cerul plumburiu şi rece al toamnei, cârdurile negre de ciori croncănitoare, se şi îndreptau spre codrul întunecat, în căutarea adăpostului lor de noapte....

Vântul nici nu adià...

Ca nişte uriaşi de aburi, neclintiţi, norii stăteau spânzuraţi d'asupra satului tăcut,

d'asupra şesului pustiu, d'asupra codrului nesfârşit.

— De ar da o bură de vânt, să-i mai alunge,—zise Toma eşind din bordeiu.—Altminteri ne plouă rău.

— Las' să ne ploaie... am haină groasă,— îi răspunsei, arătându-i paltonul meu de iarnă, bine căptuşit...

— Cum d-le?!—făcù mirat puşcaşul— cu haina asta neagră, vrei să mergi, d-ta, la pază?

— N'am alta... Ce să fac?

Tovarăşul tăcù... Fruntea'i se încreţi puţin. Apoi făcând un gest, ca şi cum ar fi luat o hotărâre mare, îmi zise:

— N'ai vrea să-ţi dau, eu, un suman?

— Mai e vorbă?!...

Toma intră în bordeiu, şi, fără zăbavă multă, se întoarse aducându-mi un suman nou-nouţ, aproape nepurtat. Mulţumit, îl îmbrăcai peste palton.

Când să trecem pârleazul gardului, înăbuşit de buruieni, furăm întâmpinaţi, deodată, de lătrăturile vesele ale unei copoiu înalt, bine hrănit.

— Na, Dudaş... Geaba te bucuri, că nu

te luăm azi — îi vorbì Toma. — Şi luând un curmeiu, îl legă de gât, chiar de un par al gardului...

In sumanele noastre de culoarea coajei uscate de copac, acum o întindeam la drum spre codrii Păuşeştilor. Trebuia s'ajungem, cât mai de grabă, ca să avem timp înainte de înserat — să ne facem câte un culcuş de pază, de unde să aţinem calea agerelor căprioare.

Mergeam tăcuţi. Tovarăşul meu de vânătoare nu erà vorbăreţ şi nici glumeţ, cum se spune că sunt ţăranii noştrii, mai ales atunci când însoţesc la vânătoare pe vre-un «coconaş» care are obiceiul să-şi scrie «impresiile» de vânătoare... Ţăranul meu erà foarte posac. N'aveà nici fruntea senină nici privirea îndrăsneaţă şi făţişă a şoimului. Toată faţa îi erà pline de zbârcituri respingătoare, şi ochii lui mici şi reci îşi închideau şi deschideau mereu ploapele, ca şi când s'ar fi ferit de năvala supărătoare a unor gângănii neastâmpărate.

Fusese, aproape zece ani pădurar pe moşia Păuşeştilor, dar din pricină că tăinuise nişte

furturi mari de lemne, îşi pierdù slujba, făcând pe deasupra şi câteva luni de puşcărie.

Acum, rătăceà — fără nici un căpătâiu, — cu o rugină de puşcă în spinare, rupându-şi în zadar opincele după un epure sau alt vânat... De multe ori, se întâmplà, — în timpuri grele, — să-şi găsească prada chiar şi prin coteţele mai din marginea satului.

Cu ţăranii ceil'alţi n'avea niciun amestec. In sufletu-i stingher şi întunecat, de mult nu lunecase o rază de lumină îmbucurătoare...

Băgai de seamă că la mâna dreaptă avea un semn de rană, nu de mult timp vindecată.

Inchipuindu-mi că o căpătase în luptă cu vre-o fiară sălbatecă, l'am rugat să-mi povestească întâmplarea. Fostul pădurar mă privì cu bănuială, şi, ascunzându-şi mâna în cutele aspre ale sumanului, îmi răspunse aproape răstit:

— Ia, m-a tăiat... toporul!

Mai târziu aflai, de la alţii, că rana fusese pricinuită de o capcană de prins vulpile.... Şi cum tovarăşul meu aveà patima... găinilor,—ca şi vulpile,—căzuse el în cursă.

Când ne apropiarăm de pădure, îl între-

bai, arătându-i o tăbliță neagră, țintuită într'un ulm înalt:

— 'Mi pare că aci vânătoara e oprită?

— Să știi că-i oprită, — îmi răspunse Toma,—că'i hapcân al dracului, boierul. Da, să nu mai vorbim de-acù, să nu ne audă cum-va pădurarul, că bordeiul lui nu-i departe.

Tăcui.

Ajungând într'o poiană largă, mă pomenesc că tovarășul meu o luă la fugă. Fără să știu pricina care îl făcea s'alerge, făcui și eu la fel. De-o-dată, se oprì, și îmi făcù semn să mă pitul la pământ. Crezui că se apropie de noi un vânat și iute am tras oțelele. Pușcașul se încruntă la mine, îmi bătù din picior ca unui copil, și apoi se întinse pe brânci în iarba umedă.

Indată, se și deslușiră, în pădure, pași și voci de oameni. Imi pierdui răsuflarea, la gândul că puteau să fie niscai pădurari sau paznici cari soseau să-și îndeplinească datoria. Dar inima îmi venì la loc. Incet-încet, vocile începură să slăbească, să se stingă... Pădurea intră iarăși în liniștea ei adâncă... Din când în când, mai răsunà doar, — ca

un vaet îndepărtat, — trosnetul unui vreasc uscat...

După ce trecurăm prin gloduri mari şi peste viroage ostenitoare, ne afundarăm într'o văgună adâncă şi sălbatecă, unde ne oprirăm.

— D-ta, să te urci colo, sus, — îmi zise poruncitor fostul pădurar, arătându-mi muchia dealului repede. — Pe colo, trebue să se ivească ţapul şi cârdul... Pe dincolo sălbăticiunile nu au pe unde trece că sânt izvoare-mari..... Eu, stau aici!...

Ţinându-mă de copaci, reuşii să urc dealul unde dădui de un luminiş larg, aproape o poiană. De cealaltă parte a luminişului, pădurea se întindea deasă ca un zid de umbră, de nepătruns.

Indată, începui s'adun crăci, cioate şt tot felul de buturugi şi putregai, din cari îmi înjghebai un adăpost de pază, de unde nu m'ar fi putut descoperì nici cel mai ager ochiu de şireată lighioaie.

După ce mă înghemuii, cum putui mai bine, în culcuşul meu, am rămas nemişcat.

Dinspre partea unde sta tovarăşul, se

mai auziră câteva boncănituri, apoi orice sgomot amorţì.

Niciodată, n'am pomenit o linişte mai adâncă. Nici dinspre sat, nici dinspre şes, nici de nicăeri, nu se auzea un zgomot sau vreun răsunet, — cât de stins, — care să-mi fi dat de bănuit că în afar' de mine trăià, în clipele acelea, vre-o altă vieţuitoare. Nici frunza nu se deslipea de la locul ei, de teamă ca nu cumva să tulbure, în căderea ei, această linişte de cimitir... Încremenit în culcuşul meu, — ca într'un sicriu, — simţeam că amorţeala mă prindea cu mâna încleştată pe patul puştei, cu ochii neclintiţi, peste măsură de holbaţi.

Seara, urzându-şi firele'i sure, începù să-şi ţese pânza ei de umbră în care se învăluiau, încet-încet, şi arborii şi cioatele şi mărăcinişul vineţiu.

Ochi-mi obosiţi de atâta veghere, aruncă acum priviri tremurătoare. Viroagele prind să se lăţească, să cadă una peste alta; trunchiul arborilor să se umfle, crăngile să se întindă, să se încâlcească între ele ca şi când ar fi vrut să împletească în jurul meu

o răţea uriaşă, prin ochiurile căreia să nu mai pot trece.

Din toate părţile veneau, lovindu-mi urechea enervată, sunete tainice, sgomot de paşi pripiţi, foşnet de frunze, pufnituri înnăbuşite.

Şi atunci începù să mi se năzare că prin desimele negre, se strecurau umbre care se însufleţeau, întruchipându-se în tot felul de jivine uricioase.

Dar când mă holbam ca să desluşesc mai limpede cine îndrăzneà să se joace în bătaia puştei, nu vedeam nimic căci umbrele se ştergeau ca nişte vedenii şugubeţe.

Deodată, fui zmucit din starea asta de toropeală care mă făcea să visez cu ochii deschişi: Un pocnet îndesat de puşcă, urmat de o schelălăitură dureroasă, înfioră codrul şi negrul lui coprins.

Sărind iute dela postul de pază, alergai spre tovarăşul meu. Nu făcui decât câţiva paşi, şi nu departe de mine văzui cum se svârcoleà — împrăştiind frunzele — o mogâldeaţă neagră.

Credeam că tovarăşul meu împuşcase vre-un lup, vre-un viezure, sau vre-o altă dihanie; dar deodată îl auzii răcnind:

— Mi-au ucis, tâlharii, copoiul !...

In clipa ceea zării, în liniile încă neînegrite ale serei, doui oameni, doui paznici, — din care unul ţinea o puşcă, — ivindu-se şi îndreptându-se spre Toma, care cu o mişcare desnădăjduită se aplecase asupra credinciosului său câine.

Bietul Dudaş, în dragostea lui de aşi slujì stăpânul, rozând curmeiul, se luase pe urma noastră şi îşi găsise moartea!

— Acù ne-ai căzut în mână hoţule, — strigă unul din cei doui oameni, — Adă puşca încoace!!

Fostul pădurar se ridică în picioare. Pleoapele nu-i mai tremurau. In clăbucii de la gură, simţia umezeala sângelui.

— Să-ţi dau puşca, hai?!... Să-ţi dau?... Na!...

Şi scrâşnind din dinţi, cu mâna hotărîtă, îndreptă ţeava lucitoare spre pieptul vrăjmaşului.

Cât ai clipì, paznicul îşi duse şi el puşca la ochi.

Acum, una în faţa alteia, cele două ţevi ameninţătoare, stăteau gata să scapere moartea din negrele lor guri.

Am vrut să fac un pas ca să-i despart, dar groaza mă împietrise; am vrut să strig, dar îmi pierise graiul.

Şi cum aşteptam, tremurând, clipa hotărâtoare în care sângele trebuià să ţâşnească roş, să mânjească mâinile, să stropească arborii şi pământul, auzii deodată o voce rugătoare:

— Nu trage, mă Toma, zău... nu trage!..

Erà paznicul, care, — dându-şi, cu groază seamă că puşca îi erà goală de oarece descărcase focul în câine, — cerea acum îndurare dela tovarăşul meu.

— Lasă-l, Toma, lasă-l!.. — strigai şi eu, căpătându-mi din nou graiul.

Din pâcla întunecoasă, începù să ţârâie o ploaie rece şi măruntă, udând arborii negri, răcorind fruntea înfierbântată a lui Toma.

— Nu da, mă Toma!... Nu da!...

Dar nu mai erà nevoie de nici o rugă: Toma îşi luase puşca de la ochi.

Plecându-şi capul, înnecă un suspin, scuipă apoi cu greaţă, şi plecă iute fără să-mi facă cel puţin un semn.

Cei doui paznici o luară repede pe lângă ţihle şi se făcură una cu umbrele nopţei.

După ce aruncai o privire spre partea unde nu se mai sbătea Dudaş, şi lângă care erà să se întâmple şi o moarte de om, plecai repede pe urma tovarăşului pe care de abia îl mai zăream, aşa se înoptase.

Ploaia se înteţise. Din sumanul meu se ridică un miros greoiu, — de câine plouat, — care mă înnecà. Picioarele îmi lunecau în toate părţile, şi bâjbâind prin întuneric, trebuia să mă sprijin de arbori, ca să nu cad.

Deodatà, simţii că tovarăşul meu se oprise. Apropiindu-se de mine, îmi suflă :

— Vor să ne iasă înainte, tâlharii !... S'au dus după ajutor... Noroc că'i întuneric, că altfel aveam de furcă...

Abia îşi sfârşì vorba, şi se auzì un corn după care răsună,— nu departe de noi,— un chiot sălbatic care îmi sgârcì inima.

— Nu mai mişcà !... se încruntă fostul pădurar.

Se stârnise vântul... Din crângile încărcate de apă, se scurgeau picături pe care le simţeam, — lunecând după cap, — reci ca de gheaţă.

Iarăşi răsună cornul, dar chiotul nu mai răspunse.

— Ne-a perdut urma, — zise Toma. — Să mergem înainte.

Şi dându-mi mâna ca unui orbeţ, mă trase după el.

După două ore de bâşbâială, trecând peste viroagele cleioase, împedicându-ne de butuci şi de cioate, răsbirăm la marginea pădurei.

Nu mai plouà...

Vântul spărsese norii, şi pe peticele albastre, se vedeau licărind stelele.

La răspântea unui drum negru, tovarăşul meu de pază, se oprì:

— Ţine drumul la dreapta! — îmi zise cu o voce înecată. — Intr'un ceas eşti în sat.

— Dar d-ta unde mergi? — îl întrebai mirat.

— In altă parte!...

Neîndrăznind să-l mai supăr, îi întinsei mâna şi ne despărţirăm tăcuţi.

Abia făcui doi paşi, şi îmi amintii că aveam sumanul lui la mine.

— Hei, Toma! — strigai, — da' cu sumanul ce fac?...

Omul se oprì nehotărât. Apoi, cu vocea sfârşită:

— Sumanul?... Ce să faci?... Dă-l şi d-ta de pomană, cuiva... Dă-l de sufletul lui Dudaş!..

Şi se afundă în noapte.

Sclipirea stelelor însă erà prea slabă, ca să pot vedea încotro îl îndreptară paşii...

DORA

Străbătând păpurişul des şi obositor, cu frunza uscată, stârnitoare de foşnet tăios şi supărător, ajunsei la drumul mare. După un popas scurt pe marginea şoselei, mă ridicai, gata, să caut şi ogoarele cari se întindeau nesfârşite de cea-l'altă parte a drumului, dar mă oprii ca să ascult: Din susul şoselei, se auzì un clingăt de clopoţei şi îndată, supărând praful, se şi zărì viind o trăsură boierească trasă de patru cai roibi, cu pasul tropoitor.

Pălăriile încărcate de cordele bătătoare la ochi, fluturările uşoare ale vualurilor străvezii, spuneau de departe că în trăsură erau femei.

Indată, crezui că'i trebuitor să-mi dau şapca pe ceafă, să-mi potrivesc părul pe frunte, să-mi răsucesc mustaţa aspră, şi să mă razăm în puşcă, voiniceşte, ca un haiduc ce îşi aşteaptă, învingător, ceata.

Cu cât trăsura se apropià, cu atât deosebeam mai limpede feţe albe, râzâtoare şi luminate de ochi strălucitori.

«Ce bine ar fi — gândii, — să mă găsesc în mijlocul lor, şi să simţ cel puţin pe la nas, mângăierea mătăsoasă a unei mâneci pe care o umflă vântul.

Când trăsura trecù nepăsătoare pe lângă mine, deodată văzui pe un domn, care stăteà pe scăunaşul din faţă, că se ridică iute şi că atinge braţul vizitiului. Hăţurile se întinseră mai-mai să se rupă, caii îşi strâmbară gurile înspumate... iar trăsura se oprì. Domnul sărì iute de la locul său, şi, sub privirea mirată a vizitiului şi a mea, înaintă cu mâinile întinse spre mine:

— D-ta pe aici? Ce suprindere!!

In el recunoscui pe Conu Iorgu Prigoreanu, moşier bogat, care îşi pierde câştiurile la alegeri, în cumpărări de voturi.

Luându-mă, prietenește, de mijloc, mă împinse spre trăsură.

— Fetelor, vă prezint pe d. M... poet din București.

Apoi către mine:

— Mari, Cleo, Nini și Dora... fetele mele... Toate absolvente de pension...

M'am închinat adânc.

Scăpatele din pension mă priviră cu ochi mari, neputându-și ascunde mirarea că un poet din București, umblà tot așa de jerpelit ca și un pândar de moșie. Eu însă crezând, că au rămas încântate de această neașteptată întâlnire, m'am simțit măgulit.

— Să vii numai decât la noi, la Prigoreni, — mă poftì moșierul, — o să petreci de minune!... In fie-care zi ne vin mosafiri... Avem și un joc de *croquet*... Spune când poți venì? Să-ți trimet trăsura!

— Mâine — am răspuns fără multă codeală.

— Bravo! așa te vreau! — strigă conu Iorgu reluându-și locul.

Când trăsura plecă înecându-și huruitul în praful înfoet, un căpușor se sucì, și din umbra răcoroasă a pălăriei ei de paie, doui

ochi negri mă priviră cu atâta duioşie, încât aşi fi vrut ca, în clipa aceia, o mână nevăzută s'apuce roatele fugătoare şi se oprească roibii din goana lor dobitocească. Când căpuşorul se întoarse la loc, arătându-mi coama neagră ce'i cădea pe spate, auzii râsete sgomotoase care se amestecară cu tropotul cailor.

Am rămas câtva timp neclintit, cu ochii la trăsura care sburà, şi în urma căreia vălul cel alb se ţinea ca o fâşie de fum, după locomotiva drumului de fier.

In ziua aceia, n'am mai umblat după vânat, numai să-mi mai scutesc faţa de pârleala vântului şi a soarelui.

A doua zi, după un somn căznit m'am sculat şi mai obosit. Faţa mi-o simţeam aspră fără s'o mai ating cu mâna, iar părul îmi părea mai tare ca miriştea cosită. Mă uitai într'o oglindă : Din apele'i plumburii, obrajii mei supţi se iviră şi mai subţi. Printre perii castanii ai barbei ţăpoase, se deosibeau fire albe, moarte...

Şi în faţa acestei searbede arătări, n'am avut cevà mai bun de făcut, de cât să-mi

amintesc faţa cea trandafirie, luminată de ochi râzători şi limpezi.

Incepui să mă îmbrac cu îngrijire în haina cea nouă, vânătorească, de catifea italiană. De gât mi-am legat o fundă fluturătoare, pângărindu'i albeaţa ei de mătasă, în vecinătatea pielei înegrită de soare.

Când trăsura boerului sosì, eram gata. Negreşit, trebuiau să mă aştepte acolo cu mare nerăbdare...

Mă primì bine proprietarul că erà moldovan, şi trăia şi din larg. Dar la ce mi-a folosit masa lui bogată, când d'abia gustam din bucatele alese, de ruşine ca nu cum-va să trec de «rău crescut» faţă de cele patru fecioare care, fără îndoială, nici nu se sinchiseau de mine. Eu credeam însă, că ochii cei negri din trăsură, se odihneau şi acum pe faţa mea neodihnită.

După masă, jucarăm o «partidă de croquet» Nu cunoşteam jocul, şi de asta mă lăsai să fiu purtat de fete care făceau un haz nebun de nedibăcia mea. Mă simţeam aşa de bine şi de fericit în mijlocul lor, încât nici nu-mi dădeam seama că în stratul acesta de flori primăvătăratice, păream un scaiu uscat, sau

o altă buruiană smulsă din bălării şi răsădită aici fără ştirea grădinarului. Dar eu nu vedeam nimic. Intr'un rând chiar mă crezui răsfăţat, şi mă alintam, când din întâmplare îmi schimbà cine-va «bila».

După «croquet», fetele mă lăsară singur, ducându-se să se răcorească în camera lor... Boerul zărindu-mă, mă chemă la el în birou, să mai vorbim de una de alta.

— Eu sânt democrat, — îmi spuse conul Iorgu. Pe fete, e drept, le-am ţinut în pension, dar aici la ţară, — ai văzut, — le dau toată libertatea... Biata soţia mea, le ţinea din scurt... De multe ori am avut ceartă cu răposata în privinţa asta... Eu am alte principii.. S'o vezi pe Dora cum stă de vorbă cu ţăranii!... Ii iubeşte, pot să spun... Joacă cu flăcăii la horă... Mai mare haz!... Şi s'o vezi ce spirit are... Işi bate joc de toţi tinerii magistraţi din judeţ... Păcat că n'a venit lume azi... E un tiatru întreg cu dânsa. E drept că'i cam nebunatică... Iaca, eri s'o apucat să deie atât rachiu unui băiat de ţigan, că l'o îmbătat turtă... şi în halul ista l'o dus în salon de s'o prăpădit de râs, musafirii... Ii place să cetească mult... A, uite-o

— strigă conu Iorgu, şi îmi arată pe d-ra Dora care tocmai trecea cu o carte în mână, — se duce acum în chioşc şi n'o mai poţi scoate de acolo, până la masă.

Îmi vorbì apoi de democratismul său, de chipul cum se poartă, el, cu ţăranii; îmi vorbì de tocmelele agricole, şi credeam că n'o să mai sfârşiască odată, dacă, din fericire, n'ar fi venit vechilul să-l tulbure cu o *afacere* grabnică.

Bucuros că scăpasem, mă apropiai de chioşc aşa de uşor că d-ra Dora nici nu mă simţì. Cu capul plecat, fruntea puţin încruntată, urmărea rândurile din cartea de pe genunchi. Nu îndrăznii să intru în chioşc, de frică să nu prind o mişcare de grijă în ochii fecioarei. Dar, de odată ea îşi ridică fruntea. Invăluindu-mă în privirea ei luminoasă, se uità ţintă în ochii mei, şi zâmbind ascuns, mă întrebă:

— D-ta eşti poet?

— A, a vrut d. Prigoreanu să-şi râză de mine...

— Nu, tata nu râde de nimeni! — îmi răspunse cu multă cumineţenie.

Inroşindu-mă, îngăimai câte-va cuvinte, ş'apoi tăcui.

— Vezi că eşti poet! — zise fata bătând copilăreşte din palmele ei mici — Numai poeţii roşesc!...

Tocmai atunci intrară în curte mai mulţi ţigani-rudari, cu spinările încovoiate de doage grele de lemn de ştejar.

Fata se uită la ei cu multă băgare de-seamă, ş'apoi îmi zise:

— Vrei să te inspiri?

Drept răspuns o privii lung în ochi, cu duioşie chiar...

Ea mă măsură din fugă, ş'apoi adăugă:

— Să mergem deseară în sălaşul ţiganilor din pădurea Cornului... Să vezi acolo o femee de o frumuseţe clasică... E multă poezie în viaţa ţiganilor... Să'i vezi cum joacă în jurul focului care roşeşte şi cerul şi arborii... Cred că o să mergi cu noi.... Vine şi «tanti»...

Deodată, pieptul ei tânăr începù să se ridice; faţa îi pălì şi buzele i se însângerară. Cu degete nervoase începù să răsfoiască, în neştire, cartea. Şi, am rămas aproape uimit, când o văzui sculându-se re-

pede şi, fără să'mi spue un cuvânt, că ese din chioşc, cu paşii grăbiţi, cu ochii întlăcăraţi.

«Am mişcat-o» gândii şi rămăsei tulburat în chioşc, până ce mă prinse noaptea.

In timpul mesei, nici n'am îndrăznit să privesc în ochii Dorei, de teamă să nu ghicească cineva că s'a încheiat, în taină, un pact între noi.

— Va să zică, vă duceţi la pădure? — întrebă conu Iorgu, — Minunată idee...! Bieţii ţigani mi-s dragi... nu'i vorbă că şi ei îs oameni de ispravă... Dar, *apropos*, aţi oprit pe vre-unul ca să vă conducă la pădure?

— Da, taticule, — se grăbì să strige Dora — merge cu noi Onofrei şi Pristavă.

Cu cât se apropià timpul plecărei, băgam de seamă că o mare frământare cuprindea pe cele patru fete. Nici nu ne dete răgaz să sorbim, în tihnă, cafeaua.

— Să mergem, să mergem că'i târziu, — strigau domnişoarele sfredelind nisipul, cu călcâile lor neastâmpărate.

In sfârşit, după ce «tanti» îşi puse un şăluţ pe spate, pornirăm. Fetele o luară

înainte, iar eu şi cu bătrâna abia ne mai puteam ţine de ele.

— Aşa'i tinereţea! — suspină «tanti» şi începù să-mi vorbească de reumatizmul ei.

Cum eşirăm din sat, dădurăm de un drum alb scobit în maluri negre, fugătoare. Cele patru fecioare mergeau aşa de iute că par'că alergau. Din când în când, se opreau, dar cum simţeau că ne apropiam, iarăşi plecau, tărcând umbra neagră, cu fustele lor albe. Intr'un rând, se făcură nevăzute! Şi «tanti» care mergeà aşa de încet, şi care par'că se silea, cu tot dinadinsul, să vâre şi în oasele mele, muşcăturile reumatizmului ei! Acum, mergeam pe o cărare strâmptă, sub coasta râpoasă a dealului presărat de trunchiurile moarte ale arborilor tăiaţi. După o cotitură, se ivì şi pădurea... In zadar ochii-mi doritori se căzneau să desluşească în negură, o pată albă de haină femeiască!

— Unde să fi duduiele? — întrebai neliniştit pe bătrâna femee.

— N'avea nici o grijă... Când îs cu Onofrei, nu se rătăcesc ele...

De-odată, din spre partea unde arborii

erau mai deşi, s'auzì un ţipăt scurt, înăbuşit par'că.

Fără să mai iau în seamă mişcarea prin care cucoana îmi făcea semn să stau liniştit, mă repezii spre partea de unde pornise ţipătul. Nu făcui decât câţi-va paşi, şi m'am oprit fără suflare: Jos, lângă un copac bătrân, un om, în care recunoscui pe Onofrei, stătea în genuchi, ţinându-se cu amândouă mâinele de trunchiul unui copac, de teamă par'că să nu fie târât de fiinţa albă ce sta aplecată asupra'i şi care îşi înfipsese degetele ascuţite în părul său des, negru şi unsuros. Şi am crezut că negurile pădurei vor să-mi năvălească în inimă, când în chipul făpturei albe, deosebii faţa mică şi palidă a duduiei Dora.

Avui însă atâta putere să mă deslipesc de arborele după care mă ascunsesem, şi strecurându-mă, s'ajung lângă cucoana cea bătrână, care, când mă văzù, îmi zise:

— La ce te-ai mai dus? Ia o nebunie a Dorei. Ii place să-l chinuească pe bietul ţigan.

Câte-va lătrături care răsunară urlătoare în liniştea pădurei, ne vestiră că sălaşul erà aproape.

Mai coborând o vale scurtă, dădurăm de o văgăună larg deschisă, pe fundul căreia se deosibeau, ca nişte pete negre, acoperişurile vizuinelor omeneşti. Câţiva câini lungi, — ţigăneşti, — ne eşiră înainte şi începură să se gudure pe lângă poalele cucoanei. In momentul cela se iviră, de pe cărări întunecate, şi cele patru fete. In loc să vie la noi, se repeziră spre bordeele în jurul cărora dormeau, înveliţi în boarfe, trudiţii rudari. Fără de nici-o milă pentru somnul nenorociţilor, duduele lui Iorgu Prigoreanu începură să le răscolească aşternuturile, zguduind în parte pe fiecare somnoros, până ce-l vedea deschizând ochii mari, înspăimântaţi.

Apropiindu-mă de Dora, îi şoptii:

— Lasă-i să doarmă...săracii !

Dar ea n'avea timp să mă audă.

Infrigurată, cu buzele strânse, trecea tremurândă de la un aşternut la altul, găsind par'că o plăcere pătimaşe să se aplece peste duhoarea ce se ridicà din boarfele necurate. Bluza'i de mătase se mototolise şi pe albeaţa strălucitoare, se deosebeau urme de mâini nespălate. Când ajunse la

bordeiul cel din urmă, zguduì cu putere pe un ţigan bătrân, cu plete încâlcite, cu capul legat.

— Da, unde-i Iordan ? — îi strigă cu ciudă par'că.

Ţiganul oftă :

— O plecat în halt sat...

— O plecat ? — şi pe faţa ei se aşternù o adâncă părere de rău.

Iarăşi mă apropiai de ea :

— Să mergem...

Dar nici acum nu-mi răspunse, şi alergă spre mătuşa ei, în jurul căreia se adunaseră şi celelalte fete.

Prinsă de o supărătoare durere de dinţi, cucoana se văità, cerând să fie dusă acasă.

Numai întâmplarea asta, a putut hotărî pe duduele lui Iorgu Prigoreanu, să părăsească sălaşul ţigănesc.

Mergeam acum cu toţii, tăcuţi....

Din mijlocul cerului, luna trimitea atâta lumină că ne arătà strălucitoare şi pietrele din fundul izvorului ce şopteà în cale...

— Ce noapte încântătoare ! — suspină d-ra Dora.

Nu îndrăznii să privesc luna, de teamă

ca nu cum-va să văd şi pe argintul ei rece, urme negre de mâni nespălate.

Când ajunserăm în ţarină, Dora îmi trecù înainte pe cărarea strânsă între două lanuri de secară înnaltă. Mergea cu capul plecat, gânditoare, mlădiindu-şi a lene mijlocul ei subţire.

Mlădierea asta în mijlocul mirosului de grâne coapte, răscolì în mine dorinţe pătimaşe, dureros de muşcătoare. Vai! Cât mă simţeam de mic faţă de Onofrei, care încă nu ne părăsise.

Când am trecut poarta scârţâitoare a curţei, alergai, aşa de grăbit în camera mea, că uitai să mai sărut mâna pe care mi-o întinsese cucoana cea bătrână. In faţa oglinzei, care mă arătà întreg, m'am oprit şi văzându-mă aşa de şubred şi de şovăitor, mi-am dat cu tifla:

— Na... !... Ai îndrăznit să visezi şi tu!

Toată noaptea m'am svârcolit în aşternutul moale.

Spre dimineaţă, aţipisem puţin, dar fui deodată deşteptat, de râsete ascuţite care îmi zgâriară adânc pereţii inimei pustiite.

Mă sculai ameţit, şi apropiindu-mă de

fereastră, îmi strecurai privirea pânditoare prin jaluzelele verzi.

La umbra deasă a părului din faţa casei, în jurul unei mese, cele patru fecioare îmbrăcate în bluze străvezii de vară, îşi sorbeau, vesele, ceaiul din cristalul limpede.

Alături de Dora, un scaun gol mă aşteptà... Din când în când, fetele îşi ridicau ochii spre fereastra mea ; îşi făceau semne pe care nu le pricepeam, ş'apoi se porneau pe râs...

Mă îmbrăcai în pripă. Fără să mai mă uit spre fereastră, plecai, tiptil, pe uşă.

Scoborând, în vârful picioarelor scara cu treptele-i nestârşite, ajunsei în parcul din dosul casei. Iute o luai la picior sărind hoţeşte gardul din fund...

Când trecui hotarul moşiei lui Prigoreanu am întors capul.

Soarele d'abia se ivise peste creasta Cornului. Codrul tăcut îşi întindeà umbra deasă peste satul Prigoreni, întunecând faţa albă a curţilor boereşti...

„NEBUNUL“

Când veneam, la locul de întâlnire, cu cânele meu Osman, vânătorii ceilalţi îşi puneau mânile în cap, şi foarte sinchisiţi îmi strigau de departe:

— Iar l'ai adus pe nebunul?!

Nebunul!... Deşi porecla erà prea aspră faţă de meritele vânătoreşti ale lui Osman, totuşi ei aveau, întru cât-va, dreptul să se îngrijască când îmi vedeau cânele, căci prepelicarul meu nu scăpà prilejul ca să le facă o poznă.

Osman avea o fire sucită. Erà supărăcios şi harţăgos. Cum îl atingea cineva, cât de uşor, cu mâna ca să-l mângâie, ochii lui cei vii şi limpezi se turburau îndată, iar fălcile îi

se umflau de o mârâială ameninţătoare. Niciodată nu intrà în tovărăşia altor câini, fără să se încaere cu ei la scărmăneală. — Erà şi voinic. — Trebuia să viu cu biciul ca să-i despart. Ceeace mă îngrijà mai mult erà neliniştea lui. Nu erà chip să-l faci să steà locului, mai ales atunci când îl suiai în căruţă, d'impreună cu câinii celorlalţi tovarăşi. Şi nici în urma căruţei nu voia să vină: cum porneau caii, începea să latre şi se repezea furios la botul lor, ca şi când ar fi voit să-i prinză de căpăstru şi să-i oprească. Într'o zi, mi-aduc aminte, ne întorceam dela baltă, vre-o patru vânători, într'o căruţă de ţară.

Şi cum căruţa n'avea nici leagăn, pusesem două scânduri pe care ne aşezarăm. Sub scândura unde stam, în pae, îl băgasem pe Osman doar s'o astâmpărà. După ce mârâise vre-o jumătate de ceas, adormì făcându-şi culcuş în paie. Căruţa ne hurducà fără milă pe şoseaua rău pietruită, în timp ce privireà noastră obosită se purtà tremurătoare peste grânele verzi, peste arăturile negre. Din când în când, cârduri neastâmpărate de grauri sperioşi se ridicau de pe

imaşuri şi se desfăşurau în aer ca nişte postavuri negre. Trecură câţi-va grauri şi în bătaia puştii noastre. Unul din noi dete un foc. Deodată, ne trezirăm răsturnaţi pe spate, aproape să cădem din trăsură. Ce se întâmplase? La pocnetul puştei, Osman trezindu-se din somn, se repezì în sus răsturnând scândura pe care stăteam şi, cu capul plin de paie, sărì din căruţă, uitându-se năucit în toate părţile ca să vadă unde căzuse vânatul.

Osman erà şi foarte mândru. Mândria lui întrecea chiar şi pe aceia a unor oameni. Niciodată nu primea ruşinea ca să-l dea cine-va afară din casă. Când auzea cuvintele: «eşi afară,» se înţepenea pe picioarele lui înalte, fălcile îi tremurau şi ochii aruncau fulgere de mânie Ar fi vrut mai bine să-l omori în bătae decât să iasă umilit...

Intr'o zi, fui primit în gasdă la un arendaş. Bine înţeles că pe Osman îl lăsai afară. Acesta după ce scărmănă pe toţi câinii arendaşului, se făcù colac pe un preş din faţa casei şi adormì.

De un ceas stăteam la masa arendaşului şi nu ştiu ce minciuni mai scorneam ca

să-l înveselesc, şi mai ales să nu'i dau răgaz ca să-mi numere bucăţile ce înghiţeam, şi paharele pe care le goleam cu o poftă adevărat vânătorească, când, deo-dată, răsună în sală un lătrat puternic şi se auziră îndată sgârieturi de unghii pe pardosală. Arendaşul se ridică iute şi deschise uşa. In secunda aceia, zării alergând o pisică speriată, iar în urma ei, la o palmă depărtare, venea Osman cu gura căscată, cu limba scoasă, cu colţii sclipitori. Arendaşul se luă după dânşii, eu după arendaş. In goana ei turbată, pisica dădù busna pe uşa iatatacului şi cum şi uşa salonului erà deschisă, biata fugărită se repezì pe canapea şi de acolo, acăţărându-se de o perdea, se suì repede şi se cocoţă tocmai pe galeria perdelei. De-acolo, de sus, cu ochii ei rotunzi, în care sticleau ape verzi, galbene şi albastre, privea cu o linişte batjocoritoare pe Osman, care suit cu lăboaiele pe o canapea de o culoare deschisă, lătrà desnădăjduit, ca la goană.

Vă puteţi închipuì, acum, în ce hal de încurcătură mă pusese zăpăcitul meu de câne Mă cuprinsese o furie aşa de mare

că aşi fi descărcat puşca în el, dacă aşi fi avut-o la îndemână.

Şi câte şi mai câte pozne nu mi-a făcut «nebunul» de Osman!

Într'o zi însă «nebunul» s'a cuminţit.

Intră de-a dreptul în camera mea şi se apropie de mine ţinându-şi capul în jos. Tot trupul îi tremurà. Când l'am strigat, îşi ridică încet capul şi mă privì cu nişte ochi atâta de trişti şi îndureraţi că, îngrijorat, m'am aplecat asupra lui ca un doctor asupra unui bolnav. Un miros acru de fosfor ud se strecurà otrăvitor printre dinţii încleştaţi.

Toate îngrijirile ce i-am dat, au rămas zadarnice. In ziua aceia l'am scos din casă, ţeapăn, cu ochii mari deschişi şi aţintiţi par'că spre un vânat tainic...

FIRUL DE MATASA

Moşierul mă primì în camera lui de lucru şi mă ţinù în picioare, departe de birou, dar aproape de uşă. Mie îmi venea cam peste mână, dar n'aveam ce face.. Slujba care mă aducea pe moşia lui, hainele mele albastre de dril, pătate, cizmele mari, căptuşite pân'în carâmbi cu plăci uscate de noroi, toate acestea îi dădeau tot dreptul să se poarte în chipul acesta faţă de mine.

Boerul avea să-mi dea o hârtie către primar, care trebuia să mă ajute întru îndeplinirea unei însărcinări destul de supărătoare pentru mine, dar fără de nici-o însemnătate pentru cealaltă lume.

Şi pe când moşierul sta să scrie la biroul său, ochii mei, după ce se purtară peste nişte chipuri lustruite,—bogat încadrate, dar fără viaţă într'însele,—se opriră la un dulap mare, bine sculptat, în care se rânduiau tot felul de cărţi.

Numele tipărit în aur al unora dintre autori, mă silì să mă mir în gura mare:

— Da ştii, domnule, că o aşa de bogată bibliotecă e un lucru pe care rar îl poţi întâlnì la ţară!

Boerul ridică ochii, mă privì cam nedumerit peste ochelari, şi îmi zise de-o-dată:

— Da, nu stai jos?!

Şi începù iarăşi să scrie cu multă băgare de seamă şi încetineală.

Găsii prilejul să mă apropii de bibliotecă şi să citesc mai de aproape numele fiecărei cărţi.

Moşierul isprăvise scrisoarea:

— Cum văd, d-le, îţi plac mult cărţile... romanele şi poeziile... ca şi nevestei mele, că e a ei biblioteca,... nu'i a mea... Biblioteca mea e ogorul,... iazul, moara şi alte daraveruri...

N'avui timp să-i răspund, când de afară, din sală, se auzì un glas de femeie:

— Jean!... acolo eşti?

Indată uşa se deschise, şi o doamnă înnaltă în haină uşoară de casă, se ivì arătând dinţi albi şi strălucitori...

Făcù pe loc o mişcare ca şi când ar fi voit să se retragă, dând pe neaşteptate de un necunoscut, dar boierul îi făcù un semn care îi spunea că n'are de ce să se sinchisească.

Ea intră surâzătoare şi se îndreptă, mlăduindu-şi corpul, spre scaunul moşierului.

Işi lăsă braţul alb pe umărul soţului, se aplecă puţin şi îi şoptì cevà în grabă, în timp ce cu coada ochiului mă măsură de jos până sus, nu însă în batjocură...

— Iată, Zoie—îi zise boierul, arătându-mă, — domnului îi plăcea biblioteca ta şi o laudă cu mult foc...

Faţa albă a femeii, se împurpură puţin... iar arcul sprâncenelor se încordă şi mai scurt... Cu vocea ei limpede şi prietenoasă, îmi zise:

— Dacă trebue să stau închisă aci... ce pot să fac toată ziua?!

Apoi se îndreptă spre bibliotecă şi aplecându-se asupra raftului plin de cărţi, mă lăsă să privesc în voie cea mai mlădioasă înclinare a unui mijloc de femee...

Vrui să spun ceva, dar dând cu ochii de boturile atât de urâte ale cizmelor mele, tăcui.

Şi cum boierul se ridicase în semn că erà timpul să mă cărăbănesc, mă înclinai.

Când s'ating clanţa, fui oprit o clipă de privirea atât de vorbitoare a femeii:

— Cred, Jean, că domnul va primì să stea cu noi la prânz?

Boerul se codì o clipă, dar soţia îşi arătase dorinţa, aşa că şi soţul trebuia să se supuie şi încă să-mi mai şi zică:

— Cum nu, cum nu, — poftim d-le... mai ales că a şi sosit vremea mesei... Ş'apoi şi tu Zoe, o să mai ai cu cine vorbì despre romane şi poezii... Eu,... pentru mine, ogorul e poezia!... Poftim, poftim...

La început, la masă, m'am simţit cam stângaciu. După câte-va păhăruţe de vin vechiu, — chiar din viile care înverziau dealul din faţă, — am dat drumul gesturilor şi vorbelor... Am început să vorbesc de agricul-

tură aducând laude boerilor care îşi văd singuri de moşie şi n'o dau pe mâini hrăpareţe... Apoi am trecut la politică, la literatură, la teatru, până şi la trotuarul Bucureştilor.

Boierul acum mă privea mai altfel, iar cucoana suspinà uşor, învinovăţindu-şi pe Jean al ei, că prea o ţine la ţară, departe de lumea inteligentă care ar pricepe-o şi ar preţuì-o...

După masă, boierul a chemat pe primar la curte, scutindu-mă deci să mai alerg pe la primărie... Şi când moşierului îi venì să caşte, chiemă servitoarea şi'i porunci să-mi arate «camera cea verde».

— Trebue să te mai odihneşti tinere.... pari trudit...

— Eu cred că e mai nimerită «camera cea roşie» — zise cucoana cu oare-care pripire...

— Fie şi cea roşie ! — încuviinţă boierul dând din umeri.

Roşie sau verde!... Asta mă sinchiseà acum pe mine... D'abia aşetptam să mă hodinesc, căci numai coastele mele ştiau ce

înseamnă aşternuturile de prin casele ţărăneşti.

Intrai în «camera cea roşie», roşie doar fiind-că aveà perdelele roşii şi atâta tot....

In schimb, erà cu gust împodobită, iar după nimicurile după mese, după hainele atârnate în cuier şi după mirosul nedesluşit al parfumului ce plutea în aerul cam închis al camerei, se vedea bine că intrasem într'un culcuş de femeie.

M'am întins îndată pe patul moale, iar coastele mele bine-cuvântară, fără îndoială, pe aceşti oameni primitori.

Totuşi nu dormii destul... Când am deschis ochii, câte-va raze de soare se strecurau prin jaluzelele storului, punând dungi de aur pe lucrurile atârnate de peretele din faţă.

O haină femeiască de culoarea trandafirului galben, uşoară ca o spumă, cu mânecile largi, încărcate de dantele, îmi atrase privirea. Şi nu-mi mai puteam deslipì acum ochii de acest vestmânt, care mă aţâţă numai la gândul că-l îmbracă femeile când sar dimineaţa din aşternutul lor cald şi moale. În încihpuirea mea care mergea

iute, vedeam par'că cum sub spuma uşoară începù să tresalte un sân pătimaş, şi cum din dantela mânecelor largi, se iveau braţe albe şi lunecoase ca fildeşul.

Tocmai atunci, în sala lungă, se auzì îngăimarea unui cântec, un sgomot uşor de paşi şi de foşnet de fuste.

In dreptul uşei mele sgomotul încetă, dar numai pentru o clipă, căci iarăşi se auziră îndepărtându-se, paşii uşori, foşnetul fustei.

M'am sculat în pripă. După ce'mi spălai faţa cu săpun mirositor care îmi îndulcì pielea arsă de soare şi de vânt, eşii pe sală şi păşii mai bărbăteşte spre camera boierului. Dar când deschisei uşa, rămăsei o clipă încurcat.

Cu o carte în mână, cu capul puţin înclinat, stà în jeţul boierului, stăpâna casei. Părea aşa de adâncită în citire, că nici nu băgă în seamă intrarea mea.

Nu mai erà îmbrăcată la fel cum o văzusem înainte de prânz... Haina ei acum erà mai uşoară, mai deschisă la piept, mai străvezie... In părul negru îşi prinsese o garoafă, pe care fără îndoială o rupsese chiar atunci din grădină.

Când am închis uşa, numai atunci îşi ridică uşor capul. Invăluindu-mă în umbra deasă a ochilor ei adânci, îmi întinse mâna, şi mă poftí pe un scaun aproape de ea.

Cu multă grijă în voce, mă întrebă dacă am dormit bine şi dacă am de gând să mai stau mult la ţară... Şi după ce că-mi spuse că boierul nu se întorcea de pe moşie de cât pe la apusul soarelui, tăcù.

M'aşi fi simţit foarte stângăciu şi poate că n'aşi fi avut nici ce vorbì, dacă cartea din mâna stăpânei nu m'ar fi scos din încurcătură. Şi cum întâmplarea făceà de cunoşteam numele celui care scrisese acea carte, mă năpustii asupra lui... Am început să-l descos pe toate feţele.... Am vorbit despre tot ce am înţeles şi n'am înţeles din operele lui, despre măiestria felului său de a scrie, despre închipuirea lui şi despre neînchipuirea lui.

In timpul când vorbeam, cucoana mă privea zâmbitoare. Dar când am început să pomenesc de poeţii cari au cântat iubirea, şi mai ales că 'i osândeam că au «*idealizat*» prea mult femeile, ea se posomorî puţin şi rămase tăcută, gânditoare...

Mie îmi pierì, pe dată, tot avântul... Şi parcă ruşinat de cele ce înşirasem, plecai capul. Lunecându-mi ochii pe dungile curate ale covorului, zării un fir de mătasă încâlcit care albăstrea nu departe de piciorul biuroului. Nu ştiu ce mi-a venit că, deodată, mă sculai din loc şi luând firul de jos îl făcui ghem, frecându-l între degete. Când mi-am dat seamă de acest gest de bună gospodină care ţine la curăţenia casei, mă simţii şi mai încurcat. Dar, noroc: în scaunul său, cucoana făcù o mişcare din tot corpul, stârnind un foşnet de fustă de mătasă. Pe dată îmi venì în minte o idee fericită, căci întinzând firul sub ochii moşieresei, îi zisei:

— Voiam să mai pipăi mătasă!... De când rătăcesc pe aici, i-am şi uitat atingerea...

Şi dorinţa asta am arătat-o aşa de nepretăcut, încât ai fi crezut că toată viaţa am trăit-o în lux şi în plapome de mătasă!

Cucoana se pornì pe un râs nebun, mă atinse uşor cu mâna şi privindu-mă cu ochii lucitori, mă întrebă cu stăruinţă:

— Vrei să pipăi mătasă?... vrei, da?... Vino, atunci, te rog, după mine,... vino!...

Şi deschise uşa în grabă. Pe sala mare, păşia nervos şi părea nerăbdătoare... Mă poftì într'un fel de salonaş, cu canapele de catifea, cu jeţuri de catifea... Abia întrarăm şi frumoasa mea gazdă se îndreptă spre un dulap, care în loc de uşă, aveà o oglindă. Când îl deschise, un miros de parfum scump se împrăştià aţâţător. Şi în faţa mea răsărì atunci o înşirare colorată de tot felul de fuste şi foi... Erau şi galbene, şi verzi, şi albastre, şi portocalii, şi negre şi albe...

Şi cum eram gata să-mi afund faţa în mijlocul lor, o voce, îmi şoptì aproape în taină:

— Şi aici... şi aici e mătasă!...

In clipa ceia femeea, cu mâna ei albă, îşi îndoì puţin, dar puţin de tot, marginea poalei şi îmi arătă un colţ de fustă pe care — deşi albastră — o văzui viorie prin focul ce-mi aprinsese ochii...

PE LUNCA SIRETULUI

Prins de neastâmpărul aşteptărei, mă învârteam, de aproape un ceas, în cârciuma lui Chir Veridi, — din drumul mare, — pe care o vezi ivindu-se albă, de îndată ce treci de satul Cotu-lui-Ivan.

Acolo dădusem, de cu seară, întâlnire unui ţăran vânător, cu care trebuia să merg pe Siret, în sus, într'un loc unde ştià el că trag raţele sălbatice.

Din când în când, eşiam din cârciumă, şi îmi trimeteam privirea nerăbdătoare în lungul drumului, o purtam apoi spre sat, încurcând-o pe cărările sucite — cari ca nişte pârae albe şerpuesc prin livezile stu-

foase, — doar voiu vedea viind, cu puşca în spate, pe tovarăşul mult aşteptat.

Prin rărişuri, se zăriau, răsărind, casele albe cu ferestrele vioae, se zăriau oameni şi vite mişcându-se în toate părţile, numai vânătorul nu se mai zăria.

— Mă tem să nu se ţie de cuvânt, — ziceam, intrând necăjit în cârciumă.

— Beţivu şela să nu vie?... N'ai grijă că vine!... Nu degeaba i-ai dat întâlnire la crâşmă. — îmi răspundea Veridi, căutând să mă încredinţeze că trebue să mai aştept, şi deci să se mângâe şi el cu gândul că are muşterii în cârciumă.

Veridi erà un om scurt, îndesat şi voinic. Făcuse cumpania de la «*şeptizeci şi şepti*» şi erà decorat. Dacă nu l'ar fi chemat Kir-Veridi, nici n'ai fi bănuit că e grec, aşa vorbea de bine limba noastră moldovenească, şi aşa de limpede îi se răsfrângea în ochi, albastrul cerului de ţară.

Ca să-mi ţie de urât, începù să-mi povestească, o întâmplare a lui, la o vânătoare de lupi, — da, de lupi,—şi vă rog să nu râdeţi, căci Veridi, ştià să tragă mai dihai de cât cel mai iscusit vânător de prin acele

părţi. N'avea frică de nimic. Dovadă: trăia singur-cuc în cârciuma din şleau, şi în timpul nopţei de vară, dormia afară pe prispă. «Al dracului român e şi grecu Veridi» spuneau ţăranii, ori de câteori venea vorba despre «crâşmarul de la Cotu-lui-Ivan».

...— Şi ieu, cucoane, când ieram tânăr mă ţineam de vânat, — spunea Viridi. — E mult de atunci... Tată-meu ţinea crâşmă într'un sat de pe Bistriţa... Eu mă hăitasem cu un plăieş, unu Florea, — par'că îl văd şi acu, — bun vânător.... Intr'o noapte ne-am dus la o pază de lupchi... Ierà ger al dracului...Dar uite-l că vine, — zise deodată, cârciumarul, curmându-şi povestirea.

De după un dâmb, se ivì, venind pe şosea, un ţăran cu puşca în spate, şi în urma lui mai venea unul.

— Şi-o adus şi tovarăş: — zise cârciumarul. — Alt beţiv...

Am eşit în uşă. Când s'au apropiat, şi au dat cu ochii de mine, ţăranii îşi făcură semne, şi mi s'a părut că unul din ei, cel fără de puşcă, începù să râdă ca şi când ar fi văzut arătarea cea mai pocită.

Deodată, mă întristai... Nu ştiu din ce

pricină; căci când i-am văzut intrând în cârciumă, nu mai eram aşa de nerăbdător ca să plec mai iute; par'că îmi pierise şi pofta de vânătoare. Şi doar cât i-am aşteptat!

— Frumoasă zi! — grăì vânătorul, aşezându-se pe o bancă... Azi noapte le-am auzit măcăind pi sus... Trebue să dăm de ele... numai noroc s'avem.

După ce că le-am dat tovarăşilor mei, de băut şi de mâncat, — nu puteau merge oamenii cu inima goală, — şi după ce că le-am îmbâcsit tabachierea cu tutun, pornirăm tus-trei, luând-o peste coclauri, de-adreptul spre lunca Siretului.

Lunca Siretului!... De departe o simţeşti dătătoare de viaţă fermecătoare, şi, deşi nu vezi Siretul de atâta desime verde, totuşi ghiceşti că sânul lui tresare acolo, înfiorat de şoaptele pline de taine ale valurilor mereu şoptitoare...

Când ne apropiarăm, lunca clocotea parcă de cântecele, pe toate glasurile, ale miilor de păsări...

Cei doui ţărani rămăneau mereu în urmă, şi nu ştiu ce tot aveau de vorbit, că nu mai sfâr-

şiau odată. Dar cum întorceam capul, îndată îşi curmau vorba. Când să pătrundem în luncă, unul din ei, cel cu puşca, trecù înainte ca să-mi deschidă drum printre vlăstarii deşi, cu crengile sucite.

Câte-o mierlă, speriată de liniştea desişului, dând ţipete supărate, lunecà iute ca o săgetare neagră prin frunzişuri, şi se pierdea spre desime.

Cel dinaintea mea, din când în când, prindea în drum câte-o vergea de alun sau de sânger, şi o ţinea în mână lungind-o după el; iar când vergeaua erà de tot întinsă îi dădea drumul, aşa că deodată mă pomeneam pocnit peste faţă... Într'un rând, rugându-l să ia seama căci îmi scoate ochii, el îmi răspunse liniştit:

— Aşa-i la pădure, boierule.

Dar după cum îşi îmgrămădia capul între umeri, se vedea bine că abia 'şi ţinea râsul...

Tot înaintând, dădurăm de un aluniş aşa de des şi de nepătruns, că îmi venì să mă întorc, făcându-mi-se lihamite şi de vânătoare şi de raţe şi de tot. Călăuza mea însă îmi dădù ghes:

— Aide că nu-i mult... Uite şi Siretu!...

Şi într'adevăr, nu departe, prin spărturile frunzişului, se vedeau argintând în pete mişcătoare, apele Siretului.

Când am răzbit prin desime, ajungând la luminiş, de-o-dată, fără să ne aşteptăm, de sub malul îmbrăcat cu erburi înalte şi încălcite, se ridică, cu zgomot mare, un cârd de hulubi sălbateci, veniţi acolo să se adape. Ei trecură repede peste apa adâncă a Siretului, tremurându-şi umbrele lor negre pe faţa ei creaţă. Spre dumbrava din faţă, se îndreptară, iuţindu-şi zborul.

— Tiii!... că de aveam puşca gata, să ştii că scăldam vre-o câţiva în Siret!...

Hulubii, după ce făcură câte-va ocoale în jurul câtor-va plute bătrâne, se ridicară sus de tot şi iarăşi se coborîră, făcându-se nevăzuţi în desişul pădurei. Credeam că se lăsaseră prin apropiere, şi că voiu avea deci prilejul să-i mai stârnesc. Dar, de-odată, îl văzui înseninându-se peste creasta pădurei, înşiraţi în coloană de drum...

— S'o dus dracului!—oftă vânătorul puindu-şi iar puşca în spate.

După ce umblarăm, cu anevoinţă mare, pe malul înăbuşit de dudaie şi mărăcini

spinoase, intrarăm într'o poiană largă, acoperită de ierburi mirositoare în care zâzâiau, fără răgaz, scripcarii, cosașii și toate sbârnâitoarele din lume.

Albastrul cald și liniștit al cerului, într'una erà săgetat de zborul vioi al turturelelor, cari, desprinzându-se din frunzișul des al ulmilor înalți, se avântau spre locuri mai deschise, cu zarea mai largă.

Cu cât înaintam, cu atât lunca se rărea; și nu departe, câmpia se întindea netedă cu imașurile arse, cu arăturile cenușii.

Ne depărtasem bine de malul Siretului, căci trebuia să tăiem de-adreptul peste o porumbiște, și să eșim la un cot al râului, unde vadul fiind mai larg și apa mai dămoală, se întâmplà câte-o-dată, să tragă câte-un cârdișor de rațe sălbatice, care, sătule de mocirla mlaștinei, s'abat în timpul nopței spre apele limpezi ale Siretului și rămân acolo și în timpul zilei, dacă nu dă cineva peste ele.

— Eu cred că nu'i nevoe să mai mergem până la vad,—spuse unul dintre tovarășii mei,—eu zic: să te duci, matale, de-a dreptu spre mal... s'o ții cam spre tufa ceia de

măcieşi... şi când vei trece de tufă, să mergi tot chitit... Raţele trebue să hie acolo... Numai să nu te sâmţească... Li iei ca din oală, numai chitaş să fii...

— Aşă'i! — se grăbì să mă încredieţeze cell'alt ţăran, clipind şiret din ochii lui căprui.

Ascultându-le sfatul, mă îndreptai spre tufele răsleţe ale măcieşilor. Cu strigătul lor plângător şi tainic, câţi-va prigori, — cari par'că se întruchipaseră din spuma seninului—începură să se suciască ameţiţi, d'asupra capului mieu, schimbându-şi în bătaia soarelui, culorile lor: din galben în verde, din verde în albastru...

Tovarăşii mă urmau ca la vre-o zece paşi. După ce trecui de tufa de măcieş, şi mă mai încurcai prin nişte mărăcini, dădui de un pământ uscat, şerpuit de crăpături adânci. Şi, deşi Siretul nu erà de cât la câţiva paşi, totuşi apa nu'i se vedeà de loc, aşa de înalt erà malul prin părţile acelea.

Tovarăşii mei s'au oprit lângă tufe.

— Dumniatale du-te pe brânci, până la margine... Noi aşteptăm aici.

Pitit, înaintam cu puşca pregătită, cu degetul răzămat de oţele.

Incet-încet, de sub malul din potrivă, apa se ivea, mai întâi ca o fâşie subţire, apoi, cu cât mă apropiam, se lăţea tot mai mult... Şi, cum abia aşteptam, înfrigurat de nerăbdare, s'aud fâlfâit de aripi, deodată, de sub picioarele mele malul pornì, şi înainte să am timpul să-mi trag piciorul, simţii că mă prăbuşesc... Puşca îmi luă foc în mână! Urechile-mi ţiuiră. In clipa aceea avui vreme să-mi întorc capul spre tovarăşi. Îi văzui par'că într'o ceaţă roşie ascunzându-se după tufele negre... Cu surpăturile sgromţăroase, am ajuns în Siret, aproape fără suflare, cu apa până peste genunchi...

Când ridicai ochii înspăimântaţi, şi văzui la doi stânjeni înălţime, şirul negru al malului ameninţător, m'am zmucit din locul unde mă înfipsesem, şi, cu toată zdrobeala din coş, sprijinându-mă cu mâinele de peretele de ţărnă, am pornit-o, încet-încet în susul Siretului. Norocul meu că, nu departe dădui peste un vad strâmt, unde, după multă cazną, reuşii să mă ridic pe mal. Nu tăcui decât câţiva paşi, şi sfârşit de sdruncinare

mă lăsai, grămadă, la pământ, fără să mai aleg locul, fără să mai privesc spre partea unde erà să-mi primejduiesc viaţa.

Albastrul dimineţei se tulbură... Nu mai auziam nici cântecele păsărilor din poiană, nici hârşcâitul monoton al cristeului din iarba înaltă. Nu mai auziam nimic... Am închis ochii.

Nu ştiu cât timp să fi stat aşa, ştiu că atunci când m'am trezit din nesimţirea asta, soarele mă privea parcă mirat din mijlocul cerului.

Cu greutatea unui ostaş rănit, mă ridicai în picioare. Uitându-mă ruşinat în toate părţile, am început să mă scutur de ţărnă. Atunci băgai de seamă, cu o strângere dureroasă a inimei, că în căderea mea rupsesem patul puştii. O furie mă cuprinse în potriva celor doui ţărani cari îşi bătuseră joc de mine în aşa hal: să mă trimeată acolo unde ştiau că malul se surpă! Noroc că pe apă n'au fost raţe, că aveau ce râde! Mi-erà ciudă şi pe mine, — vânător umblat — şi să mă potrivesc unor băetani.

Când am trecut, şchiopătând, prin poiană, şi arborii par'că se strâmbară de râs.

Căutând să mă liniştesc, îmi închipuiam poate că ţăranii n'au ştiut că malul o să se surpe şi că nu m'au trimis acolo de bună credinţă: dar iarăşi mă necăjeam la gândul că au rupt-o de fugă, tocmai atunci când trebuiau să sară în ajutor. De ce au fugit? Sau poate că se temeau să nu fie răspunzători, dacă se întâmplà să mă strivească dărămăturile sau să mă înnec? Ţăranul — ştiu, — are groază să fie chiemat ca martor...

Şi chinuit de îndoiala asta, am ajuns la drumul mare. Cârciuma grecului se vedea întreagă. In faţa ei se mişcà lume destulă. Cu cât înaintăm, cu atât băgam mai bine de seamă că ţăranii cătau în lungul şoselei; par'că m'ar fi aşteptat. Dar când m'am apropiat mai bine, îi văzui strecurându-se, unul după altul în cârciumă. Cum hardughia lui Veridi erà aşezată la cotitură, veneam drept în faţa ei, aşa că de la o bătaie de puşcă, putui desluşì, în dosul geamurilor, ochii cari se holbau miraţi, şi guri cari, deschizându-se negre, arătau şiraguri albe, sclipitoare...

Mai mare ruşine! Cum să trec, aşa şchiop, prin faţa lor? Îmi venea să mă întorc şi s'o

iau peste câmp, spre sat. Dar mai eram eu în stare să mai ocolesc drumul? Cum nici nu puteam să stau pironit în loc, mi-am adunat toate puterile, şi eu toate că mii de ace mă pişcară, apăsai piciorul în pământ, călcai ţeapăn, şi trecui ţanţoş pe d'inaintea cârciumei ca şi când nimic nu se întâmplase cu mine în acea zi.

În urma mea porniră râsete câraitoare... Mă prefăcui că nu le aud, şi nici n'am întors capul. Fără să şovăesc, mergeam drept înainte, cu buzele strânse, cu privirea ţintă. Dar când am trecut de cotitură şi când dâmbul şoselei se pusese stavilă în faţa privirilor batjocoritoare, m'am oprit. Atunci cu frica iepurelui a cărui urmă i-a pierdut-o copoiul, îndrăznii să mă uit îndărăt.

Zdrobit şi desnădăjduit, m'am întins apoi pe toloacă, nu departe de şosea.

Pe liniştea albastră, nesupăraţi de nimeni în plutirea lor albă, câţi-va nouraşi lunecau spre margini... Un fluture galben începù să-mi joace în bătaia luminii ochilor... Fluturarea lui neastâmpărată mă chinuia ca un gând bolnav în timpul aiurărei... A trebuit să-l alung cu mâna...

Din marginea lanului cu spicurile însetate, un pitpalac nu-şi mai curmà cântarea lui fără rost... Începui să număr, cu luare aminte, bătăile răsunătoare, încăpăţânându-mi par'că să nu greşesc cum-va numărătoarea.

De departe, venea zgomot de scârţâit de care...

Pe legănarea galbenă a lanului, o umbră cât o pată, se purtà în toate părţile, când lăţindu-se, când subţiându-se, după cum şi uliul de d'asupra se apropià sau se depărtà de faţa pământului... Cântecul pitpalacului amuţì dė odată...

Scârţâitul adormitor al carelor se apropià tot mai mult... Pleoapele mi se îngreuiară şi, pe nesimţite, căzui într'o stare de piroteală adâncă...

Mi se părea că nu mai eram culcat lângă şosea, ci în altă parte: lângă un râu cu apele întunecate, cu malurile negre. Pământul de sub mine par'că se înfoia, împingându-mă tot mai mult spre mal... Am vrut să mă ridic, dar picioarele-mi de cârpă nu mă ajutară.

Şi carele nu mai soseau, odată!...

Dar ca şi când dorinţa mi-ar fi fost ascultată, răsună de-odată un scârţâit puternic care se stinse scurt. Ca nişte sunete alinătoare, voci nedeslușite mi-atinseră urechia... Prin neguri, zării atunci umbre care se mişcau, şi braţe miloase întinzându-se spre mine...

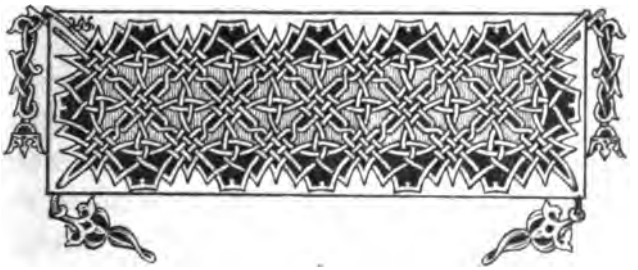

O MINUNE A LUI SFÂNT-ILIE

Nepomenită fire mai au şi oamenii din satul V... din Vlaşca; par'că n'ar fi Români. Faţa lor, aproape îndobitocită de felul cum îşi trăesc viaţa, e întotdeauna întunecată. Din sufletul lor nu scăpară vre-o scânteie, care să le aprindă în ochi o privire mai creştinească. Sub haina lor, care aduce mult cu a Bulgarilor, se ghiceşte un trup ciolănos şi lipsit de orice mlădiere. Femeile nu poartă marame, iar fetele nu-şi împodobesc, vre-o dată, părul, cu flori.

In satul V. — căruia i-ar sta bine şi pe malul celălalt al Dunărei, — casele sânt joase, nevăruite şi în totdeauna mânjite cu

noroiu. Şi nici pomi nu se găsesc pe acolo ca să le umbrească prispele. Doar lângă cârciumă, să văd trei salcâmi, dar şi aceia ca vai de capul lor: frunza le e atâta de ofelită, că nici vrăbiile, pe timp de arşiţă, nu-şi găsesc acolo umbra trebuitoare.

Prin mijlocul drumului, trec cârduri murdare de porci de baltă, negri, cu picioarele înnalte, şi atât de slabi, de li se numără coastele. Ai crede că cine ştie ce sălbătăciuni sânt arătările astea, dacă n'ai vedea porcarii mânându-i din urmă, cu chiote desnădăjduite, spre mlaştina care începe chiar din marginea satului.

La cârciumă, într'o dimineaţă, se oprì o căruţă mare, vlăşceană, trasă de patru gloabe cari, fără îndoială, n'au luat nici o dată premii la Curse. Din căruţă, săriră patru vânători şi tot atâţi câini.

Printre cei patru vânători, — aşa îmi închipui, — trebue să fi fost şi eu; altfel nu ştiu cum ar fi scăpat, acei cari mă citesc şi de corvada asta nouă.

Cârciuma săracă, erà bogată în muşterii. Când intrarăm, un aer greoiu, în care se amestecà mirosul ţuicei cu acel al rogozului,

putred şi cu al peştelui învechit, ne lovì. Pe o bancă lungă, răzimaţi de peretele netencuit, vre-o şase ţărani, — toţi cu căciulile în cap, — stăteau obosiţi şi atât de tăcuţi, că ai fi crezut că le dăduse cine-va poruncă să nu crâcnească. Erau îmbrăcaţi în haine cărămizii, cu şalvari turceşti, suflecaţi până peste ghenuchi. De pulpele lor păroase se lipise noroiul care prindea să se usuce în plăci subţiri, cenuşii. Ceilalţi muşterii se ţineau pe lângă teşghea, ascultând cu băgare de seamă la cele spuse de domnul Stoianovici,—cârciumarul — om voinic, cu mustăţi haiduceşti, şi cu nişte ochi în uitătura cărora vedeai parcă strălucirea unei muchi de topor.

Ne poftì să intrăm în odaia lui, dar noi am vrut mai bine să rămânem în cârciumà, în picioare.

Oamenii de pe bancă începură să vorbească încet, între ei ca şi când s'ar fi sfătuit. Din când în când, ne priveau pieziş, cu ciudă par'că. Iar când au înţeles din vorba noastră că ne e gândul să vânăm în mlaştină, începură să se mişte de la locul lor. Unul mai în vârstă, după ce făcù un

semn de înţelegere către cei-l'alţi, se ridică dârj, şi ne spuse uitându-se în altă parte:

— Par'că ce, aveţi dreptul să vânaţi pe moşia noastră?!... Noi sântem stăpâni; par'că balta i-a Statului?... I-a noastră!...

— I-a noastră!... — a noastră! — ţinură isonul, cu putere, cei-l'alţi din cârciumă.

Câţi-va începură să se vâre aşa de mult în sufletul nostru, în cât unul din noi. — funcţionar la Externe, un fel de vânător de Duminică, — simţindu-se jignit de îndrăzneală «mojicilor» le strigă ascuţit şi poruncitor:

— Să nu fiţi obraznici, ţăranilor:

Ameninţarea asta îi îndârjì rău de tot. Apele din ochii lor se turburară ca o mlaştină în care ar trece un cârd de bivoli. Cel mai vânjos din ei, strângând în mână o legătură de funie încă udă, se apropie, fără sfială, de funcţionarul de la Externe;

— Pă cine sperii, mă, zgârie-brânză? Balta i-a noastră!... Tot noi cei obraznici?!

Un capăt de funie se desfăcù din legătură, lunecând ca un şarpe printre degetele lui bătăturoase. Şi, dacă *diplomatul* de

la Externe, n'ar fi schimbat tonul, mai-mai că şarpele 'i-ar fi mângâiat faţa.

Cârciumarul se amestecă:

— Nu te supără, boierule, c'aşa's ei ţăranii... proşti...

Clipind, apoi, şiret din ochi către muşterii lui de toate zilelele, adaugă:

— Nu vă prostiţi, bre... Dacă boierilor le-o fi pottă să vâneze în mlaştină, par'că n'o să vă dea şi vouă acolo ceva de băut?

— Mai rămâne vorbă? — am zis. — Haide, cârciumar, dă-le câte un rachiu.

Stăpânii mlaştinei şi ai raţelor sălbatice, se mai domoliră. Cel care nu mai slăbea funia din mână, spuse:

— Bine, 'om bea şi câte-o ţuică, dar să ne daţi şi câte un franc de căciulă. Altminteri nu vă lăsăm... şi-i păcat că-i vânat berechet...

N'am vrut să primesc târgul ăsta, gândindu-mă că puteau fi multe căciuli în sat, dar funcţionarul de la Externe ca să dovedească, *mojicilor*, «că nu-i *zgârie-brânză*, răspunse cu ifos:

— Vă dăm câte un leu, dar când ne vom întoarce de la baltă.

— Las' nu vă supărați... Pân'atunci, numai bine ne *adunăm*...

Nemulțumiți de chipul cum am căpătat dreptul de vânătoare, luarăm, fără tragere de inimă, drumul mlaștinei.

Soarelui nu'i trebuià mult s'ajungă în mijlocul cerului. Sub razele lui fierbinți, râturile scormonitoare ale sutelor de porci, răscolind noroiul, îl prefăcuse pe o întindere de câteva pogoane, într'o mocirlă smântânoasă, unde nesățioșii scormonitori, se răsfățau toată ziulica, fără să se sinchisească într'un câtva că pe cerul albastru, nourașii cei albi privind în jos își suflecau, în crețuri mici, rochițele lor de spumă ușoară. De departe, din desișul de nepătruns al stufișului, s'aude răsunând, ca un muget necăjit, strigătul atât de ciudat al *boului bălței*. Din arcul albastru, pornește ca o săgeată, câte un herete vânăt, care spintecând seninul, se înfige în desime, unde s'a pitit, înspăimântată, prada lui.

Două ceasuri întregi frământarăm noroiul smârcurilor, turburând limpezeala ochiurilor, fără să găsim un vânat, cât de mic. Din când în când, un bivol tolănit ca un împărat

al noroiului, îşi ridică botul de hipopotam şi ne priveşte cu o întrebare nesfârşită în ochi.

Necăjiţi, că ne pierdusem zadarnic ziua, îngrijoraţi mai ales că din spre apus se iveau spetele unor nori de ploaie, ne hotărârăm să facem o încercare mai îndrăzneaţă şi să pătrundem unde papura e mai înnaltă, ierburile mai încâlcite şi ochiurile mai întinse şi mai adânci.

Abia mă despărţisem de tovarăşii mei, când pocnetul unui foc de puşcă răsună ca bubuitul tunului, încreţind faţa liniştită a bălţei şi clătinând uşor vârfurile trestiei simţitoare.

Mlaştina se însufleţi deodată. Toate sălbătăciunile se treziră. Şi atunci, seninul albastru se împestriţă de mii de sburătoare. Cârduri nesfârşite de raţe şi de gâşte sălbatice, încrucişindu-şi zborul lor repede cu plutirea molatică a stârcilor singuratici, umpleau aerul cu ţipetele lor gălăgioase.

Doi califari tărcaţi, rătăcindu-se din cârd, veniră în bătaea puştei mele. Am aprins. Unul lovit făcù o sucitură dureroasă în aer, şi moartea curmându'i vântul, îl aruncă iarăşi în papură, la câţiva paşi de mine.

Din partea celorlalţi vânători, focurile încetară numai când sălbătăciunele, obosite de atâta zbor, găsindu-şi o ascunzătoare nouă, se liniştiră.

Tovarăşii mei, cari fuseseră şi mai puţin norocoşi ar fi vrut să meargă înnainte, să se afunde în noroaie până'n gât, — dacă s'ar fi putut — numai să mai stârnească vânatul, dar un fulger luminând de-odată fruntea norilor, de la apus la răsărit, îi silì pe vânători să-şi schimbe hotărîrea. Şi cum eram sătui de udeală, ne îndreptarăm grăbiţi spre margine. Cu multă anevoinţă, isbutirăm să eşim la neteziş. Nu eram departe de sat, când băgarăm de seamă că înspre noi veneà o armată întreagă de purtători de şalvari.

După pasul lor neregulat, îi luai drept nişte recruţi cari se duceau la cazarmă, la oraş.

— Nu cred să fie recruţi, zise unul din noi... Nu vezi că printre ei sânt şi câţiva cu bărbi... Trebue să fie rezervişti.

— Ce rezervişti?!... Ăştia sânt răzvrătiţi, v'o spun eu! Uitaţi-vă: unii au chiar şi bâte în mână! — strigă diplomatul de la

Externe, scoţându-şi pieptul înainte, ca un viteaz.

Cum făceam aceste presupuneri, armata se oprì. Unii din *ostaşi* se tolăniră pe marginea drumului, alţii se aşezară pe nişte grămezi de pietre, iar câţiva, — cei cu bâtele, — rămaseră în picioare, într'o râlă.

— Par'că ne aţin calea? suflă cel mai fricos dintre noi.

I-am dat dreptate, şi cu toţii micşorarăm paşii. Fără să vreau, mă uitai îngrijorat în jurul meu: La spate: mlaştina cu noroaiele ei istovitoare de puteri, îmi dădù fiori de friguri. De la apus: norii mă ameninţau cu ochi fulgerători.

— Să mergem înainte! — am zis. — Să vedem ce au cu noi.

Când am ajuns la câţi-va paşi de ei, cei de jos se sculară. Unii îşi scoseseră căciulele. Din grămadă, se desprinse omul cel cu funia.

— Am adunat oamenii ca să'i cinstiţi, — zise privindu-şi vârful picioarelor.

— Cum, pe toţi?!... Bine, pentru toţi vă trebuie zece vedre de rachiu! — am stri-

gat aproape înspăimântat, amintindu-mi de învoiala făcută la cârciumă.

— Are cârciumarul şi mai mult de zece vedre, numai bani să-i dai, — îmi răspunse omul, foarte liniştit.

Câte-va picături de ploaie, ne alungară la cârciumă.

Peste două-zeci de ţărani tăbărâră în casă după noi. Grosul *armatei*, — cu toată ploaia — rămase afară, să aştepte.

După un sfat ţinut între noi şi punga noastră, am poruncit cârciumarului să deà ţăranilor o vadră de rachiu.

— Cum, numai o vadră pentru trei-zeci de suflete?!.. Mai mare batjocură!—şueră printre dinţi omul cel voinic.

Da cine te-a pus să chemi tot satul?

— Poi, nu ne-a fost aşa vorba: Câte o litră de rachiu şi câte un franc de căciulă?

— D-ta glumeşti... Cum, adică să vă dăm trei-zeci de lei pentr'o raţă? Se vede că nu eşti în toată firea!... Crezi că noi furăm banii? Nici n'aşi aveà de unde să ţi-i-dau.

— Barim, o băncuţă de om...

— Sântem departe!... Hai, fiţi oameni

de omenie şi beţi rachiul... Iată, vă dăm două vedre.

In timpul când ne tocmeam, în cârciumă se strecurau, aducând udeală, unul câte unul din cei de afară. In odaie se făcuse atâta înghesuială, de credeam c'o să ne iasă, pe nas şi mlaştină şi vânat şi tot.

O pătură uriaşă de culoarea plumbului, se aşternù peste tot cerul. De-o dată, se făcù întuneric.

Din fundul cârciumei, se ivì o femeie slabă, ca o umbră, ţinând în mână o lampă aprinsă, cu sticla înnegrită de fum. De pe pereţii umezi şi din hainele oamenilor, se scurgeau picături de apă. Lutul de sub picioarele noastre, se prefăcuse în noroiu; par'că eram iarăşi în mlaştină.

Cârciumarul adusese rachiul, dar nimeni nu-l atinse. Intrebându-i pentru ce nu beau. ei începură să ridice din umere:

— Nouă ne trebue parale... Daţi-ne băncuţa, ş-apoi, om cinstì şi noi.

Le-am dat zece lei.

— Ţineţi-vă banii, — ne-au răspuns cu dispreţ, — pe noi nu ne înşelaţi aşa uşor.

Toţi murmurară. De sub căciulele lor

de oaie, porniră spre noi priviri îndârjite, de lup.

Nu ştiu care din noi, voind să-i liniştească, crezù de cuvinţă să le ţie o cuvântare creştinească.

«Apoi e frumos!... Creştini sânteţi dumneavoastră? Ei, şi dacă v'am călcat mlaştina v'am stricat ceva?!... Ş'apoi vânatul par'că e al vostru?.... E al lui Dumnezeu! şi Domnul nostru Isus Cristos a zis...

— Da-ţi băncuţele cuvenite! — îi taie scurt vorba afurisitul ăla cu funia. — Doar avem noi popă ca să ne grăească de cele sfinte... Mai bine, plătiţi-ne mai iute, că n'o să pierd ziua cu d-voastră!...

Şi în timpul cât vorbia, ochii lui se încurcau între gentele şi puştile noastre.

De-odată, tot cerul se încinse cu un curmeiu luminos, care plesnì în dată c'o trosnitură atât de puternică, de se cutremură şi cerceveaua de la fereastră.

— Vedeţi; asta-i mânia lui Dumnezeu! zise tovarăşul nostru, cel ce le ţinuse cucuvântarea.

Dar oamenii se făcuseră par'că şi mai în-

drăzneţi. Simţeam chiar cum o mână îşi încleştase degetele de patul puştei mele.

— Dacă am chemà primarul? întrebai, la ureche, pe cârciumar.

— Primarul?... Par'că ei se tem de primar!... Nu le poate face nimeni, nimic. Aştia's oameni ai dracului... cu ei n'o scoţi uşor la capăt... Mai bine plătiţi-le, se scăpaţi de belea.

Cum n'aveam, cu toţii la un loc, nici două-zeci de lei, începù să ne îngrijească, de-a binelea, încurcătura în care ne băgasem.

În cârciumă intră un om cu faţa speriată.

— Da ce-i mă, Sofrone, — îl întrebă grăbit cârciumarul.

— O trăznit!... o trăznit în clopotniţa bisericei... crucea s'a şi topit.

La vestea asta, atât de neaşteptată, cei cari făceau gălăgie, amuţiră. In ochii lor holbaţi, se răspândì o grijă mare ca în faţa unei ameninţări tainice, de nepătruns. Apoi, făcându-şi cruce, unul câte unul, eşiră din cârciumă şi se îndreptară cu smerenie spre biserica trăznită...

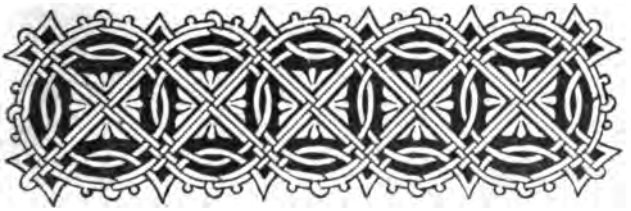

SUFLET DE COPIL

Cum venì de la şcoală, Jenică îşi aruncă ghiozdanul la o parte, şi pripit se îndreptă spre masa lungă şi goală unde îl aşteptà o ciaşcă de lapte şi o felie de pâine albă.

Aceasta erà porţia lui zilnică, orânduită de doctor «căci copilul fiind anemic, *constituţia* lui nu'i îngăduià să rabde, cu inima goală, tocmai până la cina de seară».

Fără să se mai aşeze la masă, gustă de câte-va ori din pâine... Apoi, ascultând dacă nu cumva s'apropie cineva de uşă, luă ciaşca plină, o îndosì, cât putù mai bine, sub poala hainei şi, tiptil-tiptil, se strecură

din casă pe tinda întunecoasă care dă în curtea de dindos.

Afară erà cam frig şi vântul îi sbârlì părul cel mătăsos şi rar...

Copilul trecù pe lângă poiata păsărilor, fără să se mai oprească puţin, ca alt'dată ca să fluere pe curcanul cel umflat în penele lui albe, şi fără să se mai uite dacă s'a vindecat, la picior, cocoşelul cel pestriţ. Grija cea mare erà s'ajungă, cât mai iute, la şura dărăpănată, tocmai în fundul curţii.

Cu umărul stâng puţin adus, mergea ca pe ouă, aşa îşi cumpănea paşii şi corpul, ca nu cum-va să verse ciaşca pe care o ţinea, tot ascunsă, sub haina scurtă şi rău croită.

In şură, într'un unghier, pe nişte paie aruncate la voia întâmplârii, un căţeluş, nu de mult născut, se târà schionând de foame.

In ochii copilului anemic, trecù o umbră de adâncă milă. Cu grijă părintească se aplecă asupra lihnitului de foame, puse ciaşca la îndemână, şi descleştând cu dibăcie fălcile strâns lipite, turnă în gura înfometată, câte-va înghiţituri...

Căţelul încetă să mai schiaune, şi după

ce îşi bălăbănì în toate părţile capul lui greoi şi încă neînsuflețit de tainica lumină a ochilor, se făcù covrig şi, cutremurat uşor de fiorii frigului, adormì icnind pe înfundate.

Punând deoparte ciaşca pe care n'o deşertase toată, Jenică se lăsă mulţumit pe fundul unei ălbii întoarse. Ca şi când s'ar fi temut să nu tulbure cumva somnul căţeluşului, rămase nemişcat şi mut în atitudinea unei mame care ar veghia la căpătâiul odorului ei.

Cum auzia voci în curte, Jenică tresăria puţin, aruncând priviri de iepure spre uşa mare deschisă. Ascultà cu grije, temându-se să nu deosibească cumva vocea întotdeauna supărată a tuşei Mariţa.

De ea, de «coana Mariţa» fusese crescut Jenică. Il crescuse că doar erà băiatul soră-si cea mai mare, care «Dumnezeu s-o ierte, după ce născù, nu găsì ceva mai bun de făcut decât să se cărăbănească în lumea morţilor, lăsând pe capul altora, grija de a creşte pe pricopsitul ei de băiat».

Aşa vorbea *mătuşa* în faţa lumei, iar Jenică adunà în inimă cuvintele binefăcă-

toarei sale, suspinà în ascuns, şi seara adormind — fără sărutarea caldă a unei mame, — suspinà ca şi căţelul sgrebulit în paie.

Şi sgrebulitul, şi el, în trecutul lui numai de opt zile, îşi avea şi el povestea lui tristă.

Abia se născuse, şi o mână nemiloasă îl smucì de la sânul îndestulător al căţelei, aruncându-l lângă gardul unui maidan părăsit.

Mai mulţi copii de şcoală, — între care erà şi Jenică, — îl găsiră aproape amorţit de foame. Un băiat vru s'arunce c'o piatră în lepădat, ca să-l omoare, dar Jenică îl oprì:

— Las' că-l duc eu acasă...

Din ziua ceia, pe Jenică nu-l mai îngrijia alta, decât soarta bietului părăsit. Cum scăpà de la şcoală, dà fuga la şură şi nu-l scotea de acolo nimic decât ora mesei. Iar coana Mariţa nu înţelegea de loc ce îl tot ţinea pe băiat în fundul curţii, de nu-şi mai vedea nici de lecţie...

Vântul începù să bată mai tare, iar suflarea lui se strecurà rece printre crăpăturile dintre scândurile rău îmbinate ale şurei. Căţelul începù să tremure schionând uşor...

Jenică se ridică şi luîndu-l în braţe, în-

cercă să-l încălzească la piept. Apoi mângâindu-l, începù să'i vorbească:

— Las'că te faci mare... O să dormi sub vatră în bucătărie... O să latri tare, şi tuşa n'o să-ţi rupă piciorul ca lui *Bursuc*, că tu n'o să fii rău: n'o să muşti decât pe pungaşi...

Vocea servitoarei se auzì, strigându-l la masă. Copilul lasă uşor căţelul în culcuş.

Inainte de plecare, se pregătì să-l mai hrănească odată. Dar n'apucă să ducă ciaşca la botul căţelului, când tresărì înspăimântat. La spate, auzì un foşnet supărat de fuste, şi îndată o voce aspră, aproape bărbătească întrebă restit:

— Ce faci acolo, plodu dracului?

Jenică nici n'avù timp să'ntoarcă faţa, şi se şi simţì umflat de braţ, şi repezit în cel-l'alt colţ al şurei.

— De unde dracu mi-ai adus turba asta în casă, ticălosule? — strigă mătuşa, vânătă de ciudă, zărind jos pe căţeluşul ce pufneà pe nas laptele cu care îl înnecase, în spaimă, binefăcătorul său.

Copilul amuţì şi îl prinse tremuriciul,

văzând că se umflau peste măsură cele două vine dela fruntea mătușei.

— Na, mai joacă-te acu! — strigă femeia prinsă de o nepotolită furie.

Și sub ochii înspăimântați ai copilului, întinzând mâna, înșfăcă de jos — cu repezeala uliului, — stârpitura pe care o ridică în sus și o izbì apoi cu putere în pământ.

Jertfitul rămase întins fără să se mai sbată... Numai cele două picioruşe din faţă se sgârciră la piept ca şi când ar fi vrut să ceară îndurare.....

Copilul încremenì cu buzele strânse.

— Haide sus! — îi strigă mătuşa, şi îl scoase afară din şură, târându-l de mână....

Când intrară în casă, coana Mariţa, mai potolindu-se puţin, îi zise:

— Adă *cartea de citire*, şi să-mi citeşti lecţia de mâne....

Copilul se supuse, suspinând tăcut.

Dar când deschise cartea, în loc să citească, izbucnì de odată, în plâns cu hohote, şi desnădejduit îşi lăsă capul pe pagina rece, pe care se încălceau rândurile negre şi neînţelese...

MOARA LUI SIMIONOFF

Sus, pe teşitura aspră a colnicului cu coastele stâncoase, la răscrucea vânturilor, stà cocoţată, semeaţă par'că moara lui Ivan Simionoff.

Pe timp liniştit, — când nici apele Zagănului, — în care colnicul îşi scaldă umbra'i întunecată, — nu se încreţeau, nici papura nu-şi tremurà vârfurile simţitoare, atunci în jurul morei încremenită cu lopeţile întinse ca braţele unei cruci, erà tăcere adâncă. Dar cum adià puţin vântul, înclinând uşor vârful papurei şi tremurând umbrele în apă, îndată moara se însufleţeà; lopeţile'i se prefăceau în aripi fâlfâitoare care o sgâlţiau aşa de

văzând că se umflau peste măsură cele două vine dela fruntea mătușei.

— Na, mai joacă-te acu! — strigă femeia prinsă de o nepotolită furie.

Și sub ochii înspăimântați ai copilului, întinzând mâna, înșfăcă de jos — cu repezeala uliului, — stârpitura pe care o ridică în sus și o izbì apoi cu putere în pământ.

Jertfitul rămase întins fără să se mai sbată... Numai cele două picioruşe din față se sgârciră la piept ca și când ar fi vrut să ceară îndurare.....

Copilul încremenì cu buzele strânse.

— Haide sus! — îi strigă mătușa, și îl scoase afară din șură, târându-l de mână....

Când intrară în casă, coana Mariţa, mai potolindu-se puţin, îi zise:

— Adă *cartea de citire*, și să-mi citești lecția de mâne....

Copilul se supuse, suspinând tăcut.

Dar când deschise cartea, în loc să citească, izbucnì de odată, în plâns cu hohote, și desnădejduit își lăsă capul pe pagina rece, pe care se încălceau rândurile negre și neînțelese...

MOARA LUI SIMIONOFF

Sus, pe teşitura aspră a colnicului cu coastele stâncoase, la răscrucea vânturilor, stà cocoţată, semeaţă par'că moara lui Ivan Simionoff.

Pe timp liniştit, — când nici apele Zagănului, — în care colnicul îşi scaldă umbra'i întunecată, — nu se încreţeau, nici papura nu-şi tremurà vârfurile simţitoare, atunci în jurul morei încremenită cu lopeţile întinse ca braţele unei cruci, erà tăcere adâncă. Dar cum adià puţin vântul, înclinând uşor vârful papurei şi tremurând umbrele în apă, îndată moara se însufleţeà; lopeţile'i se prefăceau în aripi fâlfâitoare care o sgâlţiau aşa de

— Ia ascultă, bărbosule, a ta e moara asta?

Rusul dădù din cap în semn de încuviinţare.

— Ei, ce zici, nu ţi-ar plăcea să te muţi în altă parte?... Ţi-om plătì moara de două ori cât face?

— Io nu vând! io nu vând, — încurcă morarul câteva cuvinte. Şi, scuturat par'că de fiorii îngrijorărei, începù să tremure puţin şi rămase ca prostit nemai putând adăogà alte cuvinte...

Boerii plecară. Totuşi rusul nu-şi venì în fire, rămănând nemişcat, cu degetele'i aspre, înfipte în barba încâlcită şi roşie ca şi coada vulpei.

Şi ar fi stat el mult aşa, adâncit în această stare vecină cu piroteala, dacă un scârţâit neaşteptat nu l'ar fi chemat la datoria lui de morar.

In coşul morii se auzì o odorogeală supărătoare; aripele moriştei începură să bată fără vlagă şi deodată înţepeniră scurt.

Pravoslavnicul morar îşi făcù o cruce mare. Scoţând apoi o teslă din brâu, intră repede în moară, unde îşi dădù seamă îndată că fusul moriştei se scrântise din loc.

După câte-va boncănituri, moara iarăşi începù să umble...

A doua zi, Simionoff primì o hârtie cu pecete pe ea, prin care erà chemat la Primărie.

De atunci, morarul rar se mai arătà pe colnic. Toată ziulica şi-o pierdea prin sălile Primăriei, sau pe la uşele *avocaţilor*, doar o izbutì să schimbe gândul primarului care cerea «expropierea locului» unde se aflà moara lui Simionoff.

Seara, se întorcea prăpădit în casa lui din marginea cealaltă a oraşului. Şi fără să pomenească nevestei de primejdia ce îi ameninţà, cădea oftând pe laviţă, şi ceasuri întregi rămânea nemişcat, cu capul în pământ, cu ochii ţintă în vârful cismelor dela care par'că aşteptà o povaţă.

Intr'o dimineaţă mai primì o hârtie, — cea din urmă şi cea hotărîtoare — prin care comuna îi făcea cunoscut să-şi dea jos moara în «*24 de ore, conform art... din legea exproprierilor*».

De data asta, Simionoff nu mai alergă la advocat... La preot, acolo crezù el că e singura scăpare, şi pornì la biserică.

Popa, — cel rusesc — îl sfătuì s'aprindă o lumânare de cel puţin cinci chilograme.

Ii ascultă sfatul.

Cu sufletul mai uşurat se întoarse acasă.

Smerit căzù în faţa icoanelor, — care prindeau aproape un perete întreg — şi se puse pe mătănii, până ce umbrele nopţei năpădiră în odaie.

Totuşi avù somnul tulburat de visuri supărătoare: Părea că Zagănul se umflase şi că apa lui verde şi rece înnecase oraşul, colnicul şi moara...

Se sculă şi mai chinuit de grije... Cu paşi şovăitori pornì de-acasă.

Dimineaţa erà tristă. Dinspre *Deltă*, de peste pustietatea largă a apelor, venea vânt rece şi pătrunzător de sfârşit de toamnă.

Dangătul clopotului dela biserica lipovenească sunà ca de înmormântare.

Morarul luă drumul din spatele oraşului,— pe marginea Zagănului — trecând pe cărarea şerpuită, pe care o înnăbuşeau pe ici-colo, burienele tufoase ce îşi încâlceau viţele în calea omului...

Cârduri, cârduri de păsări de baltă, cu ţipete tânguitoare se perindau, unele după

altele, peste oglinda lacului însângerat în bătaia răsăritului.

Simionoff, după ce sărì mai multe pârleazuri, dădù în «*ulița Tătarilor*», uliță tăcută, fără zare și strânsă între garduri înnalte, mai înnalte decât acoperișul caselor.

Când ajunse la margine, unde zarea se deschide largă, Simionoff rămase încremenit în loc, ca și când pașii lui s'ar fi înfipt deodată adânc, — ca niște țăruși — în pământ.

Sus, pe teșitura aspră a colnicului, fluturà pustiul...

Bietul morar ar fi putut să creadă că moara lui se înnălțase la ceruri — să stea la dreapta celuia cărui popa îi aprinsese o lumânare de cinci chilo, — dacă coasta colnicului n'ar fi fost presărată de scânduri, bârne, leațuri, scoabe și toate rămășițile pământești, și tot materialul din care erà alcătuită aceia care odată fusese moara lui Simionoff.

Jos, la poalele colnicului, într'o frățească unire, se adunaseră toate mahalelele din împrejurimi. Și rușii și bulgarii și turcii și

românii, alergară cu toţii ca să se bucure de păţania morarului Ivan Simionoff.

Tot oraşul ştia acum că mucalitul de primar, plictisit de încăpăţânarea lui Simionoff, dăduse ordin pompierilor să'i strice moara — în timpul nopţei.

. . . . . .

Această întâmplare, mi-a schiţat-o, un tulcean cu care am suit colnicul, ca să privesc de aproape monumentul ce se înalţă falnic, întru amintirea alipirei Dobrogei de România.

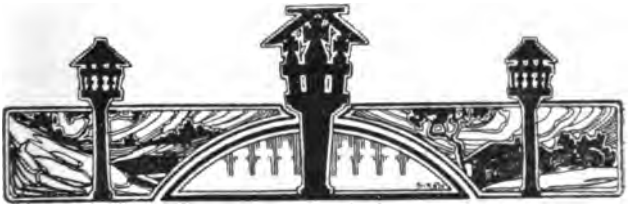

FARA BOI

Cei din primăria Stălinești, se pomeniră, deodată, că intră un om pe care nu-l mai văzuseră prin părțile acelea...

După fața lui suptă de neodihnă, după opincile ferfenițite din care bufnea praful, și după cum se hățînà pe picioare căutând par'că să se înțepenească în închieturi, se cunoșteà că făcuse drum lung și obositor.

Primarul și vre-o câțiva țărani, — adunați acolo ca să-și vaicăre nevoile, — îl măsurară bănuitori, de altfel ca pe oricare străin adus de vânturi prin meleagurile lor.

Drumețul le părù un zăpăcit, așa priveà într'aiurea și așa își purtà mânele în toate

părţile, fără de nici un rost. Nici buna-ziuă nu le dădù. Işi desfăcù numai cămaşa care îl gâtuia, şi dând drumul glasului, oftă:

— Mi-o furat boii!

Numai atât a spus, şi s'a lăsat pe bancă. Din desnădejdea încremenită în fundul ochilor săi sticloşi, o privire lunecă spre fereastra din fund prin care se vedea satul cu casele lui mici, repezite pe coasta săpată adânc de corhane repezi cari ca nişte trepte uriaşe urcă spre pădurea deasă, unde drumurile se încâlcesc şi unde zarea se întunecă.

Suspină adânc, şi în liniştea mută a primăriei, suspinul lui atinse inimele.

Primarul îl întrebă:

— Da, din care parti eşti?

— Din jos... de la Poiană, de acolo's tocmai. De trii zâle ni-o furat... noaptea i-o furat.— Cum de nu m'am sculat când o bătut cânii. I-am căutat peste tot locu, da cine li-o dat de urmă!.. De nu'i găsesc nici aici, apoi' i-am prăpădit, c'o trecut Prutu cu ei.

— De trii zâle zâci?!. — întrebă primarul înveselit, şi întorcându-se către notar, adăugă:

— N'or hi cum-va boii de la Râpeni... par'că vorbì mai ieri alde Niţulescu, — la

tilifon, — c'o oprît acolo nişte boi de pripas... Te pomeneşti c'o hi boii creştinului...

— A niei trebue să hie! — strigă păgubaşul a cărui faţă se lumină ca fulgerată de o nădejde mare.

— Să întrebăm...

După câteva sbârnituri cari sfredeliră adânc în sufletul străinului, notarul căpătă răspuns că, în adevăr, la Râpeni se găseşte o pereche de juncani pripăşiţi acolo de trei zile.

— Nu's ai niei... c'ai niei îs plăvani! — strigă omul desnădăjduit. — Ce mă fac eu acù? Unde mă duc să-i mai caut?.. S'o isprăvit de-acù înainte.

Primarul căută să-l mai îmbărbăteze, zicându'i să se ducă liniştit acasă «că n'o avut încă timp hoţii s'ajungă la Prut, că vita merge încet, că doar boul nu'i cal.»

Omul plecă, şi deşi paşii îi şovăiau, totuşi mergea iute. Când trecù de sat, se oprì la o răscruce. Se uită în dreapta, se uită în stânga, dar nu văzù decât drumurile pustii însuliţindu-se: unul la răsărit, spre vadurile Prutului, altul la apus, spre ogoarele de porumb nesfârşite...

— Cum de n'am eşit, când o lătrat cânii?!

Mereu îi venea în minte mustrarea asta, ca să-l chinuiască fără milă. «Cânii doar nu lătrau ca alţii când li se năzare; trebuia să fi intrat cineva în ogradă».

De supărare, îşi încleştă mâna în poala aspră a sumanului... Ii veneà să strige în gura mare, să-l audă drumeţii, pe care îi întâlneà, ca să ştie cu toţii că omul ce păşea la fel cu toţi oamenii, nu mai erà om, că nu mai erà Dănăilă din Poiană, cel care aveà boi ca toţi românii de ispravă, ci un lipit pământului, o slugă de dârloagă. Şi ochii îi se împăingineau când pe delături vedeà întinzându-se ogoarele înţelenite.

Cine o să'i mai are de-acu pământul?

După un umblet desnădăjduit pe şoseaua bolovănoasă şi plină de praf orbitor, ajunse la o fântână unde poposeau mai multe cară şi căruţe. Un om dejugase boii şi îi îndreptà spre jghiabul fântânei ca să-i adape... Dănăilă se apropiè de el:

— Pe ai miei 'ni-o furat!

Aşa, intră în vorbă... Dănăilă îi cerù foc şi îşi aprinse o ţigară. Erà întâia ţigară

pe care o fumà de când i se furase boii. Apoi, începù să-i povestească cum s'a întâmplat hoţia. Cel l'alt, ca să-i facă inimă, îi spuse că şi lui i se furase odată boii, şi că, după ce umblase o săptămână căutându-i, îi găsì în ocol când se întoarse ei singuri acasă.

Injugând boii, românul îl luă în car, că amândoi mergeau într'acolo. Dar, după o bucată de drum, Dănăilă sărì jos, ne mai putând răbdà. Ii se păreà că cu carul n'o să mai ajungă vre-odată.

Acum, mergeà şi mai iute, şi ca să scurteze drumurile, o luă deadreptul peste coclauri, trecând râpi şi ponoare. De pe dealuri repezi, coborà la câmp; de la câmp în şes, de la netezişuri curate, în mlaştini şi sărături mocirloase. Într'un loc, se oprì, se puse pe brânci şi băù apă din călcătură de bou, — aşa îl ardea în suflet.

Insfârşit, după un drum de două zile şi două nopţi în care timp făcù popasuri scurte, dormind, — când cădea de oboseală, — pe unde apucà, — fie pe pământul umed al şesurilor, fie prin şirile de paie cari în timpul nopţilor senine, păreau hanuri pustii,

neprimitoare de adăpost, — drumeţul se apropiă de satul lui. Când trecù de branişţea mânăstirească, şi ajunse în culmea dealului, îşi plecă nesăţios ochii asupra satului, căutându-şi casa... Uite, curtea boierească naltă şi albă, cu ocolul gemând de vite, cu hambarurile lungi acoperite cu tablă roşie, peste care se purtau cârduri pestriţe de hulubi înselbătăciţi. Uite şi casa lui Petru Ghindoc, a popei, şi a Sâmboteanului, încă neisprăvită... A lui nu se vedea, şi nici n'avea de unde să se vadă că erà înfundată în cealaltă văgăună, tocmai hăt-încolo, sub coasta pădurei. Nu erà mai bine dacă o zidea lângă a lui Vlăstaru, cum chitise de la început?! Atunci cui 'i-ar fi dat mâna să se apropie de ocolul lui? Iar acum, ar fi văzut de departe dacă boii îi sânt în ocol.

Coborând râpa în grabă, ajunse în drum. Da nu o luă deadreptul în sat, ci cotì în stânga, pe o uliţă din margine, care dădea drept în poarta lui. Se apropiase de casă şi deşi îşi zgâia ochii doar o vedea albind, după gardu ocolului, spinarea boilor, totuşi nu putù zărì nimic căci parcă erà un făcut:

nu ştiu cine descărcase un car de crăngi stufoase, tocmai lângă ograda lui.

Da când deschise poarta, îi se părù că cerul se întunecă. Ocolul erà pustiù. Numai dintr'un colţ, râzând parcă în barba lui drăciască, un ied tărcat îl priveà batjocoritor.

Şovăind, intră în casă.

Femeia care nu ştiu ce tot robotea, când îl văzù intrând, îl privì numai cu coada ochiului, şi nu-l întrebă nimic. Dar nici el nu deschise gura. Par'că n'aveau nimic de spus.

După ce se mai învârtì prin casă, femeia eşì afară. Trecù oftând prin ocolul deşert, se îndreptă spre pârleaz şi sărindu-l, apucă pe poteca dintre vlăstari şi încet-încet o luă spre pădure.

Dănăilă se lăsă pe marginea patului, şi rămase acolo ca prostit, cu picioarele spânzurate. Apoi, începù să-şi bată opincile ca să le scuture de colb, sâsâind printre dinţi un cântec ce de mult nu-l mai cântase. Afară se auziră râsete copilăreşti, şi îndată intrară, sgomotoşi, un băiat şi o fetiţă. Cum dădură cu ochii de Dănăilă, amuţiră, şi sfioşi, ţinând aţintiţi ochii rotunzi asupra

tatălui lor, se lipiră de peretele cuptorului. O albie, jumătate vârâtă sub pat, se mişcă uşor, şi un scâncet de copil necăjì liniştea din casă. Fetiţa alergă şi aplecându-se asupra albiei,—cu grija şi cumineţenia unei mame, — începù s'o legene, şoptind, tot deodată o melodie leşinată, cu note adormitoare.

Dănăilă, fără să-şi întoarcă spre ea capul, îşi trase picioarele în pat, se întinse pe spate şi închizând ochii, gemù înăbuşit.

Când femeia intră, cu braţul încărcat de găteje, bărbatul ei horăia adânc.

Ochiurile celor două ferăstruici începură să-şi piarză străvezenia, prinzând o culoare plumburie care se închidea din ce în ce mai mult, cu cât umbrele serei năvăliau tot mai dese, tot mai întunecate.

Omul dormea aşa de greu că nici nu simţì când îl sgâlţiară ca să se scoale pentru masă.

Într'un târziu tocmai, — Dănăilă sărì ca speriat în mijlocul casei. Luna cădea grămadă pe faţa lui, luminându-i ochii rătăciţi, obrajii supţi...

Mugise un bou... Da, îl auzise bine: erà

mugetul plângător al lui Boian... «Cum de uitai ca să-i adap de-cu-seară?!»

Se năpustì la uşă. In tindă puse mâna pe căldare, şi eşind afară, cum erà năucit, se şi îndreptă spre fântână, când, de-o-dată, se oprì ca trezit dintr'un somn de lunatec. Toată nenorocirea lui, — ocolul pustiu,—o avea înainte poleită în argint de lună.

După ce se învârtì de câte-va ori prin ogradă, se lăsă oftând pe prispă.

Erà în noaptea aceea atâta lumină că se deosebia şi umbra unui fir de paiu. Crucea bisericei se vedea întreagă, cu razele ei de fier, reci şi subţiri, din care una erà strâmbă.

Dănăilă îşi amintì că aşa erà ea sucită chiar de când o adusese meşterul, şi par'că vedea acum pe neamţul cel îmbrăcat în straie albastre, pătate cu uleiu de rapiţă, căţărându-se ca o mâţă pe acoperemântul lunecos al bisericei, ca să aşeze crucea... Erà beat şi cântà. Când s'a dat jos de pe biserică, a intrat în crâşmă, şi a băut toată noaptea... A rămas apoi în sat vre-o săptămână, — umblând hai-hui, fără de nici un rost,—până ce într'o zi şi-a găsit de lucru la o moară din apropiere... N'avea bietul

neamţ, nici casă, nici pământ, nici vite... Erà singur de capul lui... Spunea că fusese şi el odată cu rostul lui, dar de când un foc îi arsese atelierul, umblà aşa fără căpătăi, fără familie, fără prieteni... dar asta nu'l oprea ca să fie vesel şi să cânte, mereu să cânte...

Pădurea aruncà o umbră deasă, înegrind jumătatea din coasta dealului sub care dormea satul, adâncit într'o linişte de pustiu...

Un liliac, desprins din umbra pădurei, făcù câte-va învârtituri repezi d'asupra ocolului, se repezì par'că supărat spre locul unde sta Dănăilă, şi cât p'aci să-i atingă faţa cu aripa lui unsuroasă, dar se ridică îndată în sus, se mai sucì de câte-va ori, apoi se îndreptă spre biserică, pierind deodată în negrul clopotniţei.

Dănăilă eşì în portiţă, şi rămase acolo stâlp, privind în lungul drumului tăcut, unde nu se mai cunoşteau nici urme de roţi, nici de talpă omenească, aşa îl acoperise colbul.

Din inima pădurei pornì, înfiorând valea, ţipetul straniu al huhurezului.

Dănăilă, se zmucì din locul său şi intră,

cu inima sfârşită în casă. Şi deşi simţea că-i vine leşin, — aşa îl supusese foamea, — totuşi nu se gândì să mănânce, şi se culcă din nou.

A doua zi, se sculă cu faţa gălbegită ca după boală. Sufletu-i zbuciumat se linişti, cum s'ar linişti şi o mare tulburată pe care ar prinde-o gerul îngheţându-i talazurile. O posomoreală mâhnită îi înăsprise trăsăturile feţei, altă-dată atât de blajină.

Cum sta aşa în casă, nehotărât, îi venì în minte de-odată neamţul cela cu bluza albastră. «A dracului sărăcie... toată ziua cântà!»

— Care sărăcie?—îl întrebă femeia mirată.

Dănăilă nu-i răspunse nimic. Se sculă numai de la locul lui, se apropiă de lada de pe pat, şi începù să scotocească în fund.

Femeia îl văzù scoţând de acolo punga cu tot ce putuse pune la o parte, dar nu îndrăznì să-l oprească nici când îl văzù chiar că se îndreaptă spre uşă.

Şi în seara aceia, bietei femei nu-i venì să crează ochilor, vâzându-şi bărbatul intrând în casă, abia ţiindu-se pe picioare de beat ce erà.

Când se trezì, Dănăilă avù momente de mustrare de cuget. Se dojenì singur că în loc s'adune acum bani, se pusese să risipească şi puţinul ce-l mai avea. Femeia îl povăţuì să se ducă la arendaş ca să'i ceară cu împrumut bani, şi să-şi facă boii la loc.

O ascultă şi se îndreptă spre curtea boerească. Da, i-a fost destul numai s'audă glasul boerului strigând din scară, ca să-i piară pe loc pofta de a mai sta de vorbă cu el.

Şi, ca să nu râdă muerea de slăbiciunea lui, în loc să se întoarcă acasă, intră iarăşi în cârciumă ca să se mai oţelească... «tot o să-i vorbesc ieu grecului!»

Într'o săptămână, punga se golì.

Un lipovan ţinea în sat o băcănie unde găseai tot ce îţi trebueşte, ca la oraş. Lipovanul mai avea o parte bună: dădea bani cu împrumut, pe amaneturi.

Dănăilă intră în băcănia care mirosea a peşte, frânghie şi gudron.

— Jupâne Vasca, să-ţi aduc plugul?... că mi-ar trebuì vre-o trei-zeci de lei...

— Să-l aduci...

Şi a doua zi, nevasta lui Dănăilă începù să bocească în gura mare, şi cât p'aci erà să'i scoată ochii lipoveanului, când acesta venì să-şi ridice amanetul.

N'a bocit femeia numai odată, că de atunci de multe ori a mai intrat lipoveanul în ograda lor. Intr'un rând a ridicat roatele carului, în alt rând coşul şi tânjala...

Da' dacă se supărà femeia, mult se bucurà cârciumarul, căci de câte ori trecea lipovanu spre Dănăilă, ştià el că în ziua aceea avea muşteriu bun.

In cât-va timp, lui Dănăilă îi merse vestea că erà cel mai beţivan din sat. De multe ori erà cules din noroaie şi adus fără simţire acasă.

*
* *

Trecură doi ani...

Vântul pustiirei bătuse peste gospodăria lui Dănăilă. Ograda erà de mult desgrădită... Nici urmă nu se mai vedea de poartă sau portiţă... Fusese grea de tot iarna din urmă... şi pădurarul ar fi făcut moarte de om pentru un braţ de uscături...

Se desprimăvărase, că nu mai erà mult

până'n Paşti, dar cerul încă nu se limpezise de norii iernateci...

Cârduri repezi de grauri dădeau târcoale ocoalelor, neîndrăznind să se depărteze de sat, şi să se abată spre locurile deschise unde vânturile, — une-ori aducătoare de zăpadă, — colindau nesupărate...

In casă se auziră strigăte aspre, apoi plânsete înfundate de copii. Deodată, uşa se deschise cu vuet mare, şi în prag eşì Dănăilă cu ochii aprinşi, suduind în gura mare... Un căţel jigărit începù să se gudure în jurul lui, lătrând prieteneşte.

— Nie, sătul de foame!... strigă Dănăilă şi izbindu-l cu băţul plecă mormăind.

Făcù abia câţiva paşi şi se oprì. Ducându-şi mâna streaşină la ochi, se uită în lungul drumului, când plecându-se, când înălţându-se. Nu-i veneà să creadă: Din capul uliţei negre, legănându-şi crupele lor albe, doi boi mari, — plăvani, — înaintau la pas. In urma lor veneau Sava consilieru şi băiatu-su lui Vlastaru.

— Ei muiere! — strigă Dănăilă, — eşi de vezi şi tu!...

Femeia se arătă. Când zărì boii cari

abia îşi descleştau picioarele din noroiul cleios, ţipă ca o sărită din minţi. Apoi îşi duse mâna la gură şi alergă înaintea lor.

Intr'o clipă fu lângă iei şi începù să-i mângâie şi pe bot şi pe trunte, şi între coarne.

— Doamne! Doamne! Ce minune!

Dănăilă se trezì ca dintr'un vis urât. Faţa i se lumină, ochii i se limpeziră şi, până şi semnul cel adânc de lângă gură, par'că se ştersese.

După ce că îi întrebă pe cei doi oameni de chipul cum au fost descoperiţi boii, luă dobitoacele de funie şi se îndreptă vesel spre casă... Dar cum văzù pustiul din jurul locuinţei, se întunecă iarăşi.

— Na muere!—strigă aspru, dându-i funia boilor. Na leagă-i bine, unde-i ştì... Numai să nu-i fure iară, că mă faci să intru în ocnă.

Şi plecă întrebându-se supărat:

— Nici acù, n'are să-mi deie el mie rachiu pe datorie?!...

A doua zi, — din zori — Dănăilă îşi pornì boii la iarmaroc...

neprimitoare de adăpost, — drumeţul se apropiă de satul lui. Când trecù de branişţea mânăstirească, şi ajunse în culmea dealului, îşi plecă nesăţios ochii asupra satului, căutându-şi casa... Uite, curtea boierească naltă şi albă, cu ocolul gemând de vite, cu hambarurile lungi acoperite cu tablă roşie, peste care se purtau cârduri pestriţe de hulubi înselbătăciţi. Uite şi casa lui Petru Ghindoc, a popei, şi a Sâmboteanului, încă neisprăvită... A lui nu se vedea, şi nici n'avea de unde să se vadă că erà înfundată în cealaltă văgăună, tocmai hăt-încolo, sub coasta pădurei. Nu erà mai bine dacă o zidea lângă a lui Vlăstaru, cum chitise de la început?! Atunci cui 'i-ar fi dat mâna să se apropie de ocolul lui? Iar acum, ar fi văzut de departe dacă boii îi sânt în ocol.

Coborând râpa în grabă, ajunse în drum. Da nu o luă deadreptul în sat, ci cotì în stânga, pe o uliţă din margine, care dădea drept în poarta lui. Se apropiase de casă şi deşi îşi zgâia ochii doar o vedea albind, după gardu ocolului, spinarea boilor, totuşi nu putù zărì nimic căci parcă erà un făcut:

nu ştiu cine descărcase un car de crăngi stufoase, tocmai lângă ograda lui.

Da când deschise poarta, îi se părù că cerul se întunecă. Ocolul erà pustiù. Numai dintr'un colţ, râzând parcă în barba lui drăciască, un ied tărcat îl priveà batjocoritor.

Şovăind, intră în casă.

Femeia care nu ştiu ce tot robotea, când îl văzù intrând, îl privì numai cu coada ochiului, şi nu-l întrebă nimic. Dar nici el nu deschise gura. Par'că n'aveau nimic de spus.

După ce se mai învârtì prin casă, femeia eşì afară. Trecù oftând prin ocolul deşert, se îndreptă spre pârleaz şi sărindu-l, apucă pe poteca dintre vlăstari şi încet-încet o luă spre pădure.

Dănăilă se lăsă pe marginea patului, şi rămase acolo ca prostit, cu picioarele spânzurate. Apoi, începù să-şi bată opincile ca să le scuture de colb, sâsâind printre dinţi un cântec ce de mult nu-l mai cântase. Afară se auziră râsete copilăreşti, şi îndată intrară, sgomotoşi, un băiat şi o fetiţă. Cum dădură cu ochii de Dănăilă, amuţiră, şi sfioşi, ţinând aţintiţi ochii rotunzi asupra

Popa, — cel rusesc — îl sfătuì s'aprindă o lumânare de cel puţin cinci chilograme. Ii ascultă sfatul.

Cu sufletul mai uşurat se întoarse acasă.

Smerit căzù în faţa icoanelor, — care prindeau aproape un perete întreg — şi se puse pe mătănii, până ce umbrele nopţei năpădiră în odaie.

Totuşi avù somnul tulburat de visuri supărătoare: Părea că Zagănul se umflase şi că apa lui verde şi rece înnecase oraşul, colnicul şi moara...

Se sculă şi mai chinuit de grije... Cu paşi şovăitori pornì de-acasă.

Dimineaţa erà tristă. Dinspre *Deltă*, de peste pustietatea largă a apelor, venea vânt rece şi pătrunzător de sfârşit de toamnă.

Dangătul clopotului dela biserica lipovenească sunà ca de înmormântare.

Morarul luă drumul din spatele oraşului,— pe marginea Zagănului — trecând pe cărarea şerpuită, pe care o înnăbuşeau pe ici-colo, burienele tufoase ce îşi încâlceau viţele în calea omului...

Cârduri, cârduri de păsări de baltă, cu ţipete tânguitoare se perindau, unele după

altele, peste oglinda lacului însângerat în bătaia răsăritului.

Simionoff, după ce sărì mai multe pârleazuri, dădù în «*uliţa Tătarilor*», uliţă tăcută, fără zare şi strânsă între garduri înnalte, mai înnalte decât acoperişul caselor.

Când ajunse la margine, unde zarea se deschide largă, Simionoff rămase încremenit în loc, ca şi când paşii lui s'ar fi înfipt deodată adânc, — ca nişte ţăruşi — în pământ.

Sus, pe teşitura aspră a colnicului, fluturà pustiul...

Bietul morar ar fi putut să creadă că moara lui se înnălţase la ceruri — să stea la dreapta celuia cărui popa îi aprinsese o lumânare de cinci chilo, — dacă coasta colnicului n'ar fi fost presărată de scânduri, bârne, leaţuri, scoabe şi toate rămăşiţile pământeşti, şi tot materialul din care erà alcătuită aceia care odată fusese moara lui Simionoff.

Jos, la poalele colnicului, într'o frăţească unire, se adunaseră toate mahalelele din împrejurimi. Şi ruşii şi bulgarii şi turcii şi

toarei sale, suspinà în ascuns, şi seara adormind — fără sărutarea caldă a unei mame, — suspinà ca şi căţelul sgrebulit în paie.

Şi sgrebulitul, şi el, în trecutul lui numai de opt zile, îşi avea şi el povestea lui tristă.

Abia se născuse, şi o mână nemiloasă îl smucì de la sânul îndestulător al căţelei, aruncându-l lângă gardul unui maidan părăsit.

Mai mulţi copii de şcoală, — între care erà şi Jenică, — îl găsiră aproape amorţit de foame. Un băiat vru s'arunce c'o piatră în lepădat, ca să-l omoare, dar Jenică îl oprì:

— Las' că-l duc eu acasă...

Din ziua ceia, pe Jenică nu-l mai îngrijia alta, decât soarta bietului părăsit. Cum scăpà de la şcoală, dà fuga la şură şi nu-l scotea de acolo nimic decât ora mesei. Iar coana Mariţa nu înţelegea de loc ce îl tot ţinea pe băiat în fundul curţii, de nu-şi mai vedea nici de lecţie...

Vântul începù să bată mai tare, iar suflarea lui se strecurà rece printre crăpăturile dintre scândurile rău îmbinate ale şurei. Căţelul începù să tremure schionând uşor...

Jenică se ridică şi luîndu-l în braţe, în-

cercă să-l încălzească la piept. Apoi mângâindu-l, începù să'i vorbească:

— Las'că te faci mare... O să dormi sub vatră în bucătărie... O să latri tare, şi tuşa n'o să-ţi rupă piciorul ca lui *Bursuc*, că tu n'o să fii rău: n'o să muşti decât pe pungaşi...

Vocea servitoarei se auzì, strigându-l la masă. Copilul lasă uşor căţelul în culcuş.

Inainte de plecare, se pregăti să-l mai hrănească odată. Dar n'apucă să ducă ciaşca la botul căţelului, când tresărì înspăimântat. La spate, auzì un foşnet supărat de fuste, şi îndată o voce aspră, aproape bărbătească întrebă restit:

— Ce faci acolo, plodu dracului?

Jenică nici n'avù timp să'ntoarcă faţa, şi se şi simţì umflat de braţ, şi repezit în cel-l'alt colţ al şurei.

— De unde dracu mi-ai adus turba asta în casă, ticălosule? — strigă mătuşa, vânătă de ciudă, zărind jos pe căţeluşul ce pufneà pe nas laptele cu care îl înnecase, în spaimă, binefăcătorul său.

Copilul amuţì şi îl prinse tremuriciul,

văzând că se umflau peste măsură cele două vine dela fruntea mătușei.

— Na, mai joacă-te acu! — strigă femeia prinsă de o nepotolită furie.

Și sub ochii înspăimântați ai copilului, întinzând mâna, înșfăcă de jos — cu repezeala uliului, — stârpitura pe care o ridică în sus și o izbì apoi cu putere în pământ.

Jertfitul rămase întins fără să se mai sbată... Numai cele două picioruşe din față se sgârciră la piept ca și când ar fi vrut să ceară îndurare.....

Copilul încremenì cu buzele strânse.

— Haide sus! — îi strigă mătușa, și îl scoase afară din șură, târându-l de mână....

Când intrară în casă, coana Mariţa, mai potolindu-se puţin, îi zise:

— Adă *cartea de citire*, și să-mi citești lecţia de mâne....

Copilul se supuse, suspinând tăcut.

Dar când deschise cartea, în loc să citească, izbucnì de odată, în plâns cu hohote, și desnădejduit își lăsă capul pe pagina rece, pe care se încălceau rândurile negre și neînţelese...

MOARA LUI SIMIONOFF

Sus, pe teşitura aspră a colnicului cu coastele stâncoase, la răscrucea vânturilor, stà cocoţată, semeaţă par'că moara lui Ivan Simionoff.

Pe timp liniştit, — când nici apele Zagănului, — în care colnicul îşi scaldă umbra'i întunecată, — nu se încreţeau, nici papura nu-şi tremurà vârfurile simţitoare, atunci în jurul morei încremenită cu lopeţile întinse ca braţele unei cruci, erà tăcere adâncă. Dar cum adià puţin vântul, înclinând uşor vârful papurei şi tremurând umbrele în apă, îndată moara se însufleţeà; lopeţile'i se prefăceau în aripi fâlfâitoare care o sgâlţiau aşa de

tare că par'că ar fi vrut s'o ridice pe sus, în văzduh.

In preajma ei atunci începeau să mişune oamenii... Se deosebeà, de departe, morarul Simionoff — în bluza lui de un roş aprins — eum se purtà de ici-colo, orânduind descărcarea sacilor de grâne.

Ii rămăsese moara ca moştenire dela părinţi. Erà cea mai mare şi mai căutată dintre morile de vânt care strejuesc, ca mici cetăţui, în jurului oraşului Tulcea.

Pentru Simionoff, această moară erà ogorul lui, ţara lui, viaţa lui... O aveà în suflet de când deschisese ochii şi în afar' de ea pentru dânsul nu mai erà o altă lume. Mulţi au vrut s'o cumpere, dar el nici n'a voit s'audă.

Intr'o zi, la poala colnicului — unde de obiceiu poposeau căruţele şi carele ce aduceau grâne la moară, — se opriră două trăsuri boereşti, din care săriră vre-o câţiva domni. Cu anevoe ei urcară suişul repede al colnicului, vorbind tare între ei. Când au ajuns pe culme, se opriră nu departe de moară. De acolo, prinseră sà crutreere din

ochi priveliştea stăpânită de seninătatea înnălţimei.

Cu toţi se arătau aşa de surprinşi de ceia ce vedeau, încât ai fi crezut că pentru întâia oară, suiră colnicul a cărui frunte cutezătoare păreà că ameninţà şi Dunărea, silind'o să-şi schimbă drumul şi să facă o cotitură largă înainte să ude marginea de piatră a portului dobrogean.

Arătând spre moară, unul dintre domni zise:

— Acolo'i locul cel mai nemerit!... Aci trebue ridicat...

— Da, da! — încuviinţară cu viociune cu toţi deodată. — Da, aci e *poziţia* cea mai frumoasă... De aci monumentul, va fi văzut tocmai din Isaccea...

Prins de o prevestire ciudată, Ivan eşise din moară şi apropiindu-se, cât putù, de cei care vorbeau, începù să tragă cu urechea, doar o aflà pricina ce împinsese, prin locurile lui sălbatice, pe aceşti domni care nu semănau într'un nimic cu obişnuiţii lui muşterii.

Şi tresărì chiar, când văzù, îndreptându-se spre el, pe unul din boeri.

trecerea unui copil, — unui adevărat ciobănaş cu zeghe şi cu opinci. Prin întredeschizătură, zării în băncile înşirate, elevii, — toţi la fel cu ciobănaşul — cu capetele lor mici aplecate asupra caietelor de scris...

Ciobănaşul, zărindu-mă, încremenì cu ochii în geamandan. Când vrui să-l întreb, copilul se dete sfios cu câţiva paşi îndărăt; iar când văzù că înaintez, începù să clipească repede din ochi, şi speriat par'că, întorcându-se în vârful opincilor, dădù buzna pe uşa de unde venise. Iarăşi rămăsei singur, nedumerit... Nu aşteptai însă mult, căci iată că uşa se deschide din nou, şi o frunte, îngrijitor de încăpăţânată, se ivì... Doi ochi cu luminele răstite mă spionară din întredeschizătură...

— Vă rog... cu domnul învăţător am aface? — îl întrebai plecându-mă uşor.

— Da, cu el.... cu dirigintele!...

Şi stăpânul locaşului de lumină, păşì dârj, cu pieptul înainte, cu ochii în ochii mei.

Ii făcui cunoscut pe dată, scopul sosirei mele...

Dacă i-aşi fi spus că vin din lună, cu însărcinarea să dresez hipopotamii din Vă-

leni, şi totuşi d. diriginte nu trebuia să-şi holbeze ochii aşa cum şi-ia holbat, auzind că vin şi eu ca învăţător în satu lor...

Câteva minute rămaserăm tăcuţi unul în faţa altuia: eu aşteptând să-mi vorbească, el neştiind ce să-mi spue.

Tăcerea lui începù să mă surprindă. Crezând poate că n'o fi auzind bine, şi că înţelesese pe dos ceea ce îi spusesem, scotocii îndată buzunarul hainei, şi scoţând ordinul de numire, i-l pusei sub ochi.

Aşteptam să i se lumineze faţa, dar, spre mirarea mea, cu cât profesorul citea, cu atât fruntea i se întunecà mai mult. După ce citì ordinul, începù să mă măsoare din cap în tălpi, cu atâta neîncredere ca şi când nici nu erà de închipuit că eu puteam fi cel pomenit în numire.

Mai citind pentru a treia oară hârtia, se îndreptă spre uşa din stânga pe care crăpând-o uşor, strigă:

— Domnule Popea!.... Ia poftim şi d-ta, d-le Popea!

O altă frunte se ivì, dar mai puţin întunecată.

— Vin şi d-ta!.... Auzi, domnul spune

că e numit în postul al treilea, — zise dirigintile, punând sub ochii tovarăşului său de muncă, numirea mea de învăţător....

D. Popea încrutându-şi privirea, începù să dea din umeri cu mare nedumerire.

Şi n'am ştiut ce să mai cred, când îi văzui pe amândoi că se retrag într'un unghier mai depărtat şi că încep să şoptească acolo aproape în taină.

Simţeam că-mi pierd răbdarea.. Imi venea să mă apropii de ei şi le strig în faţă:

«Da bine, d-lor, ce v'a apucat?!.. Ce, e o minune ca să fie cineva numit învăţător în satul d-voastră?»... dar mă străpânii şi m'am mulţumit să-i întreb:

— Care clasă îmi daţi mie?

Întrebarea mea îi puse par'că în mare încurcătură.

Închipuindu-mi, cine ştie, poate că nu nemerisem satul, îi întrebai:

— Vă rog; nu'i asta comuna Văleni?

— Ba da! — îngână dirigintele. — Da vezi noi nu ne aşteptam... Hm!... mare comedie! Cum se încurcă lucrurile, domnule!...

— Ce, poate nu mai e loc de învăţător?

— Ba este!... Cum să nu fie, că doar

Comuna l'a cerut... Şi noi ne aşteptam... dar ce să vă mai spui acuma?... D-ta ai tot dreptul... Doar ai act:... numirea oficială!... Nu-i aşa, d-le Popea, că noi trebue să-l primim... Dumnealui e în regulă... are numirea...

— De sigur! — încuviinţă d. Popea, dar numai din vârful buzelor.

Puţin mai încurajat, urmai:

— Mă rog, de ce găsiţi că e o încurcătură?

— Nu'i nici o încurcătură... De ce să fie o încurcătură?.. Dar vezi, d-ta,.. politica...

— Care politică?

În loc de orice răspuns, dirigintele îmi zise:

— Noi trebue să intrăm acum în clas... ca să dăm drumul băieţilor. D-ta.... mai aşteaptă...

Şi iată-mă-s iar singur în sala goală. Nu mai înţelegeam acum nimic. Ca să ies odată din nedumerirea asta, mă hotărâi să mă duc la primărie, crezând că poate pe acolo oamenii erau mai de'nţelegere.

Abia tăcui câţiva paşi şi mă auzii strigat

din urmă... Cei doi învăţători îmi făceau semne ca să'i aştept.

Ajungându-mă, dirigintele mă întrebă:

— Şi acu, încotro?

— Să-l caut pe domnu primar...

— Nu'i nevoie... Las' că-l chiem eu.

Cum tocmai treceau pe lângă noi şcolarii înşiraţi în turmă, dirigintele oprì pe unul din ei şi-l trimise după primar.

Dar băiatul nu mai avù nevoie să îndeplinească porunca domnului învăţător, căci iată din capul liniei, venea, îmbrăcat nemţeşte, părintele comunei Văleni.

Când se apropiă şi dete cu ochii de mine, făcù din cap în semn de întrebare către cei doui învăţători.

— D-ta eşti d. primar?—îl întrebai, ieşindu'i înnaite.

— Da...

— Eu sânt învăţătorul cel nou — îi zisei întinzându-i, cu bucurie, mâna.

— Se poate! — îmi răspunse scurt, dând numai din cap.

Unul din învăţători, adăugă:

— Da, el e numit... are numirea la el...

— Cred!—mormăì primarul, privind crunt

în pământ... Mustața parcă voia să'i strămute nasul, așa se umflase deodată buza cea de sus.

Cei doi învățători îl priviră cu adevărată compătimire.

Mă simțeam prins de slăbiciune. Fiorii istovitori ai foamei mă supărau fără îndurare... Cu ochii cătam acum vre-o crâșmă unde puteam să-mi potolesc foamea...

D-l Popea, întrebându-și ceasul, făcù deodată :

— Bine, dar noi azi nu mai mâncăm ?

Găsii prilejul să-l întreb :

— Da eu unde aș putea găsì ceva de gustare ?

După oarecare gândire, dând din umeri, învățătorul răspunse :

— De... cam greu !... La noi trebue să fii familist ca să-ți poți avea rostul... Altfel mori de foame... N'am pățit'o și eu când venii aici pentru întâia oară ?!... Ce crezi că poți găsì la crâșmă ? ...Ia câți-va covrigi uscați și castraveți acri...

— Cum, d-ta nu ești familist? — mă întrebă, aproape mirat, dirigintele.

Eu care știam bine că n'aveam în gea-

mantanul meu nici o familie, dădui din umeri.

— Greu atunci... greu de tot...

In urmă, după un îndemn al primarului, cu toţii făcură o mişcare gata de plecare.

— Cum, mă lăsaţi pe drum? — îi întrebai aproape rugător. — D-ta, domnule primar ai trebuì să mă duci la o casă de oameni. Le-oi plătì pentru cât timp voi stà în gazdă. Nu vedeţi că abia mă ţin picioarele?..

— Ce casă d-le? Par'că acì oamenii au de dat case cu chirie ca la oraş... aici e greu... Are dreptate d. învăţător: mori de foame dacă nu eşti familist!

— Te cred, d-le primar! Dar nu înţelegi că nu pot devenì acum în pripă familist... numai ca să am dreptul să mănânc o bucată de pâine şi să-mi odihnesc oasele... D-ta eşti dator, d-le primar, să-mi faci rost de locuinţă...

— Eu dator! — se supără primarul. — De unde vrei d-ta să-ţi scot eu casă?...Nu'i aşa, d-le diriginte, că nu-s dator?

— De unde să fii, d-le Costea?... Parcă-i lege?!..

Desnădăjduit, începui să privesc în toate părţile... Cerul se întunecase iarăşi... De o parte şi de alta a liniei, casele mici şi joase se înşirau tăcute şi neprimitoare cu uşile lor închise, cu ferestrele lor întunecate...

— Va să zică noi ne ducem, d-le Costea, — zise dirigintele şi îmi întinse mâna.

Dar înnainte să plece, se oprì deodată. Şi ceil'lalţi se opriră şi se uitară cu toţii în lungul liniei. Din jos, venea în goană o căruţă încărcată vârf cu haragi lungi, cu vârfurile tremurătoare. Doui cai suri, ageri şi aşa de bine ţinuţi, de păreau a fi boereşti, erau d'abea struniţi de braţul voinic al unui om în vârstă, cu barba căruntă.

Când căruţa ajunse în dreptul nostru, omul sărì şi grăbit se îndreptă spre mine, cu faţa deschisă, cu surâsul pe buze. Fără să se uite le ceilalţi, îmi întinse mâna:

— Sânt Dobreanu, învăţător la pensie!...

— Şi eu noul învăţător...

— Ştiu... mi-a spus-o Sfinţia sa părintele... Da mă rog, ce stai aşa în drum, cu bagajul în mână?

— Ia, dumnealor, îmi spun că nu'i chip de găsit o gazdă în tot satul şi nici un codru de mămăligă...

— Hai, cu mine, d-le, că dor sântem creştini, ce dracu!

Şi aruncând o privire piezişe şi aproape triumfătoare către primar şi cei doui învăţători, îmi luă geamantalul din mână şi mă poftì, alături de el, în căruţa încărcată cu haragi...

Când mă văzui la Dobreanu în casă, în faţa mesei îndestulătoare, îl întrebai:

Da, mă rog, de ce m'au primit aşa de rău?

Dobreanu îmi făcù un semn tainic, şi aplecându-se la urechea mea, îmi zise, ţinându-şi râsu în mustaţă:

— Hei, d-le!... Îs opăriţi săracii... Ei aşteptau să fie numit învăţător băiatul primarului, căci aşa le făgăduise revizorul... De-acu înainte or să mă hulească şi mai rău, căci cred că eu am stăruit pentru d-ta!... Noi sântem împărţiţi, în două tabere: eu cu popa de oparte, primarele şi cei doui învăţători, de alta... Aşa'i politica la noi... Dar las' c'am să-ţi vorbesc alt'dată...

Din seara aceia chiar, am fost socotit ca făcând parte din tabăra lui Dobreanu, şi deci un vrăjmaş primejdios al Costenilor...

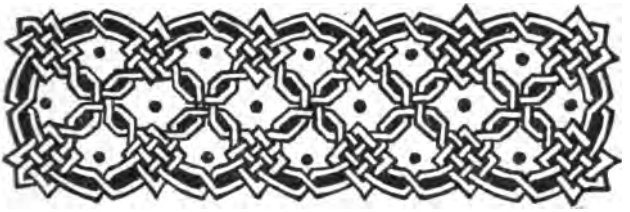

RASPLATA UNEI OBOSELI

Când Zamfir — lopătarul, — se aplecă gâfâind ca să-şi tragă lotca, pitită sub malul înăbuşit de burueni reci şi întunecate, se ridicară, în roiuri bâzâitoare, supărătorii ţânţari şi îi acoperiră mâinele şi faţa.

Fără să se sinchisească de nesuferita lor atingere, omul deprins să rabde, împinse lotca la limpeziş, sărì iute într'însa şi, vâslind cu îndemânare, lunecă spre largul ghiolului, în luciul căruia se oglindeau, posomorît, umbrele nopţii.

Scăpărînd scânteieri argintii din vârful lopeţei, Zamfir mână iute, căci trebuia s'ajungă, — odată cu revărsatul zorilor, — la

grindul cel mare dela Ivanova, — tocmai lângă Dunăre, — unde întâlnise, zilele acestea, cârduri nesfârşite de raţe şi de gâşte sălbatice.

Voia să vâneze, cu orice preţ, vreo câteva din aceste păsări, căci îl împinsese păcatul să spue nevestei şi băeţilor lui, că le vada să mănânce carne în ziua de Sân'Chetru, să se înfrupte şi ei, că destul răbdase luni întregi, săturându-se numai cu mămăligă şi apă goală. Şi par'că şi acum sărmanul lopătar, îi vedea în faţă pe bieţii hămisiţi de dorul carnei, întinzând spre el mâini apucătoare, cu degetele aduse ca ghiara uliului când se repede după puiul de găină.

Pe nesimţite, se stârnì un vânt uşor, iar sutlarea lui caldă şi aducătoare de miros de ploae, făcù pe vânător s'arunce spre cer priviri îngrijorate.

Din când în când, de după întinderea neagră a păpurişului, cerul s'aprindea de o scăpărătură palidă, îndepărtată.

«Poate să n'ajungă până aici ploaia» gândì Zamfir, şi vâslì mai cu încordare, ţiind marginea trestiei care în foşnitura ei părea

că dojenește vântul cu suflarea lui neastâmpărată.

Fulgerăturile se înteţeau şi la lumina lor, — din ce în ce mai vie, — lopătarul băgă de seamă că mai bine de un sfert din bolta cerească, se căptuşise de un nor arămiu, care se întindea mai iute peste albastrul înstelat, decât lunecà lotca peste valul împotrivitor.

«Nu scap!» oftă Zamfir şi, cârmindu-şi lotca la dreapta, intră în altă gârlă, mai lată şi pe unde vântul îşi purtà nesupărat suflarea lui aproape îndârjită.

Când negurile nopţei se risipiră şi când începù să se desluşiască până şi verdele închis al firului de papură, ghiolul întreg se însufleţì.

Privighetoarea de baltă, — pângăritoare a numelui ce-l poartă, — cocoşeii, şi alţi cântăreţi ai mlaştinei, stârniţi, din liniştea lor, se puse pe strigăte desnădejduite, alcătuind, pe neaşteptate, un cor de sunete ciudate, asemănătoare hârşcâelei unor bricege rău ascuţite, cu care s'ar încercà cineva să tae snopuri întregi de trestie uscată.

Zamfir nu mai vâslea. Lăsându-şi lotca

să fie împinsă de vânt, strângea acum, în locul lopeţei, patul legat cu sârmă al ruginei lui de puşcă.

Puşca lui! Erà o istorie întreagă cu puşca lui. Numai să fi avut timp să-l asculţi, — mai ales când erà cu chef, — vorbindu-ţi de puşca lui.

«Ia o rugină, — zicea Zamfir cu o modestie rău ascunsă, — da n'o dau pe toate puştile din lume!... Unde duce puşca asta nici a sultanului nu duce! Păi nu erà să-mi dea pe ea,—un boer,—o sută de lei, când o văzut cât de departe am stuchit cogemete pelican?! Da eu n'am vrut s'o dau, măcar că mă îndemnà şi nevasta... De ce s'o dau? Mai bine mi-aşi da sufletul! E, hei, câte gâste şi răţi şi lebede chiar, n'am ucis eu cu rugina asta, cum o vezi? Da cine stà să le mai numere! Bătaia ei nu m'o dat niciodată de zminteală. Vânatul să fie atins numai cu un halic..., atât îi trebue, că vine la pământ ca trăznit!... Puşca mea domnule, e otrăvită... Să ştii că-i otrăvită... Poţi să râzi d-ta!.... Eu singur am otrăvit-o... Eu când am cumpărat-o, — dela un turc am cumpărat-o — am căutat un şarpe de

cei negri, şi după ce am umplut puşca numai cu iarbă, am lunecat şarpele pe ţevie, ş'apoi am dat foc!... Tot sângele năpârcei o intrat în fier...»

De puşca lopătarului se leagă şi o întâmplare care a avut urmări dureroase pentru bietul român: Venise într'o zi perceptorul însoţit de un agent al său ca să-l «execute» pe Zamfir pentru o datorie către stat. După ce adunară toate boarfele din casa datornicului, voiră să puie mâna şi pe puşca din cuiu. Atât i-a trebuit lui Zamfir. Cu o furie neînfrânată dete la o parte pe perceptor, şi smuncind puşca din perete, ameninţă cu moartea pe acela care va îndrăznì să mai facă un pas. Perceptorul, prefăcut în epure, nici nu şi-a dat seama cât de repede a ajuns la primărie.

Pentru fapta sa — «ameninţare în exerciţiul funcţiunei» — Zamfir fu osândit la două luni închisoare, deşi jură pe cruce că arma nu fusese încărcată atunci când ameninţase cu omorul.

De atunci Zamfir fu scos din rândul oamenilor cum se cade, şi a trăit şi trăeşte ca

vai de capul lui făcând pe lopătarul pe la pescarii ruşi, lipoveni sau greci.

Agenţii pescăriilor statului îl urmăreau ca pe un «contrabandist» dibaciu, şi dacă n'au reuşit până acuma să puie mâna pe el, pricina e că bietul om nu făcuse nici o dată contrabandă.

Şi în clipa asta, lopătarul deşi nu se simţea întru nimic vinovat, şi deşi îşi avea toată mintea coprinsă de chipul cum ar putea mai bine să se lipească, — nebăgat în seamă, — de vânat, totuşi, din când în când, întorcea capul cu grijă să vadă dacă nu cumva e urmărit...

Deodată, pe sub norul întunecat, un cârd de gâşte, — fâlfâind cu opintire ca să-şi ţină în aer plutirea lor greoaie, — trecù nu departe de lotca vânătorului.

Un foc răsună. Din cârdul, prins de panică mare, o pasăre îşi curmă scurt sborul, şi ca şi când ar fi fost fulgerată, venì ţeapănă în jos, turtind, în căderea ei de plumb, un maldăr întreg de papură tânără.

Zamfir, cu liniştea unui vânător încercat, îndreptă, fără să se pripească, lotca spre partea locului unde căzuse prada. Un gâscan,

— aproape cât o lebădă —, înghemuit cu gâtul sub corp, plutea pe apa neliniştită care îl hâţînà încoace şi încolo.

Cu dibăcie ca să nu răstoarne îngusta lui lotcă, Zamfir se întinse spre pasăre, o înşfăcă de gât şi cântărind-o din mână, o aruncă, cu un zâmbet de mulţumire, în fundul lotcei.

Grăbit, se puse să-şi încarce arma, căci din toate ungherele cerului isvorau par'că, în cârduri numeroase toate neamurile păsărilor de baltă, adunate aci din toată lumea. Nedumerite, sălbătăciunele dădeau târcoale în jurul vânătorului şi ţipând a alarmă, se îndreptau spre Dunăre, unde se stingeau deodată, după sălciele înecate într'o lumină albastră-viorie.

Cum sta vânătorul neclintit în lotcă, cu puşca gata pentru un al doilea foc, deodată, se simţì atins de un strop de ploae, după care urmă un altul, ş'apoi altul, şi, pe loc se pornì o ploae aşa de repede că nu îngăduì vânătorului nici timpul trebuitor să-şi ferească arma de udeală.

Lopătarul începù să vâslească iute, lunecând peste apa care părea că clocoteşte

aşa o umflau bulbucii ridicaţi de stropii grei ai ploaiei cu căderea piezişă şi repezită.

Unde trestia erà mai înaltă, îşi îndesă lotca, crezând să găsească acolo sub firele îndoite de vânt, un adăpost îm potriva udelei. Dar nu erà chip să stea mult sub acoperişul mişcător, şi vânătorul fu silit să-şi pornească lotca înainte.

Străbătând cu anevoe prin ploaia care îi luà vederile, nimerì sălciile. Aci însă erà şi mai rău de stat, căci vântul scuturând ramurile încărcate de apă, înmulţea şi mai mult numărul picăturilor.

La grind erà scăparea!

Acum ploaia erà aşa de deasă, şi bulbucii săltau aşa de îndârjiţi, încât nu mai ştiai dacă ploua de sus, sau dacă ghiolul împroşcà cerul, cu apa sa turburată.

Cum ajunse la grind, trase barca pe mal şi tremurând, — nu de frig ci de sfârşală — o răsturnă cu gura în jos. Lăsându-se apoi pe brânci, în mlădieri de animal care se târâie, lopătarul se strecură sub lotcă şi rămase acolo închis ca sub capacul unui sicriu, în care picăturile băteau ca într'o darabană răsunătoare.

Un miros greoiu de catran şi de peşte învechit, — duhoare pe care o împrăştiau pereţii întunecaţi ai lotcei, — îl făcù pe lopăţar să-şi scoată capul afară, la aer. Şi cum sta aşa cu duba în spinare, sucindu-şi în toate părţile gâtul pe care şi-l simţea că înţepeneşte, părea o broască-ţestoasă uriaşă care rămăsese acolo încă din vremurile pe când se retrăgeau apele umflate de potop.

In starea asta chinuitoare, nu stătù mult, căci ploaia după cum venise de repede tot aşa încetă. Norii se risipiră, iar seninul cerului de un albastru nepătruns, se arătă cald, liniştitor. Vântul suflà uşor, şi de abia mai putea să împrăştie aburii cari se ridicau de pe faţa apei încă tulburată.

Topind, în bătaia luminei sale învăpăiată, şi cei câţi-va nori cari se încăpăţânau să-i împedice răsăritul, soarele îşi arătă faţa.

Cum scăpă din închisoarea sa, Zamfir se îngrijì de cutia în care ţinea iarba de puşcă. Incredinţându-se că udeala n'ajunsese înăuntru, faţa i se lumină puţin. După ce se mai uscă, — cum putù, — la soare, se

urcă iarăşi în lotcă şi îşi făcù o cruce înainte s'atingă vâsla.

Pe luciul liniştit al luminişului, lunecă o lişiţă. Când zărì lotca, se ridică ţipând şi zbură ras cu faţa apei, până ce ajunse de cealaltă parte a stufărişului, unde se afundă.

Vânătorul o iertă. Scopul lui erà acum să intre cât mai repede în Dunăre, şi să treacă în ostrov unde îşi amintea că se află coliba unui lipovean bătrân, osândit acolo să păzească, până la moarte, gardurile Pescăriei statului. Voia să'i ceară o lulea de tutun, căci simţea că-l părăsesc puterile.

După o vâslire de aproape o jumătate oră, lopătarul sosì acolo unde îl împinsese dorul ţigărei, dar ia-l pe lipovean de unde nu'i. Apele crescând, trecuse mult de mal şi înecase coliba, şi cine ştie pe unde ajunsese gardurile statului, cu lipovean cu tot. Şi cum vânătorul îşi aruncă privirea pe apa mută şi nepăsătoare a Dunărei, de-odată băgă de seamă că, de pe malul din potrivă; din sălciile înecate până la mijloc se ivì o lotcă mare, înaintând grăbită, cu botul negru cătrănit, ameninţătoare par'că

Cea d'întâi mişcare a lui Zamfir, fu să

puie mâna pe ghionder, să descleşteze lotca din mâlul în care o băgase, şi luând'o pe vărsătură, să se ascundă prin desime. Fie că-l ajunse oboseala, fie din altă pricină, lopătarul îşi lăsă greoi braţul, şi rămase nemişcat, deşi văzù bine că din cei doui oameni din lotca străină, unul purtà şapcă cu fir strălucind la soare.

Dar par'că nu făcuse aşa de rău că rămase pe loc, căci cei doi străini începură să cânte cu nepăsare, dovedindu-i lui Zamfir că numai gust de urmărit n'aveau.

Deşi nu se liniştise pe deplin, totuşi vânătorul abia îi mai aşteptà, căci vedea acum putinţa să capete o ţigară.

Dar când lotca se oprì de tot, Zamfir, recunoscând în omul cu şapcă pe un agent al pescăriei statului, făcù un gest de neplăcută surprindere. Agentul însă îl liniştì pe dată:

— Ei Zamfire, cum o mai duci cu sărăcia?!

Lopătarul, încredinţat acum pe deplin că nu mai avea de ce să se teamă, îşi sprijinì puşca de un arbore şi, eşindu-le înainte îi ajută la trasul bărcei pe mal.

Agentul sărì sprinten, şi după ce îşi roti ochii căutând par'că ceva, îl întrebă pe Zamfir de una, de alta, iar când acesta îi cerù o ţigară, el îi întinse tabacherea plină.

In timpul când vânătorul îşi umplea cu patimă luleaua, agentul care scormonise totul, dând cu ochii de vânatul împuşcat, alergă cu bucurie spre lotca cea mică.

— Ei Zamfire, ce'i asta?—strigă agentul ridicând în sus gâscanul, din pliscul căruia se scurgea un şiroiu de sânge îndoit cu apă.

— Ia o gâscă... Ce să fie?

— Şi cu rugina astą ai împuşcat-o?— urmă agentul, punând mâna şi pe puşcă.

— Cu... — răspunse vânătorul cuprins de bănuială.

— Da «permis de vânătoare» ai d-ta de vânezi în balta Statului! — strigă stăpânul şepcei, răsucindu-şi mustata stufoasă sub care s'ascundea un rânjet de mare triumf.

Faţa cea aspră a lui Zamfir, se înăsprì şi mai tare:

— Permis?... N'am. De unde să am, parcă eu mă ţin acu de drăciile astea... Ia pentru băeţi...

— Simion! — strigă funcţionarul statului

pe omul care îi slujea de lopătar, — ia puşca şi gâsca asta şi du-le în lotcă!

Vânătorul întinzând înainte braţele vlăguite, vru să se roage, dar agentul îl oprì scurt cu privirea lui rece şi neîndurătoare.

— Nici o vorbă! *ai contravenit* faţă de articolul 1, 2 şi 3 din legea vânatului.

Şi mândru că înşirase aceste vorbe pe care nu le înţelesese nici vânătorul, nici sălciile, nici trestia, sărì în luntre şi lunecă pe Dunărea liniştită în undele căreia se resfrângea tainic albastrul cerului.

Zamfir — lopătarul îl urmărì cu ochii îndobitociţi. Când lotca vrăjmaşului cârmì, pierzându-se după malul ostrovului înăbuşite de ierburi înalte, vânătorul îşi ridică ochii, şi par'că rămase uimit că albastrul cerului încă nu se întunecase. Tăcut îşi duse, apoi, luleaua la gură. Şi când se urcă în lotcă, părea un om îngândurat de treburi. La început, lopătà încet, apoi mai tare şi tot mai tare. Deodatà, vâsla îi sărì din mână şi căzù lângă trupul lotcei, ca o labă rănită.

Lopătarul n'o mai apucă, şi lăsându-se pe spate se lungì în fundul lotcei din care

apa nu se scursese toată. Cu ochii deschiși privì cerul, peste albastrul căruia se purtà, ca o pată, rotirea neagră a unui vultur stingher.

Zamfir oftă din adânc, închise ochii, și ducându-și sub cap brațul ostenit, adormì...

URMARIT...

Lanurile tăcute de grâu cu spicele uşoare şi însetate, s'aprinde par'că sub văpaia soarelui dogoritor. Norii galbeni încărcaţi mai mult cu ploaie, îneacă zările. Pe pământul sur al ogorului, păpuşoiul d'abia răsărit îşi întinde ofelită frunza încă tânără.

E zi de sărbătoare.

Câteva secerătoare, cu moriştele lor văpsite în roşu stau încremenite prin lanurile boereşti. In mijlocul cerului, soarele s'a oprit şi par'că nu mai are de gând să se clintească din loc. Câţiva prigori — aceste tainice păsări care nu se adapă decât cu picăturile de apă pe care le sorb de pe

aripi în timpul când plouă — se învârtesc ameţite, dând ţipete tânguitoare.

Pe drumul liniştit, stârnind nori uşori de praf alb, de praf galben, de praf negru, un om înaintează. Pare că e băut, aşa îl poartă paşii în dreapta şi în stânga. Dar după faţă, şi după grija chinuitoare din umbra ochilor, se vede bine că drumeţul nu eşise dintr'o cârciumă, şi că o altă pricină îi făcea paşii şovăitori. Indoit sub povara unei sarcini de nuele, venea de departe, venea dela pădure, dela pădure care se vedea albastră, care se vedea neagră.

De odată, se oprì şi lepădă de-oparte legătura de nuiele. Cu un gest necăjit îşi scoase căciula, arătând un craniu lustruit de culoare cărămizei, în care soarele îşi înfipse pe dată razele lui terbinţi. Dar omul nu le simţea după cum nu simţea nici sudoarea care curgea şiroaie pe obrajii înăspriţi. Incepù să mişte din mâini ca şi când ar fi dat cuiva socoteala de ceva. Bolborosea cuvinte fără şir. *Percepţie*, *datorie*, *termen*, *achitare* se deosebeau mai des în înşirarea răguşită a cuvintelor sale.

Uitând să-şi mai puie căciula, ţaranul se

îndreptă spre sat. Mergea vorbind, cu ochii în pământ cu tâmplele svâcnind. Cei cari îl întâlneau nu se mai uitau în urma lui căci se obişnuise să-l vadă vorbind singur, — ca ne bunii. Il ştiau cu toţii că erà dator vândut, şi nici copiii acum nu-l mai râdeau pe badea Gheorghe când îl auzeau înjurând, sau îl vedeau ameninţând, cu pumnul, spre casa agentului de percepţie.

In sat erà horă la cârciumă lui Caţilă. Fluturându-şi cămaşele lor albe în praful orbitor, flăcăii asudaţi sfredeleau cu tocurile lor potcovite, pământul de sub picioare.

In dreptul cârciumei, badea Gheorghe oprindu-se să mai răsufle, îşi lepădă din nou sarcina din spinare. Erà tot cu capul gol şi aşa îl înfierbântase soarele că ochii se încinsese de sânge. Iar când un flăcău voinic cu gura căscată dete un chiot ascuţit de bucurie selbatică, badea Gheorghe scuipă în pământ cu scârbă, şuerând printre dinţi o suduitură straşnică. Nimeni nu-l auzì că prea tare scârţià scripca, că prea sgomotos sdupuiau picioarele jucătorilor.

Luându-şi iar sarcina, se îndepărtă întunecat. Printre casele joase, cu acoperişe

de stuf, gata-gata să se aprindă de atâta fierbinţeală, badea Gheorghe, luă drumul spre căsuţa lui din cealaltă margine a satului.

Plecase la pădure de-cu-noapte, sub sclipirea galbenă a stelelor, şi acum se întorcea cu frica în sân ca nu cumva să-l fi călcat iarăşi, în lipsă, agentul de percepţie, «ticălosul» care îl despoiase. — Nu-i mai rămăsese în casă decât patul, dacă pat se poate numi o rogojină aspră svârlită peste nişte scânduri tari. Şi cu cât s'apropià de casă, cu atât îl cutremurau fiorii la gândul că s'ar putea îndeplinì ameninţarea agentului: că-i va scoate casa în vânzare de nu va plătì, la *termen*, datoria.

Casa lui, căscioara lui!

Şi acum o cătà din ochi, de departe, de frică par'că să nu i-o fi ridicat cineva din loc.

Se încrucişă cu un păcălici care îi zise în treacăt:

— Dă fuga, bade, dă fuga, că nu ştiu cine ţi-a lipit un pol pe uşă!...

Badea Gheorghe îl auzì, dar nu-l pricepù de loc. Mergea gâfâind... Căldura îl moleşì cu totul.

De după împletitura deasă a gardului de

nuele, casa lui badea Gheorghe se ridică tăcută, cu acoperişul înalt, cu muchea ascuţită tremurând uşor în lumina care fierbea par'că de atâta văpae.

Se oprì lângă pârleaz. Şi cum picioarele îl hâţinau, îşi strigă, el singur, ca şi când ar fi vorbit boilor săi de la car:

— Ho! ho... ho... boală!...

Dar cum păşì pârleazul, şi făcù numai câţiva paşi spre casă, scăpă deodată sarcina din spinare, iar ochii lui căzură înspăimântaţi pe un petic galben de hârtie care pătà uşa drept în mijloc.

— Agentul!... scrâşnì omul şi rămase ca împietrit. Deodată, îl prinse un vârtej şi i se părù că toată casa se învăluì de umbre întunecate care năvăleau din toate unghierele firei.

Şi în clipa aceia se ivì par'că o mână mare cu ghiarele aduse ca la uliu — mâna perceptorului — care, făcându-şi loc prin întuneric, se întindea apucătoare spre gâtlejul celui nepăsuit.

— Să nu strângi! — strigă cu desnădejde badea Gheorghe — să nu mă atingi!..

Inspăimântate par'că de sunetul răguşit al

vocei, umbrele se risipiră, şi în locul lor, năvălì de odată o lumină galbenă orbitoare ca soarele!

Omul simţì în creer tăituri ascuţite. Prinzându-şi capul între mâini, începù să-l clatine cu desnădejde.

— Doamne!... doamne!... doamne!... Să prăpădeşte lumea.

Dar, deodată, ca prin minune, se linişti. Deschizând ochii, aruncă o privire limpede la zidul alb, la uşă, la biletul galben pe care deosebì chiar *pecetea statului*. Apoi ca şi când şi-ar fi amintit de ceva, se întoarse, şi cu pasul hotărât luă drumul înapoi spre sat.

Ajuns la biserică, îşi făcù cruce ca toţi creştinii. Intră apoi în curtea ei şi se îndreptă spre uşa mică şi întunecată dela scările cari duc la clopotniţă, şi se strecură în umbra răcoritoare a turnului de piatră. Sus, acolo unde se încrucişează vânturile prin deschizătura celor patru ferestre, badea-Gheorghe prinse capătul funiei care atârnà neagră de limba clopotului, şi începù să o tragă încet-încet ca unul care îşi da socoteală de ceea ce face. Un sunet domol

ca plângerea sfioasă a unui umilit, pornì din gura clopotului de aramă.

Dar deodată mâna creştinului se înfuriă, şi pe loc dangătul se năpustì cu atâta furtună, că locuitorii alarmaţi eşiră din vizuinele lor...

. . . . . .

În faţa primăriei, trecătorii se opreau din cale ca să stea să privească. Unii dădeau din cap cu compătimire, alţii îşi făceau cruce, iar alţii—cei mai mulţi — râdeau cu mare haz ca şi când un comedianţ le-ar fi făcut de petrecanie. Şi lumea se adunà din ce în ce mai multă căci la fereastra deschisă, printre zăbrele negre, se iţià, schimonosindu-se groaznic, o faţă omenească. Ţăranii d'abia recunoscură în ea chipul lui badea-Gheorghe, aşa îl sluţise «*ducă-se pe pustie.*» Barba îi erà zmulsă şi o zgârietură care pornià dela frunte în jos, lungindu-se ca o dungă roşie pe spinarea nasului, dădea chipului înfăţişarea unui măscăriciu. Ochii cari se rotungise peste măsură aveau strălucirea neînsufleţită a sticlei. Închisul vorbea într'aiurea şi se strâmbà la toţi cari se apropiau de fereastră.

Deodată, lumea se dete la o parte ca să

lase trecere largă d-lui medic de plasă care venea în docarul său tras de un cal sprinten.

Doctorul oprì:

— Da ce mai are şi ăsta?

Oamenii deteră, nedumeriţi, din umeri.

Fără să se mişte din locul său, şi fără să se mai uite la cel chinuit, medicul zise către agentul sanitar care tocmai eşea din primărie:

— E pelagros... Du-l la Ospiciu!...

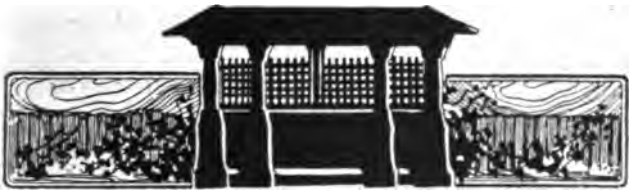

LA PANDA

Ne aşezarăm, — după multă chibzuială şi vorbă de clacă, — în linie de pază, în faţa şirului lung şi tăcut al arborilor cari mărginesc pădurea, în partea ei cea mai sălbatică.

La spatele nostru, porneşte o miriişte părăsită, întinzându-şi culoarea păişului uscat, până pe sub liniile abia deslușite din zarea viorie.

Soarele asfinţise demult. Din fundurile întunecate ale pădurei, de pe miriştea galbenă-cenuşie, de peste tot locul, umbrele înserărei începuseră să se ridice încet-încet şi să ne împresoare pe nesimţite.

Cei opt vânători — atâţi eram cu toţii,

— deşi alergaseràm o zi întreagă, răscolind pădurea în lung şi lat, totuşi nu simţiam atât de adânc truda, căci nè mai înviorase nădejdea că cel puţin acum, — la pândă,— vom avea norocul să doborâm vre-o câţi-va sitari.

Scoseserăm cu toţii gentele cari atârnau greoaie la gât, şi le aşezarăm jos, la picioare. Nu departe, câinii noştri de vânătoare se trământau neastâmpăraţi, neputându-se hotărî să stea locului, în aşteptare. Din când în când, *Lord* — neîntrecutul meu seter — se opria în faţa mea şi ridicând asupra-mi ochii întrebători, se mirà că stau aşa neclintit, cu degetul la oţelele puştei, gata de tras, deşi de nicăieri nu se arătà vre-un vânat oare-care!

La vre-o douăzeci de paşi, în dreapta, aveam de tovarăş un flăcău voinic—Leonida — vânător de meserie care se deosebea de noi toţi, căci avea haine albe de abà groasă, ce îl arătau şi mai mătăhălos de cât cum erà de fapt.

In stânga, tot la aceiaşi depărtare, stătea fumându-şi liniştit ţigara, Tudor Stan zis şi Puşcăriaşul.

Cei l'lalţi pândaşi erau ţărani, afară de cel din capul dinspre răsărit al liniei. Acesta erà rus, de felul lui. Foarte bărbos — fusese geambaş de cai şi acum se bucurà de faima celui mai bun trăgător la sitari şi becaţine.

Abia aşteptam să piară ori-ce licărire doveditoare că soarele n'ar fi lunecat încă dincolo de marginea întunecată a pământului, căci numai în clipa ceia când noaptea se luptà ca să înghiţă amurgul, sitarul,— această tainică pasăre, — se ridică d'asupra pădurei şi îşi ia sborul spre locuri mai priitoare firei lui neastâmpărate...

Tovarăşii cei mai îndepărtaţi, încet-încet începeau să-şi piardă forma, să se şteargă din linia de bătaie, aşa se îndesea negura nopţii.

— Mai avem câteva minute, şi trebue să treacă afurisiţii! — zise unul din noi, făcând o mişcare ca şi când ar fi vrut să se încredinţeze dacă, nu cumva, amorţise cu mâna pe puşcă.

Deodată, Leonida prinse a se căutà grăbit prin buzunare, şi înciudat, strigă în liniştea înserărei :

— Mi-am pierdut cuţitul... ştiţi!

— Trebue să fi rămas acolo unde mâncarăm, — zise Ţudor arătând cu degetul spre o movilă care negrea în mirişte, nu departe de noi.

Abia făcù Leonida câţiva paşi ca să-şi caute cuţitul, şi iată-l pe Tudor că se repede şi îi prinde, cât ai scăpărà din piatră, locul de pază. Indată, fără să se sinchisească cât de puţin, se puse să-şi fumeze nepăsător luleaua.

Mă aşteptam acum să isbucnească o ceartă — cunoscând în deajuns firea celor doui vânători, — dar care îmi fu mirarea când văzui că Leonida, în loc să se ducă să-i ceară socoteală celui care îi luase locul, se îndreptă spre stânga şi se aşeză acolo unde stătuse Tudor.

Numai atâta îl auzii murmurând :

— Las' Tudore!... că după pândă ne-om răfuì şi noi!

Şi în adevăr că acum nu mai erà timp de răfuială.

Noaptea o şi simţeam că se apropie stăpânitoare, cu paşi întunecaţi, alungând amur-

gul care îşi risipea în zare umbrele-i plumburii...

Arborii, care străjuiau în faţa mea, par'că se îmulţeau, se strângeau unul lângă altul, alcătuind un gard uriaş, negru şi de nepătruns.

Dar în răsfrângerile de lumină care se revărsau din cer ca un val de argint peste creasta pădurei, copacii îşi desemnau limpede vârfurile lor subţiri, clătinând în aer frunze negre cu marginea ascuţită, simţitoare.

— Ce dracu, o întârziat *boerii* de nu se mai arată ?! — ocărî Tudor prins de neastâmpăr.

Dar nu-şi isprăvì vorba, şi iată-l că se ivì, — ducând pe fâlfâiri repezi taina codrului întunecat, — un sitar grăbit care lunecă peste vârful arborilor, trecând săgeată d'asupra liniei de pândă.

Şi când îşi îndreptă sborul spre pământ, gata să piară în întuneric, o detunătură pornì, aprinzând o flacără însângerată care lumină o clipă puşca fumegândă din mâna lui Tudor.

N'avui timp să aflu dacă vânătorul fă-

cuse vre-o ispravă, când zarea fu iarăşi săgetată de sborul unui al doilea sitar ce venea ţintă spre mine. Dar, ca şi când şi-ar fi dat seamă că îl aşteaptă pânditoare ţeava puştei mele, făcù o sucitură şi îşi tăiă un alt drum peste vârful întunecat al arborilor.

Totuşi nu se avântă departe, căci focul bine îndreptat, al unui alt pândaş îi scurtă sborul, svârlindu-l, cât colo, în întunericul pădurei.

Din vale, mai răsunară câte-va focuri apoi, pe dată se făcù linişte adâncă.

Dunga de lumină de peste creasta pădurei, din ce în ce prindea să se strângă, să se subţieze şi să capete o nuanţă mai închisă, mai întunecată. Iar când frunzele începură să se lăţească, topindu-se par'că în întuneric, o voce răsună :

— Haidem băeţi, că de-acu nu mai trec ei...

— S'au dus dracului, — răspunse un glas supărat, — să mergem! Şi atunci, din toate părţile, vorbele porniră întrebătoare, încrucişindu-se în aerul rece, în mirosul aţâţător de praf de puşcă...

Dar când tocmai mă aplecam ca să'mi ridic de jos geanta, îl auzii pe Leonida scrâşnind:

— De-acu, Tudore,.... de-acu, să vorbim!...

Şi săgetând în întuneric ca o dungă albă, fu într'o clipă lângă Tudor.

— De-acù, să ştii, răstorn miriştea peste tine!

— Peste mine, mă, peste mine?! —întreabă îndârjită, o voce pornitoare de gâlceavă.

— Da peste tine!... Să te învăţ, eu, să-mi mai furi locul... Al meu erà sitarul pe care l'ai înpuşcat!

Şi pe neaşteptate răsunară lovituri repezì şi bine îndreptate: se deosebeau bufnituri înfundate, răsuflări scurte, gâfâeli greoaie, scrâşnituri surde. Vorbele injurioase se strecurau, şuerându-şi veninul, printre dinţii încleştaţi.

Ne îndreptarăm cu toţii spre cei doui încăieraţi în luptă. Vocea groasă şi împăciuitoare a rusnacului, se amestecă:

— Ce, mă, că doar nu sânteţi nebuni!... Măăă! Pentru un sitar?!... Ia uitaţi-vă la ei!... Ia stăi, mă, Leonida!... Ce eşti copil?... Şi tu mă Tudor... Bre ce oameni?!... Pentru un sitar....

— Da, da, pentru un sitar!... Este o lege...

să ştii că este o lege... Se vedem noi cine are dreptate!... Mai ucide el de-acu sitari? — strigă Leonida ca scos din fire.

Deodată, un braţ se ridică alb în sus, şi oţelul unui cuţit fulgeră întunericul.

Dar braţul înarmat, încremenì în aer, prins ca într'un cleşte, de mâna puternică a rusnacului.

— Ce vrei să-l omori, Leonida?.. Las'cuţitul mă... grecule!...

In momentul acela, din toate părţile, înnaintară mâini întunecate şi se încleştară de braţul ameninţător.

După câte-va smucituri desnădăjduite, Leonida, suspinând de durere, scăpă cuţitul din mâna-i aproape amorţită.

Nu cu puţină osteneală, pândaşii reuşiră să despartă pe cei doi apucaţi.

— Las' Leonida, — suflă Tudor tremurând, — ai vrut să mă omori!

Cellalt nu-i mai răspunse. Indreptându-şi, cu un gest obosit, geanta de la gât, plecă fără să-şi mai ia rămas bun de la ceil'alţi tovarăşi de pândă.

In loc să apuce drumul satului unde trebuia să mânem cu toţii în noaptea aceia,

se înfundă în pădure, şi cu totă albeaţa hainelor, se stinse ca o nălucă din faţa noastră.

Iată că răsărì şi luna, dar atât de palidă, că slaba ei lumină, străbătând cu greu adâncurile dese, abia rărì întunericul care ne împresurà.

Fără să ne mai perdem vremea, luarăm puştile în spinare, fluerarăm câinii; care forfotiau în toate părţile, şi pornirăm pe mirişte, în jos.

Tovarăşii mei de pândă vorbeau acum cu toţii. Fiecăruia îi părea rău că-l lăsase pe Leonida să plece teafăr. «Să ridice el cuţitul?», asta n'o înţelegeau ei. Trebuia, mă Tudor, să scoţi şi tu cuţitul şi să-i fi tăiat mâna! «—zise unul....» «Să faci petiţie la procuror, că o vrut să te omoare... sântem cu toţii martori», — îl sfătuì altul.

In pustietatea nopţii, vorbele lor îmi păreau că sună prea tare şi că răsunetul se prelungea prea departe...

Din când în când, Tudor întorcea capul, şi se opria puţin ca şi cum ar fi vrut s'aştepte pe cine-va.

— Las că nu vine, — zise rusnacul. — Acu e la pădurar — alt hoţ...

În grupul ăsta întunecat, în mijlocul acestor oameni cu care toată ziua glumisem, acum nu-mi mai erà îndămână, şi par'că mă simţii mai uşurat când, deodată, auzii scârţâitul unui car întârziat, care îmi dovedea că şoseaua albă nu mai erà departe.

..... «Trebuia să-l omori ca pe un câine... că doar aveai şi cartuşe de epure!» — urmară cu poveţile tovarăşii mei de drum.

Tudor nu le răspundea nimic... dar fără voie, îşi pipăia, din când în când, cartuşiera ce îi curmà mijlocul...

Din înnălţime, luna trimetea o lumină mai vie, mai strălucitoare... Acum, ne vedeam şi feţele...

Când ne apropiarăm de şosea, şi eram gata să-i păşim şanţul, unul întrebă mirat:

— Da Tudor unde-i?... Ei, Tudore!!...

Nimeni nu răspunse.

— Să ştii că-l omoară! — hotărî o voce ascuţită şi rece.

— Ei aşi!—făcù nepăsător rusnacul.—Ia s'a dus să mai stea la pândă... poate i-o cădea omului, vre-un... *sitar* în mână.

Acum prundişul şoselei, sfârâia par'că sub tălpile noastre, de repede ce mergeam.

Pândașii nu mai încetau cu vorbele, cu părerile; eu însă nu-i mai auziam ce spun.

Urechea mea îngrijată s'ascuția acum s'asculte dacă nu cum-va pădurea avea, și ea ceva de spus.

Dar în urma noastră, nici o detunătară nu se mai auzì răsunând în seara ceia...

PATER POPOLSKY

D-na şi d-l Hans Müller, — mare antrepenor de lucrări publice — poftise lume multă la botezul copilului lor.

Şi, de şi musafirii se adunaseră cu toţii, totuşi ceremonia botezului nu se începuse de oarece preotul—Pater Popolsky—încă nu sosise.

Această întârziere îi stânjenià pe toţi, mai ales pe mama copilului şi pe naşa care se frământau de ici-colo, stârnind foşnituri cu rochiile lor de mătasă.

În haine negre, domnii furişau priviri de nerăbdare spre bufetul de unde porneau

clinghete de sticle şi păhăruţe care aşteptau să fie supte.

Însfârşit, cineva vestì că soseşte preotul...

Cu ochii în pământ, cu călcătura mândră deşi nesigură, Pater Popolsky îşi făcù loc printre musafiri, fără să-i salute.

Muma copilului îl întâmpină şoptindu-i cu smerenie câteva cuvinte.

Tăcut, preotul îşi îmbrăcă haina de serviciu. Erà încă tânăr. Faţa'i trandafirie o încadrà o barbă blondă cu răsfrângeri roşcate. Ochii lui de un albastru rece, aruncau priviri piezişe, timide, aproape speriate.

Femeile îl priviră cu bunătate, găsindu-l *drăguţ,* iar o fetiţă de cinsprezece ani, clipì din ochi către tovarăşile ei de aceiaşi vrâstă :

— Ce buze frumoase are!...

Şi deşi preotul avea aerul că nici nu bănuieşte că-l privesc femeile, totuşi parcă se simţea că nu-i la locul său. Se linişti însă când se apropiă naşa cu copilul în braţe.

Cu degetele nervoase, Pater Popolsky deschise evanghelia şi începù să îngaime cuvinte latineşti...

În casă se tăcù tăcere ca în biserică, şi

numai rugăciunea preotului curgea monotonă, spre desnădejdea unui tânăr care obişnuia să vorbească într'una, ori de câte ori se găsea cu domnişoarele...

Când această sfântă taină fù săvârşită, musafirii cari stătuseră în picioare în timpul ceremoniei, se înşirară, mai uşuraţi, pe scaune.

Părintele se aşeză şi el tăcut, pe colţul unei canapele.

Din bufet se auzì sgomot de sticle care se desfundă, şi îndată câteva tablàle încărcate cu păhăruţe de şampanie şi de tot felul de licoruri, îşi făcură intrarea purtate de braţe tinere şi curate. O *fraulein* blondă, cu bubişoare pe frunte, îi întinse preotului un păhăruţ de *chartreuse.*

Her von Rautemberg, — fabricant de gazoase, hămăì — în limba lui Schiller — un mic discurs în cinstea familiei Müller «cel mai mare antrepenor de lucrări publice».

— *Er lebe hoch!* — strigară musafirii, aplaudându-l cu buzele paharelor de sticlă fină, iar preotul se ridică gata să se retragă.

Patroana casei împreună cu naşa îl opriră, rugându-l să rămâie la masă. După ce

mai sorbì un păhăruţ de *ananas* şi privì pe furiş gâtul de lebădă al naşei, Sfinţia Sa primì poftirea cucoanelor.

La masă, fù aşezat între *naşă* şi fetiţa cea blondă cu bubişoare pe frunte. Abia după al treila pahar de vin întunecat, preotul îndrăznì să privească în ochii senini ai tinerei fete. Iar după al patrulea discurs al lui her Rautemberg, se simţì şi el dator să ţie o mică predică moralizătoare. Şi făcù o aşa de bună impresie asupra celor de faţă, încât naşa, într'un moment de sinceră admiraţie, strânse cu putere braţul tânărului predicator. La această atingere, preotul simţì un fior de plăcere, şi un zâmbet mai omenesc îi însufleţì faţa. Toată făţărnicia care îi strălucea cu sfinţenie în ochi, se risipì ca prin farmec, şi omul privì drept în faţă pe semenii săi...

După masă, când trecură în salon, preotul uită că mai poartă antereu, iar când o doamnă trecută îl întrebă ceva de ale bisericei, preotul îi răspunse zâmbind că acum n'are timp să vorbească de cele sfinte, şi se îndreptă spre naşă care îl privea râzând.

Câteva acorduri de piano, făcură să tresară inima iubitorilor de valţuri. Îndată, câţiva *cavaleri* deteră scaunele şi mesele la o parte, şi balul începù...

Preotul numai atunci îşi dete seama că acolo nu mai erà locul său, şi se ridică păşind smerit spre uşă...

Dar naşa care nu-l scăpà din vedere, îl oprì şi îl îndemnă să mai bea un pahar de şampanie. Il încântă apoi aşa cu vorba, cu privirea, că deodată jucătorii se pomeniră încrucişindu-se cu Sfinţia Sa Pater Popolsky care se avântase în vârtejul jocului, ţinând strâns la piept pe nebunateca de naşă.

Şi bătrânii şi tinerii şi babele şi fetele făcură mare haz de veselia preotului, iar Her Hans Müller se simţì încântat că în casa lui, se chefuise până şi un reprezentat al preceptelor lui Crist.

După ce făcù câteva învârtituri, preotul care nu prea ştià valsul, fiind părăsit de frumoasa lui pereche, căzù pe o canapea, aproape ameţit. Sub ochii lui aprinşi se perindau, perechi-perechi de valsatori înlănţuiţi într'o strângere pătimaşă. Din când în când, se simţia atins pe genunchi sau suflat în

faţă de poala unei fuste de mătasă sau de catifea.. Un miros de parfum, de ghete femeeşti, de pâine caldă, care pornea par'că din pardoseala înfierbântată de frământarea atâtor picioare, se ridică în sus, şi-i pătrundea în nări, iritându-l supărător. Îi venea să-şi rupă *sutana* de pe el şi s'o arunce în stradă, peste acoperişul casei, sau mai departe. Toată veselia lui se topì într'o amărăciune desperată.

O fată bucălată, trecù sprintenă pe lângă el, jucând într'un picior. O oprì.

— Unde înveţi mata? — o întrebă Sfinţia Sa cu o voce părintească, şi înnainte ca fata să-i răspundă, o apucă de obraz — fără voia lui poate—şi o strânse aşa de tare că fetiţa dete un ţipăt ascuţit, şi speriată se retrase într'un colţ al salonului.

Preotul se ridică şi încurcându-se în mers, se îndreptă spre bufet. Aci dete peste nişte băeţi cari se jucau cu o căţeluşe mică — un *fox terrier* — făcând mare haz de săriturile ei nebuneşti. Preotul se apropiă de masă deşertă cu sete un pahar de vin negru, şi îndată căzù moleşit pe un scaun.

Băeţii se jucau înainte... Unul din ei în-

cepù să mângăe căţeluşa pe burtă. Aceasta se lăsà să fie gâdilată şi de plăcere se întinsese pe spate, bătând aerul cu lăbuţele ei albe.

Preotul se uită la băiat cu scârbă.

— Să-ţi fie ruşine! — îi strigă şi se repezì să dea cu piciorul în câine.

Copii surprinşi de mânia preotului, o luară la fugă dând chiote de râs...

Aceasta l-a necăjit de tot. Eşind din bufet în loc să se îndrepte spre salon, păşì spre fundul sălei. Nemerind o uşe deschisă, întră, într'o cameră de culcare, foarte slab luminată.

Vrù să se arunce pe *dormeza* care erà acolo, dar se oprì. In fund, lângă fereastra ce dădea spre grădină, doi tineri îndrăgostiţi se ţineau de mână, vorbindu-şi în şoapte.

In loc să se retragă, înaintă spre ei şi le zise deodată cu o voce acră:

— Frumoase lucruri se mai petrec în casa asta!

— Sântem logodiţi!... — se grăbì să se desvinovăţească fata, schimbând o privire de surprindere cu logodnicul ei.

Dar preotul n'o mai ascultà,ca şi când n'ar fi auzit-o, ca şi când n'ar fi văzut-o.

Îşi îndreptase acum ochii spre icoana din perete, şi, privind-o par'că în batjocură, începù să bolborosească cuvinte neînţelese...

Din salon, răsunară deodată sunete de note săltăreţe.

Cei doi tineri, mai aruncând o privire mirată asupra Sfinţiei Sale, se strecurară în sală cu paşi grăbiţi...

Luându-şi între mâini tâmplele-i înfierbintate de băutură, Pater Popolsky se lăsă zdrobit pe colţul *dormezei*, şi rămase încovoiat ca sub povara unei greutăţi.....

Mai târziu, cineva trecând pe acolo, auzì suspine înăbuşite de om care ar plânge.

UN SCURT POPAS

Se spărsese iarmarocul dela Panciu... Şoseaua, alt'dată aşa de puţin umblată şi aproape tăcută, acum se însufleţise.

Un şirag neîntrerupt de cară, căruţe şi harabale, printre care mişunau oameni şi vite, se coborà la vale, stârnind o prăfărie de se înnecà văzduhul.

De pe înălţimea de unde mă atlam, această mulţime călătoare, — în care scârţâitul carelor se întrecea cu hodorogeala harabalelor şi cu chiotele oamenilor — îmi părea un convoiu straniu de emigranţi din altă ţară, porniţi să se exileze într'un pustiu, departe...

După culmea dealului, soarele apunând, îşi scăldà coama lui de raze bronzate în ochiurile bălţilor ce luciau împrăştiate pe şesul Trotuşului...

La încrucişarea şoselei cu drumul Adjudului, convoiul se oprì deodată.

Norul de praf făcù pe sus câteva rotocoale ca fumul aruncat dintr'o lulea uriaşă, şi încet-încet se lăţì peste şes, peste marginele şoselei...

Coborîi plictisit coasta dealului, ca să mă întorc la târguşorul Adjudului, unde, de câteva zile, eram osândit să trăesc singur printre oameni necunoscuţi cari mă priveau ca pe un venetic, trimis de Stat ca să mă pricopsesc pe spinarea lor...

Mă îndreptai mai înveselit spre convoiul celor poposiţi, ca să întâlnesc chipuri şi din altă parte, — oameni cari n'aveau nici o pricină să mă privească chiorâş...

In această tărcătură de opincari şi surtucari, de boi şi de cai, se aflau negustori din Bacău şi din Focşani, şi câţiva chiar din Iaşi. Unii erau mai trişti, alţii mai veseli, după cum avuseseră norocul să-şi desfacă mărfurile... Se deosebeau căruţele le-

gate în fier ale giambaşilor cari aduceau cai ruseşti, înnalţi, cu coardele semeţe, cu picioarele subţiri şi sprintene. Erau şi negustori turci cari vindeau mărgele lustruite, sau alte podoabe aduse deadreptul din Constantinopole.

Adjudenii, în număr mare, eşise la drum ca să vadă, să întrebe, sau chiar să cumcupere câte ceva mai deosebit, mai eftin...

Cei mai mulţi însă, şi mai ales copiii se îndreptau spre coada convoiului, unde par'că îi atrăgea o minune, ceva ne mai văzut.

Erà doar baratca pe roate a comedianţilor care uimise cu năsdrăvăniile lor pe vizitatorii bâlciului dela Panciu.

Băeţii mai ales făcuse roată în jurul unei cămile — cine ştie de unde adusă — care par'că în bătae de joc erà înhămată la o căruţă încărcată vârf cu scânduri, leaţuri, steaguri, scaune, mese, maşine de gătit, în sfârşit, cu tot calabalâcul care alcătuia gospodăria săracilor saltinbanci.

Da urîtă-i, mă! — strigă un băiat mai răsărit — parcă e Marin-cocoşatu!...

Mă apropiai...

Erà bătrână şi atât de slabă, biata că-

milă, că i se cunoşteau şi închieturile oaselor ei mari şi botocănoase. Aproape nu mai avea păr pe corp. Pe alocuri doar, câte un smoc de lână putredă par'că atârnà gata-gata să cadă la cea dintâi mişcare.

La crupă avea rosături însângerate, pricinuite, de sigur, de frecătura hlubelor saŭ de a funiei care îi servea de sadelcă.

Gâtul ei lung, pe care îl îndoise o opintire dureroasă, d'abia mai susţinea capul cel hâd ce moţăea ca al unui bătrân care s'ar fi luptat să nu-l birue somnul...

Suflà din greu, hâţânându-se pe picioarele'i îngenuchiate.

Copitele-i moi, deprinse să calce pe covoarele de nisip ale Egiptului sau ale Saharei, erau aşa de sdrelite de pietrele aspre şi colţuroase ale şoselei, că animalul se temea par'că să le apese cu totul în pământ.

Ochii ei trişti şi blânzi ca de oaie, cătau înnainte spre dungile însângerate ale apusului.

— La ce s'o fi gândind?—râse un flăcău— uitându-se cu multă băgare de seamă la fălcile uriaşe ale rumegătorului...

— Se gândeşte că nu'i la largul ei — zise un târgovăţ mai guraliv. Parcă în

ţara ei a fost învăţată să tragă la ham ca vitele noastre ? !... Păcat de zilele ei !...

Cămila se lăsă în genunchi, greoaie, şi rămase aşa câteva clipe, ca şi când s'ar fi închinat ; apoi se tolănì—în râsul copiilor—pe aşternutul aspru de piatră sfărâmată... Lungindu-şi gâtul pe pământ, răsuflă din adânc, aşa de tare că zvârlì praful de pe şosea, câţiva metri înnainte.

Dar n'avù parte de odihnă... Convoiul se puse iarăşi în mişcare...

Un om scurt, negricios, care purtà fes, dar care vorbea româneşte, se apropiè de ea şi începù s'o îmboldească cu vârful unui harag.

Cămila mai răsuflă odată, se opintì din răsputeri şi se sculă scuturându-se de praf. Fără s'o mai îndemne la mers, pornì deodată cu săltături aşa de neregulate şi de şugubeţe că lumea izbucnì în râs...

Am rămas tăcut în urma convoiului, şi numai când se şterse în zare într'un nor de praf, m'am îndreptat spre casă.

Niciodată nu mi s'a părut Adjudul mai înnăbuşitor ca în seara aceia...

GRIJA LUI COCORASCU

In fiecare seară ne adunam în camera cea mai retrasă a crâşmei lui Caţilă din Obârşia, şi tocmai când ne încălzeam mai bine la vorbă şi la palavre, unul din noi — Gheorghe Cocorăscu — se ridică:

— Plec acu!...

Şi, îndreptându-se spre colţul Camerei, luà de acolo o puşcă cu două ţevi, şi-o punea în spinare şi ridicându-şi gulerul surtucului, atingea clanţa uşei.

Deşi ştiam bine că nu-l puteam oprì, totuşi ne încercam să-l zădărnicim:

— Ce iară plecaşi—proprietarule? — îl întrebă învăţătorul clipind din ochi cu şiretenie.

— Mai dă-o dracului de baltă... Ce crezi că, numai decât la noapte o să vie hoţii să-ţi fure iazul?— glumea telegrafistul, un băiat grăsuliu, trimis din Bucureşti, în semn de pedeapsă, la Obârşia.

Iar agentul silvic, arătându-şi dinţii albi, adăogà:

— Incalte de-ai avea mai mult de două caracude în toată balta!

Dar Cocorăscu nici nu le răspundea. Numai când se vedea singur în hudiţa întunecoasă, gândea cu dispreţ:

— Râdeţi voi! par'că îmi pasă!... Asta-i averea mea... Eu nu's doar servitor cu leafă la stat!

Băiatul lui Moş Cocoru pe care lumea il văzuse umblând în opinci—îşi înfiripase o avere bunicică. Pe lângă iazul dela Obârşia pe care îl ţinea în arendă pentru stuf şi papură, mai avea două mori şi două sute fălci de pământ.

Dar nici morile, nici pământul nu-i dădeau atâta grijă, cât îi dădea iazul.

Deşi în baltă n'avea decât peşte mărunt — albitură, cum îi se zice — totuşi Cocorăscu îşi închipuia că Obârşenii n'aveau altă grijă în

cap decât, — ocrotiţi de întunericul nopţei să vie să pescuiască în iazul lui, în averea lui.

Şi de erà vânt sau ploaie, de erà întuneric besnă sau lunà plină, el se aşezà la locul lui de pază, cu puşca gata, şi rămânea acolo cu ochii deschişi, cu urechea plecată la orice foşnet, până ce-l prindea cea dintâi albire a zilei, când se sculà înfrigurat, cu oasele amorţite, dar cu gândul împăcat că nimeni nu-l furase.

Şi această obositoare sarcină o îndeplinea de aproape două luni, în fiecare noapte, fără şovăire.

In timpul din urmă însă parcă avea necaz că făcea în van această străjuire... Simţea părerea de rău a vânătorului căruia nu i se arată vânatul aşteptat. Şi aceasta doar erà o muncă, şi munca trebue răsplătită. Dacă s'ar fi ivit odată hoţul, cel puţin ar fi avut prilejul să dea o pildă straşnică celor cărora le-ar mai fi venit gustul să pescuiască în balta Cocorăscului.

De multe ori, când îl întâlneam dimineaţa, întorcându-se cu ochii roşiţi de veghere, îl întrebam, în treacăt:

— Ei, ţi-a căzut cineva în capcană?

— Incă nu! — răspundea arendaşul bălţei, făcând un gest de ciudă

— Şi ai trage cu puşca în om?

— Trag...

— Pentru un peşte?

— Pentru!...

Şi plecà îngândurat, strângând voiniceşte patul puştii.

. . . . . .

Dinspre sat, nu mai venea nici un sgomot; nici lătratul câinilor nu se auzea în noaptea ceia... La poala dealului pătat de arături şi mirişti, adâncit iezerul dormea... Luna aruncà o lumină piezişă, lungind peste faţa liniştită a apei, umbra întunecată a dealului...

In locul lui de pază — o groapă umplută cu rogoz uscat — Cocorăscu moţăia cu puşca în mână. Ziua, nu putuse nici aţipì având treburi la moară şi, deşi acum erà aşa de obosit că ar fi sforăit şi pe pietrele aşternute pe drum, totuşi nu se da biruit.

Din când în când, se sculà din ascunzişul său, şi speriând broaştele cari îl priveau

speriate, se aplecà asupra apei ca să-şi mai ude ochii şi tâmplele.

Ca o melodie adormitoare venea din depărtare, cântecul cucoşilor, şi Cocorăscu auzindu-l, pizmuia scoarţa pe care dormea chiar şi cel mai sărac ţăran din Obârşia.

Orice foşnet de papură îl făcea să tresară, orice clintire de umbră îi rotunjea ochii peste măsură.

Intr'un rând, vru s'aprindă o ţigare, dar se răsgândì temându-se să nu se dea de gol «hoţului» care poate tocmai în clipa ceia s'apropià, tiptil, spionând locurile. In schimb, se mulţumì să tragă un gât de rachiu din plosca pe care o avea întotdeauna la coapsă, mai ales că simţea, pe umeri, umezeala supărătoare a nopţei.

Cu o fâlfâire înăbuşită, un bâtlan se ridică din păpurişul din coada iazului; se învârtì de câteva ori fluturând d'asupra apei, aripele'i întunecate, ş'apoi se lăsă pe malul d'impotrivă, drept în faţa stăpânului bălţei.

— Şi ăsta îmi prăpădeşte peştele! — gândì Cocorăscu, uitându-se cu jind la sălbătăciunea care se înălţase pe picioare şi rămase

aşa de lungă şi de nemişcată că umbra ei întinsă pe apă, părea a fi umbra unui par.

Cocorăscu îşi dusă iarăşi plosca la gură, şi n'o slăbì până ce nu-i dete de fund.

Incet-încet, o căldură moleşitoare îi coprinse tot corpul. Fără să-şi dea socoteală, se întinse alene pe paie, rezemându-se cu spatele de peretele negru al groapei.

Pe ochii cari se purtau greoi peste strălucirea de oglindă a apei, pleoapele se lăsau învinse.

Şi gata-gata s'adoarmă, când şoptiri pripite de voce omenească, strecurându-se printre trestie, atinseră urechea îngrijată a veghetorului. Şi lucru ciudat: în aceste şoptiri, Cocorăscu deslusì limpede vocea lui Marcu Fieraru, ţiganul care zilele trecute chiar, se lăudà prin crâşmă că mâncase ciorbă de peşte proaspăt.

Arendaşul vru să se ridice, dar par'că nişte mâini vânjoase îl ţineau lipit de fundul groapei.

Şi acum, papura foşnea din ce în ce mai tare... Ai fi crezut că cineva îşi deschidea un drum prin desimea foşnitoare... iar ochii holbaţi a lui Cocorăscu zăriră în clipa aceia

o umbră greoaie de om care se aplecà peste fața apei.

— Balaure! — răcnì arendașul, și smucindu-se din toropeala în care îl aruncase rachiul, ridică arma și țintind în grabă, atinse trăgaciul.

O detunătură răsună, înfiorând tainica liniște a nopței.

De pe mal, bâtlanul se ridică și cufundându-și umbra în unda adâncă a apei, se îndreptă spre luncă, peste vârfurile sălcielor întunecate..

Cocorăscu sărì drept în picioare, și după ce păși marginea groapei, o luă repede pe mal, până ce ajunse în dreptul locului unde zărise aplecându-se umbra cea de om.

Pe fața liniștită a apei, frunzele late de nufăr stăteau așa de neclintite, că păreau lipite acolo. Din marginea stufului, o richită își aruncà pe luminișul argintat, umbra ei îndoită, aproape strâmbă.

Dându-și căciula pe ceafă ca să-și mai răcorească fruntea, arendașul îngăimă cu cazną:

— Să mi se fi năzărit oare? Ce dracu!..

Cu o mișcare plictisită svârlì pușca în

spinare, scoase o ţigară şi şi-o aprinse, clătinând cu nedumerire din cap.

Cu pasul trăgănat, o luă apoi în susul iazului... De pe sărătură, se ridicară câţiva nagâţi, umplând aerul cu ţipetele lor tânguitoare...

O zare de lumină, brodând culmea dealului, vestì apropierea dimineţei...

Cocorăscu, după ce se abătù la una din morile sale, luă drumul satului..

Când intră în Obârşia, pe cel dintâiu om care îi eşì în cale, îl întrebă:

— Nu ştii?... Da pe Marcu Fieraru, l-ai văzut cumva?...

— Chiar acù şi'a deschis şi el fierăria...

Cocorăscu intră în crâşma lui Caţilă.

— Ştii tu una, mă, grecule?...

— Dacă mi-ei spune, oi ştì...

Arendaşul, răsuflând ca şi când ar fi scăpat de o belea mare, zise:

— De aci înainte nu mai ţiu iazul!... chiar azi stric contractul cu boerul. —

SA VORBIM DE ARTA....

Mă încrucişai deodată cu o doamnă înaltă, svelță, cu talia mlădioasă, îmbrăcată într'o rochie primăvăratecă, din cutele căreia pornia un parfum ales de flori de câmp, de flori de primăvară...

Îmi zîmbì prieteneşte ca şi când m'ar fi cunoscut bine, iar când, nedumerit, îi făcui loc să treacă, se oprì şi, spre mirarea mea, îmi pronunţă numele.

— Vă cunosc din scrieri!

Aşa de neaşteptată mi s'a părut această întâlnire, şi mai ales această măturisire, că n'am găsit niciun cuvânt ca să-i spun ceva.

— Da, vă citesc regulat — urmă fru-

moasa trecătoare. Şi, nu ştiu cum se făcù că mă pomenii păşind alături de ea, ziua mia-za-mare, tocmai în timpul când trotuoarele Calei Victorei sânt mai încărcate de lume.

Dacă aşi fi un poet, un sentimental care toată viaţa lui nu visează decât să subjuge, cu versurile sale, chiar pe o zână, de sigur aşi fi găsit că e foarte natural să am admiratori cari să mă oprească în drum, numai de dorul să-mi facă cunoştinţa.

Dacă de asemenea m'aşi crede un *Narcis* ori un *Făt-frumos,* sau dacă m'aşi fi bizuit cel puţin pe o croială mai modernă a hainelor mele, se înţelege că nu m'ar fi pus de loc în încurcătură o astfel de întâlnire. Dar aşa!... Şi o mărturisesc fără înconjur, că în clipa aceia simţiam aşa de mare nepotrivirea dintre mine şi frumoasa mea cititoare, că aşi fi răsuflat mai liber văzând-o că se desparte...

Dar ea îmi vorbea acum cu entuziasm de o nuvelă a mea în care descriam pe un *întreţinut* al femeilor trecute...

— Ah! cât sânt de mişei unii bărbaţi!... Ce bine l-ai prins pe tipul acela!...

Dădeam într'una din cap, ţinându-mi mâna la bărbia nerasă, foarte nemulţumit că-i simţeam firele aspre...

— Şi eu sânt artistă!—exclamă femeia roşindu-se toată.—Adică *deletantă*... Fac pictură... Poate că veţi fi auzit şi de obscurul meu nume?...

Mă uitai la ea... O pană albă de struţ, tremurà nervoasă pe pălăria uriaşă care îi umbrea toată faţa.

— Da am auzit de d-voastră—zisei uitându-mă cu ciudă la o pată de noroi care se uscà tocmai în vârful ghetei.

—Aţi auzit!—se bucură cetitoarea mea.—Cât aş fi de fericită să-mi vizitaţi atelierul meu,— adăugă privindu-mă aşa de galeş că mă silì pe dată să uit că între mine şi ea ar fi o nepotrivire.

O privii cu mai multă îndrăzneală. Gura ei mică, de culoarea cireşelor pietroase, mă încredinţă că putea să vorbească şi altceva mai bun de cât de literatură...

Şi o părere de rău mă cuprinse deodată, când o văzui că se opreşte, gata de despărţire.

— Să vii—mă rugă întinzându-mi mâna...

Să vii... Aşi vrea să ne cunoaştem mai bine, bine de tot. Să fim prieteni buni, buni de tot!... În fiecare zi sânt acasă, singură, între 4 şi 5.

În timpul cât îmi vorbea, îmi apăsà mâna aşa de tare, că simţeam cum îi svâcnea până şi sângele din vinele degetelor...

Mă despărţii sburând aproape... «Între 4 şi 5, singură!» A zis: *singură!*... Iată-mă dar băgat într'o aventură plăcută!...

«Adecă cum — gândii ca şi un filosof francez — numai proştii să aibă parte de lucrurile bune?!... Şi în seara aceia, privii mai cu îndrăzneală în ochii femeilor frumoase.

. . . . . .

A doua-zi mă primì în *atelierul* de pictură care erà şi cameră de culcare... O găsii în faţa unui *şevalet*, colorând o pânză, şi părea aşa de afundată în lucru că deşi îmi răspunsese când bătui în uşă, totuşi sărì ca surprinsă, când mă apropiai de ea.

— Ah!... d-ta!... Ai venit!... Te-ai ţinut de cuvânt! Nu mă aşteptam din partea unui artist...

Erà îmbrăcată într'o haină lungă de pânză străvezie şi uşoară ca o spumă... In păru-i

negru, sângerà un trandafir cu petalele aşa de grele, că păreau de catifea.

Fără să se mişte dela lucru, mă poftì să stau pe o canapea atât de joasă şi de moale, încât când mă lăsai, mă pomenii că îndoitura genuchilor îmi atingea bărbia. Cum mă îngrămădisem îmi şedea atât de rău, că mă sculai îndată sub pretext că voiam să admir mai de aproape, cele câte-va tablouri înşirate pe pereţi.

Erau nişte începuturi timide de pictură, reprezintând mai multe flori, fluturi, fructe, capete de îngeri şi de copii...

— Să-mi spui drept, ca unei sorioare, dacă am talent? — mă întrebă autoarea cu un accent aşa de familiar, încât nu mă simţii de loc măgulit, ştiindu-mă bine că nu-i eram frate.

De aceia, minţii cu plăcere.

— De sigur că aveţi talent!... E multă artă în pânzele d-tale!... Păcat că nu expuneţi în public să vă faceţi mai cunoscută!... Păcat! — zisei uitându-mă pe furiş la piciorul ei mic care se desvelea, până peste gheata, din dantela juponului de mătasă.

— Crezi? — întrebă pictorița ai cărei ochi se înflăcărară—crezi că și avea succes?

Ochii mi se opriră la un portret, reprezentând un tip pe care de multe ori l-am întâlnit în cale... Se vedea bine că erà pictat după o fotografie.

— Cine e domnul?... Parcă-l cunosc...

— E un oarecare Iancu... Teodorescu, funcționar superior la un minister... O simplă comandă—îmi răspunse «deletanta», cu un gest de nepăsare...

— Dar tabloul cel mic, tocmai de sus, ce reprezintă? — o întrebai, arătându-i un *pas-partout* atârnat deasupra patului.

— E o miniatură!... V'rei s'o vezi? Stai!— Sprintenă se urcă în picioare pe marginea patului, și întinse amândouă mâinele spre pânza arătată. Cum sta așa cu spatele la mine, necăjindu-se să scoată tabloul din cuiu, toată mlădierea corpului i-o simțeam cum șerpuiește sub rochia cea de spumă.

Când se întoarse spre mine cu tabloul în mână, îi râdeau ochii par'că de plăcere că se vedea așa de sus cocoțată...

— Dă-mi mâna, să nu cad...

Dar până să mă urnesc din loc, ea şi sărise, stârnind un foşnet aţâţător de fustă...

După ce mă uitai numai în treacăt la miniatură, suspinai uşor:

— De ce nu m'ai lăsat să te ajut la sărit, poate aveam şi eu norocul să te simt mai aproape de mine...

Ea rămase tăcută... Fruntea i se încreţi puţin, iar mâna care ţinea tabloul, se lăsă în jos ostenită par'că.

Îi cerui iertare:

— V'am supărat nu'i aşa? Dar a cui e vina dacă aveţi piciorul atât de mic?!

— Cum şi d-ta? Un literat! — zise cetitoarea mea deschizându-şi ochii mari — şi d-ta la fel cu toţi ceilalţi?!

— Ce, noi n'avem dreptul să facem un *compliment* unei femei?

— Imi pare rău! — urmă. — Credeam că o să vorbim numai de artă, de literatură, de lucruri senine...

— Dar mai senini ca ochii d-tale?...

— Toate acestea le-am ascultat şi de la alţii... Mă aşteptam să-mi vorbiţi numai de artă la care m'am consacrat cu totul de când sunt... divorţată...

— Şi încă în divorţ! — gândii, apropiindu-mă şi mai mult. — Şi sânteţi hotărîtă să rămâneţi mult timp aşa... liberă?...

— *Pour toujours!*... Ii cunosc prea bine pe bărbaţi ca să mai pot avea un ideal... dar... să vorbim de altceva... Mai bine spune-mi care dintre pictorii noştri, îţi place mai mult?

— Mie îmi placi d-ta! — mărturisii, privind ţintă în ochii tinerei divorţate.

— Îţi place să glumeşti!...

— Vă jur că nu!... Imi placi decând te-am văzut...

Şi încălzit de focul ochilor ei negri, încercai să-i prind mâna.

Ea şi-o retrase în grabă, şi aproape supărată îşi îndreptă talia:

— Regret că v'am mai învitat!...

In cameră se făcù o tăcere jicnitoare pentru mine. Noroc că tocmai atunci un pas greoi se auzì suind scările. Îndată în uşă răsună o bătaie uşoară.

— Intră! — zise divorţata, tulburându-se puţin.

O uniformă de odăiaş se arătă.

— M'a trimis d. Iancu să vă spun...

— Bine, bine! — îl întrerupse nervoasă autoarea portretului d-lui Iancu. — Mai aşteaptă puţin...

— Mă rog nu vă supăraţi — zisei închinându-mă — Eu plec!... Poate o nouă comandă...

Cu buzele strânse, ea îmi întinse mâna...

Scoborîi scările, gândind cu amărăciune cât trebue să fie de fericit d. Iancu că i se îngăduie să vorbească de alt-ceva, iar nu de artă...

BLANA RASBUNATOARE

Trezit de sgomotul unui pas urmăritor, iepurele ţişnì înspăimântat din culcuşul său. Scuturând spinii de promoroacă, îşi tăiă cu anevoie un drum prin mărăcinişul des, iar când se înseninä la larg şi când se crezù mai stăpân pe iuţeala picioarelor lui sprintene, un foc de puşcă, bine îndreptat, îi curmă deodată fuga, răsturnându-l de trei ori peste cap... Lovitura însă nu-i curmă şi firul vieţei, căci sălbătăciunea, adunându-şi puterile, se ridică de jos şi, opintindu-se desnădejduit, cu corpul strâmb de durere, cu ochii înecaţi în sânge, pornì înnainte, în neştire, lovindu-se când de un moşoroi îngheţat, când aninându-şi

blana în tufanii de spini ce'i se puneau sâcâitori în cale.

Şi ar fi scăpat poate de prigonitorul său, dacă n'ar fi dat de un pârâu îngheţat care, ca o potcoavă uriaşă, înconjurà mărăcinişul, pe o întindere de câteva sute de paşi.

Zgâriind ghiaţa cu ghiarele, alergătorul nici n'ajunse în mijlocul pârâului, când se pomenì într'o copcă nu de mult deschisă.

Desnădăjduit, începù să dea din labe, întorcându-şi din-când-în-când capul ca şi când ar fi vrut să vadă din ce parte îl urmărea pasul vrăjmaş.

Vânătorul, — un băeţandru încă — se repezì îndată, sărind peste tufani, cu uşurinţa ogarului... In dorinţa să puie cât mai repede mâna pe pradă, nici nu-şi mai dădù socoteală dacă ghiaţa putea să-l ţină sau nu, şi, fără să-şi domolească avântul, păşì greoi pe faţa lucitoare a pârâului.

Numai atunci când ghiaţa trosnì, crăpându-se în zigzaguri, vânătorul vru să se retragă, dar erà prea târziu, căci să şi pomenì în răceala tăietoare a apei care îl şi coprinsese până la brâu.

Totuşi băeţandrul nu se descurajă, şi

cum văzù că pe epure îl părăsesc puterile şi că e gata să se înece, înaintă cu îndrăzneală în unda primejdioasă. Cu o furie sălbatecă înhăţă vânatul de urechile lui cele lungi, îl trase spre el, şi fără să mai zăbovească o clipă, eşì iute pe mal.

Uitându-se odată spre apa turburată, — pe faţa cărei s'adunau bucăţile de sloiuri, — gata să se lipească din nou, — o luă la fugă, înapoi spre sat.

Trecù prin mărăcinişul încâlcit, fără să mai aleagă cărarea, fără să mai simtă împunsăturile ghimpilor cari îi ferfeniţeau hainele şi îi însângerau pielea...

Din spiniş, dădù în arătură... De câteva ori căzù, împiedicându-se în brazda neagră, îngheţată şi tare ca bolovanul. Se sculă însă repede căci dacă ar mai fi întârziat puţin, se prefăcea în sloiu de ghiaţă... Şi afurisitul de iepure care încă nu murise!.. Ba, într'un rând începù să se zbată aşa de tare că mai-mai să scape din mâna îngheţată a vânătorului.

Când ajunse la capătul arăturei, băeţandrul simţì că îi ard picioarele în apa din cizme, care prindea să îngheţe. Pe frunte

deşi îi curgea sudoarea ca şi în toiul verei, totuşi mâinile nu şi le simţea, aşa le amorţise frigul.

Se oprì o clipă ca să mai răsufle şi aruncând iepurile deoparte, pe pământul îngheţat, începù să-şi sufle în mâini. Vânatul rămase mai întâi întins, fără să se mişte, dar, deodată, începù să se zvârcolească şi să facă săltături în sus întocmai ca şi un pui de găină cărui i-ai tăiat capul.

Băeţandrul scârbit, îl lovì odată cu patul puştei în cap. Sălbăticiunea însă, nu se dà gata, şi ai fi crezut că lovitura o adusese şi mai mult la viaţă, căci «ucisul» opintindu-se deodată, făcù o săltătură aşa de mare că ajunse zece paşi hăt-încolo, pe arătură.

Vânătorul se înfuriă. Se repezì la el, şi prinzându-l, îl apucă cu amândouă mâinile de gât... Simţì o mulţumire de jivină, când degetele-i îngheţate se înfipseră în blana sub care tremurà fierbinte, carnea pradei sale.

Intr'o desnădejduită apărare, iepurele, cărui îi venise o spumă trandafirie la gură, dădù din labe cu aşa putere, încât zgâriă adânc, până la însângerare, mâna sugrumătorului....

Flăcăul scrâşnì de durere, şi înfuriat peste măsură, prinse vânatul de picioarele de dindărăt, îl făcù roată pe sus şi îl trântì apoi de trunchiul unui arbore care întâmplător îi venì la îndemână.

— Na! mori acu, mortăciune cu şapte suflete!

In carne măcinată se prefăcù capul fraget al sprintenului fugar. Şi în această măcinătură rămase doar întreg, neatins, un ochiu peste măsură de holbat, înfiorător la privire... O întrebare care pornea mustrătoare din lucirea lui sticloasă, îl făcù pe vânător să-şi întoarcă capul, aproape înfricoşat.

Pe fundul văilor tăcute, prin mărăcinişul vânăt, se strecurà vânt de ghiaţă, şuerînd a pustiu....

Vânătorul simţì că dacă ar mai fi stat o clipă în loc, i-ar fi îngheţat şi inima dintr'însul. Cum mai avea de ridicat încă un deal până la sat, o luă iarăşi la fugă.

Când ajunse în vârful dealului, răsuflarea îi pierise, iar în gură îi venia miros de sânge.

De pe şanţul din marginea satului, se ridicară, croncănind, nişte ciori cari se chi-

nuiau, de câte-va zile, să ciupească din carnea înghețată a unui stârv de cal.

Flăcăul, cum ajunse acasă, aruncă vânatul din spinare și se apropiă de foc. După ce rămase acolo ca toropit, se lungì pe o laviță de lângă cuptor, și pe dată fù prins de un somn adânc. Spre seară, când îl sculară ca să guste «din cea fiertură de epure» ridică ochi tulburi, și făcând un gest respingător, zise :

— Nu mânânc eu din spurcăciunea ceea...

Apoi, se întoarse cu fața la perete.

Noaptea, somnu-i fù neliniștit și a doua zi, vânătorul se sculă cu o arsură supărătoare în piept și cu împunsături ascuțite sub coasta stângă.

După ce că mai robotì ceva prin curte, flăcăul se întoarse în casă și se așeză iarăși lângă foc, văitându-se într'una că-l doare la deșert.

La prânz, nu gustă nimic și se supără chiar când îl îndesiră iarăși cu mâncarea de iepure. Spre seară, fu prins de friguri, după care urmară călduri atât de mari, că-l făcură să nu-și mai dea seamă de cele ce se petreceau în juru-i...

— A răcit — zise cu multă cumințenie o femee bătrână. — Îl roade rău junghiul...

Cu mâna tremurândă, femeia aprinse o lampă și o puse în părete deasupra patului unde se chinuia bolnavul.

. . . . . .

Pe muchia dealului râpos, se lăsau cârduri de păsări mari, ne mai întâlnite până acum... Vânătorul se îndreptà spre ele, târându-se pe genuchi... Și înainte de a se apropià la o bătaie de pușcă, dădea foc.

Deși nu răsunà nici un pocnet, totuși păsările se ridicau cu țipete înspăimântate și risipindu-se în aer, se prefăceau în pete mari de umbră; iar umbrele se lăsau apoi jos, lățindu-se peste câmpii, peste mirești, peste arătură... Și din umbre se întruchipau colonii întregi de iepuri cari alergau zăpăciți, în toate părțile... Dar, lucru neînchipuit: Acești iepuri nu erau ca toți epurii: cu urechi lungi, cu sărituri sprintene..... Par'că semănau,când a viezuri, când a porci. Pe spinare aveau coamă aspră ca și la mistreți... Aveau și rât, iar ochii le străluceau de departe...

Vânătorul, deși nu-și mai simțea inima,

totuşi, bizuindu-se pe arma sa, vru să înainteze spre mulţimea lighioanelor... Inaintea lui însă se săpau ponoare adânci şi atât de repezi, că în zadar se încercà să treacă peste ele. La fiecare pas, se împiedecà şi cădea pe brânci... Abia isbutea să se ridice şi iarăşi recàdea... Şi pe când se chinuia astfel, lighioanele par'că ţinură sfat între ele, căci deodată, întorcându-se, se porniră cu toatele împotriva vânătorului... Veneau valuri, valuri, înghesuindu-se între ele, sărind una peste alta, cu râturile ameninţătoare, cu ochii însângeraţi...

Vânătorul vru să puie puşca la ochi, dar braţele se împotriveau, lăsându-se nemernice în jos... Una dintre lighioane, cea mai hâdă din toate, se apropiă aşa de mult, încât îi simţea până şi fierbinţeala răsuflărei ei.... Vânătorul începù să se apere cu pumnii...

. . . . . .

Bolnavul se deşteptă ameninţând aerul. Trecându-şi mâna pe fruntea înfierbântată, deschise ochi mari, rătăcitori.. In perete, lampa ardea mare luminând camera în care se auzeau numai sforăiturile celor adormiţi...

Nişte împunsături ca nişte ace de foc, siliră pe bolnav să-şi ducă cu grijă mâna în partea stângă, la deşert.

Dar şi-o retrase cu groază şi începù să ţipe aşa de tare că trezì liniştea şi somnul trudiţilor din casă:

—Lighioaia!... Lighioaia s'a suit pe mine... S'a suit !... Mă muşcă, mă !... Luaţi-o de pe mine că mă prăpădeşte !...

Cu ochii grei de somn, femeea cea bătrână, sculându-se, se apropiă de năbădăiosul bolnav.

Flăcăul, cu degetele înfrigurate, şi ţipând mereu, se chinuia acum să smucească de pe dânsul, pe vrăjmaşul care îl înăbuşea...

— Las-o mamă, n'o luà de acolo... Eu ţi-am pus-o aseară când te muncea junghiul. Numai blana de iepure trage rău afară... Mai ţine-o până mâine, că'i mare Dumnezeu!—îl sfătuì, liniştit, doctoreasa şi cu mâna-i aspră începù să mângâie fruntea înfierbântată a chinuitului bolnav...

*

DE SUFLETUL ADINEI

După o noapte pierdută în chief cu femei, cu lăutari şi cu vin — cu vin destul, — slujbaşul se sculă buimăcit, cu ochii umflaţi, cu gura acră.

Şi în aerul limpede al dimineţei de primăvară, mergeà repede fără să-şi mai dea seamă de farmecul acelei zile, fără să-şi îndrepte, o clipă, ochii spre caişii care îşi întindeau peste gardurile curţilor boereşti, braţele lor întroenite de flori albe, mirositoare.

Mergea repede ca să ajungă la biurou înnainte de sosirea «şefului» care, dacă îl prindea şi azi cu-o întârziere, îl amendà, fără îndoială, cu leafa pe o zi întreagă.

N'avea măcar timp ca să-şi. încrucişeze, ca altă dată, privirea cu a cuconiţelor cari cu paşi sprinteni şi mărunţi, se îndreptau zorite la piaţă, pentru plăcerea târguielelor de coşniţă.

Şi nici nu mai necăjì elevele întârziate de la şcoală, cu glumele lui adesea supărătoare.

În dreptul unei curţi, fu oprit deodată, pe neaşteptate, de atingerea unei mâini, de sunetul unei voci necunoscute.

— Poftiţi, şi d-voastră, cuconaş!

Erà o servitoare ungureancă, cu ochii rotunzi şi miraţi, care îndrăznise să-i aţie calea, ziua, faţă de lume. Funcţionarul înciudat vru s'o înbrâncească la o parte, dar se oprì, neîndrăznind să creadă ochilor, când văzù că din curte se îndreaptă spre el o doamnă tânără, distinsă şi bine îmbrăcată în haina ei cernită. Înaintà cu ochii plecaţi în coşuleţul încărcat cu flori primăvăratice, pe care îl ţinea atârnat de braţul ei subţirel şi mai alb ca o spumă. Când se apropiă de portiţă, fără să se uite la trecătorul oprit de servitoare, alese din coşuleţ un buchet gingaş de albe lăcrămioare. Vru să-l întindă necunoscutului, dar ridicând

ochii rămase deodată nedumerită, încurcată parcă. După ce se uită dojenitor la servitoarea care rămăsese prostită, cu buzele uşor întredeschise, voì să se retragă. Văzând însă că faţa mustăcioasă a străinului îi cerea cu stăruinţă lămuriri, întinse repede buchetul şi cu un zâmbet trist adăogă:

— Din partea Adei... din partea Adinei. Să vă gândiţi la ea!

Cu o mişcare stângace, în care voì să puie gingăşie, funcţionarul luă buchetul oferit, şi îndoindu-şi, în semn de închinăciune, corpul lui băţos, zise:

— Mulţumesc, doamnă!... vă mulţumesc pentru *atenţie*... şi fiţi sigură că nu vă voi uità în veci... Scuzaţi că acum trebue să plec la birou... înţelegeţi: ca şef de birou trebue să dau subalternilor exemplu de punctualitate...

Şi, după ce îşi răsturnă ochii peste cap întocmai ca un lăutar când atacă un cântec *de inimă albastră*, plecă ploconindu-se până la pământ.

Dar doamna nici nu-l mai băgă în seamă; ea se întoarse către servitoare şi o dojenì deabinelea:

— Nu ţi-am spus să nu opreşti de cât femei şi copii?!..,

Funcţionarul însă nu auzì nimic, aşa de repede o luase la picior, sărind aproape, cu toată greutatea corpului său mare, cu umerii largi, cu şoldurile eşite din cale afară.

Intră în birou, cu florile la chiotoare.

— Ce-i cu tine, Tănăsescule! — îl întâmpinară colegii, văzându-l păşind cu aerul unui cuceritor.

— Ce ştiţi voi!—zise funcţionarul făcând un gest care dădea de înţeles că de acele flori se legà o întâmplare învăluită în cine ştie ce taină mare.

— Vre-o damă din lumea mare!.. Aşa că am ghicit, Tănăsescule?

— Da, o doamnă din lumea mare!... Ce te hlizeşti spânule!... — răspunse Tănăsescu, scurt, prichindelului de archivar care se încercà să fie de duh.

Întorcându-se apoi către colegii lui mai serioşi, se crezù dator să le povestească cum de câtva timp, — în fiecare dimineaţă — o doamnă sus-pusă îi pândea calea de la fereastră, când îl vedea trecând spre birou: cum îl

oprì azi servitoarea, şi cum stăpâna tremurând de emoţie se apropiă de el şi îi dete în grabă buchetul de lăcrămioare.

— Şi tu ce-ai făcut?—îl întrebă subşeful care trecea drept un craiu de mâna întâia.

— Ce să fac? Am plecat... Puteam să întârziu de la serviciu... spune drept?

— Dă dracului serviciul, când e vorba de o aşa *combinaţie!* — strigă craiul biroului, făcând un gest hotărâtor.—Pe femeie trebuie s'o ei repede, altfel o pierzi...

Şi, cu acest prilej, el povestì cum a pierdut o slujbă la *Finanţe*, din pricina unei femei.

— Pentru o femeie!... Nu sunt eu aşa de prost! — strigă Tănăsescu şi liniştit, se aşeză la masa lui de lucru. Totuşi, nu copiă de cât câteva *adrese*, şi aruncă condeiul deoparte. Se sculă hotărît şi luând un aer suferind, se îndreptă spre cabinetul şefului ca să-i ceară o învoire.

. . . . . .

De două ceasuri aproape, un tânăr voinic cu faţa mustăcioasă bate trotuarul, în sus şi'n jos, în dreptul unei curţi boiereşti. Cu

ochii trăgea prin gratiile grilajului de fier, şpionând par'că pe cineva.

Spionul, care nu erà altul decât prietenul nostru Tănăsescu, îşi îndreptà din când în când privirea spre perdeaua brodată de la fereastra înnaltă, aşteptând cu nerăbdare ca o mână delicată s-o dea la o parte.

Intr'un rând, plictisit de atâta aşteptare, şi ca să-i pară vremea mai scurtă, începù să numere în gând. Trecuse cu numărătoarea peste o mie, şi încă nimeni nu se arătase. Nici «afurisita de unguroaică» nu se arătà. Ar fi putut cel puţin aflà de la dânsa, cine erà stăpâna «castelului».

— Ce dracu, par'că au murit cu toţii în casa asta!... Mai număr până la o sută, şi, dacă nu se arată, o las în plata Domnului, cu florile ei cu tot.

Şi se puse iarăşi pe numărat... Dar n'ajunse până la cinci-zeci, şi tresărì, auzind tropăind pe pavagiul curţei, călcâile potcovite ale servitoarei care se şi strecurase pe portiţa grea, de fier. Tănăsescu vru s'o oprească, dar nu putù, căci unguroaica, văzându-se în stradă, o luă la fugă arătându-i

carâmbii cizmelor de care se băteà, cu zgomot, poala fustelor aspre şi grele.

— Trebue să se întoarcă — gândì Tănăsescu, şi scos puţin din plictiseala în care căzuse, începù iarăşi să deà târcoale locuinţei.

Nu trecù mult, şi răsună un alt zgomot de călcâie, dar acesta mai uşor, mai dulce. Chiar atunci trecătorul zărì o doamnă, — doamna de dimineaţă — care veneà şi ea spre portiţă. Erà gata de plecare, cu pălărie neagră în cap, cu mănuşi lungi, negre, de piele lustruită.

Părea nerăbdătoare şi, fără îndoială, aşteptà pe cineva, căci lungindu-şi gâtul delicat, privì în lungul străzei, în sus şi în jos...

— Poate că mă aşteaptă pe mine! — gândì Tănăsescu şi, prins de o îndrăzneală neaşteptată, trecù strada şi se apropiă de necunoscută, salutând-o fără multă sărbătorire.

Puţin surprinsă, femeia îi răspunse înclinându-se uşor.

Funcţionarul, rotunzindu-şi gura ca să-şi facă glasul mai dulce, începù:

— Am venit să-mi cer «pardon»... Să repar greşala de azi dimineaţă...

D-voastră, înţelegeţi, nu'i aşa? că un şef de biurou trebue să fie punctual, căci cum zice proverbul: când pisica nu-i acasă, şoarecii joacă pe masă!

Nedumerită, stăpâna casei se retrase puţin fără să zică vre-un cuvânt.

Tănăsescu, cam încurcat, reluă:

— ... Da, şoarecii joacă pe masă... aş putea zice chiar că joacă pe biurou... Eu sunt integru, doamnă, şi pot zice chiar discret... vă jur...

— Poate mă asemuiţi cu cine-va? — întrebă femeia care se vedea că se chinueşte să-şi dea seamă dacă mai întâlnise în cale pe străinul din faţa ei.

— Cum, nu mă cunoaşteţi acu? Eu sunt tânărul de azi dimineaţă cărui i-aţi dat florile... pe care le voiu purtà veşnic la piept, ca pe un semn de înnaltă *atenţie* dela o fiinţă, pot zice chiar sublimă!...

Şi numai slujba mea e de vină că nu m'am purtat ca un cavaler!...

Ridicându-şi ochii în fundul cărora ră-

tăcea o umbră de melancolie, femeea îi zise cu liniște:

— A, da!... Acum mi-aduc aminte!...

Vi le-am dat ca o amintire din partea Adei.

—Și eu: Aurel Tănăsescu!—se grăbì funcționarul, întinzându-i mâna în chip de *recomandare.*

Femeea se dete îndărăt și privì aproape cu frică în jurul ei, dar se liniștì, pe dată, auzind un huruit de trăsură care se apropià.

Tănăsescu, cu totul zăpăcit, începù să-și chinuiască, fără milă, sfârcurile aspre ale mustăților. Noroc pentru el, că se oprì, tocmai atunci la poartă, o trăsură din care sărì servitoarea. Aceasta rămase cu ochii holbați când își văzù stăpâna alături de un străin.

Tănăsescu înțepenise în loc, neștiind ce să mai facă.

— Te rog, domnule, nu vezi că trebuie să trec! — îi zise doamna plictisită acum de stăruința acestui domn.

— Mă rog... mă rog, poftim... parcă eu vă opresc acum... parcă am vreun drept?.. Dar să-mi dați voie... să vă spun că nu-i frumos ca să râdeți așa de oameni chiar așa de tot... Imi dați flori, și apoi mă alungați ca pe un serv...

— Cum?... Ah!... Ţi-ai închipuit că eu?...

Şi cu toată tristeţea din ochii ei, o prinse râsul...

Tănăsescu ruşinat, îşi simţeà urechea vâjâind.

Inainte s'atingă scara trăsurei, femeea, făcând o mişcare de resemnare, adăogă, aproape cu blândeţe:

— Da, bine domnule... Ce ai înţeles d-ta?... Eu în fiecare Sâmbătă, împart flori de pomană la toţi trecătorii pentru sufletul fetiţei mele Ada!... Şi e vina servitoarei că n'a ştiut pe cine să oprească...

Trăsura plecă... Tănăsescu rămase topit, fără gând, fără suflet, fără privire. Dar când servitoarea trântì în ciudă portiţa grea de fier, bietul se trezì. Un val de căldură îi înăduşì faţa:

— Auzi?!... mie flori de pomană... de sufletul... dracului, să-i fie ei acolo!...

Şi, cu degetele-i scurte, groase, fără mlădiere şi nervi, smulgând gingaşele flori de la chietoare, le aruncă în stradă, în noroiul frământat de roatele trăsurilor, de copitele cailor...

TABLA DE MATERII

TABLA DE MATERII

	Pag.
Cu aripa frântă	5
Scarlatti	11
O spaimă	29
Cine moşteneşte	39
O licărire	53
Dora	67
Nebunul	83
Firul de mătasă	89
Pe lunca Siretului	99
O minune a lui Sfânt-Ilie	113
Suflet de copil	127
Moara lui Simionoff	133
Fără boi	141
Cele două tabere	157
Răsplata unei oboseli	175
Urmărit	189
La pândă	197
Pater Popolsky	209
Un scurt popas	217
Grija lui Cocorăscu	223
Să vorbim de artă	231
Blana răsbunătoare	241
De sufletul Adinei	251

„Minerva“ Institut de Arte Grafice și Editură, București
B-dul Academiei, 3. — Edgar Quinet, 4.

AUTORII VECHI

ALECSANDRI V. — Poesii . . . 1.50
— Teatru, vol. I 1.50
— Teatru, » II. 1.50
— Teatru, » III. 1.50
— Teatru, » IV 1.50
— Teatru, » V. 1.50
— Prosă 1.50
ALECSANDRESCU GR. — Versuri și prosă 1.25
BĂLCESCU N. — Istoria Romînilor supt Mihai-Viteazul . . 1.50
BOLINTINEANU D. — Poesii . . 1.50
CREANGĂ I. — Op. complete . 1.50
EMINESCU M. — Geniu Pustiu. 2.—
EMINESCU M. — Poesii postume 1.50
— Scrieri politice și literare 2.—
— Literatură populară . . 1.50
FILIMON N. — Ciocoii vechi și noi 1.50
ISPIRESCU P. — Legendele sau basmele Românilor 1.50
NEGRUZZI C. — Prosă 1.50
ODOBESCU AL. — Op. complete 1.50
PANN ANTON. — Op. complete 1.50
V. STAMATI V. CÂRLOVA, N. NICOLEANU.— Opere Comp. 1.50

BIBLIOTECA POPULARĂ MINERVA

No. 1— Istoria populară a Romînilor . . . . . —.15
» 4. Cîntarea Romîniei . . —.15
» 5. Istoria populara a literaturei Romîne . —.15
» 6. Revoluția lui Tudor Vladimirescu. . . —.15
» 7. Perderea Basarabiei . —.15
» 8. Unirea Principatelor . —.15
» 9. Mihail Cogălniceanu . —.15
» 10. Vasile Alecsandri . . —.15
» 11. Ștefan-cel-Mare . . . —.15
» 12-13. Istoria lui Mihai Viteazul, de N. IORGA —.15
No. 14. Revoluția lui Horia . —.15
» 15. Răpirea Bucovinei . —.15
» 16. Cum să ne creștem copii —.15
» 17. Păstrarea sănătății . —.15
» 18. Ce să cetim ? . . . . —.15
» 19. 10 Maiŭ . . . . . —.15
» 20-22. Războiul pentru neatîrnare . . . . . —.15
» 23. Viața și faptele Mitropolitului Moldovei Veniamin Costachi —.15
24. Aritmetica . . . . . —.15
» 25. Femeile și revoluțiunea din Rusia . . —.15

BIBLIOTECA MUSICALĂ ≡ „LIRA ROMÂNA“

Conținînd cele mai frumoase romanțe și cîntece naționale romîne pentru voce și piano.

NUMBRELE APĂRUTE:

1. Deșteaptă-te Române. Cîntec patriotic.
2. Luna doarme. Romanță popul.
3. Aoleo ! Arie populară.
4. Suspine crede. Romanț. populară.
5. Cît te-am iubit. Romanț. popular.
6. Călugărul. Melodie populară.
7. Pentru tine Jano. Cîntec popular.
8. Două fete spală lînă. Arie popul.
9. Ce te legeni codrule ! Romanță. Steluța. Romanță.
11. Cucuruz cu frunza 'n sus. Cântec popular.
12. Fetițe din acel sat... Arie din Transilvania.
13. Popa zice că nu bea. Arie popular.
14. Inimioara mea. Arie populară.
15. Am un leŭ și vreaŭ să-l beaŭ. Cîntec popular.
16. Pasăre galbenă 'n cioc. Cînt. pop
17. Imnul Regal Român.
18. Cîntecul Cîntei Latine..

Cărţi apărute în editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA“, Bucureşti, B-dul Academiei, 3

AUTORII CONTIMPORANI

ALDEA-SANDU C. — In urma plugului. 1.50
— Drum şi popas. 1.25
— Două Neamuri. 1.50
BELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala. 1.50
BASSARABESCU I. A. — Vulturii 1.50
I. BÂRSEANUL.—Popasuri Vânătoreşti 1.50
CHENDI IL. Preludii 2.50
COATU N. GH. — Din viaţa ţărănească. . . . . 1.—
CUNŢAN MARIA. — Poesii . . 1.25
CARAIVAN V. — La şezătoare . 1.50
Valuri alinate de Carmen Sylva (Traducere de COSBUC GEORGE 1.50
DUNĂREANU N. — Cânuiţii . 1.50
EMILGAR-GÂRLEANU EM. — Bătrînii 1.50
— Cea dintâi durere . . . 1.50
FLAMMARION C. — Tainele cerului (tr. d. H. G. Lecca). . 1.50
GORUN ION. — Taina a şasea 1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri şi graiuri din Bucovina . . 2.50
HODOŞ CONSTANŢA. — Frumos 1.50
IORGA N. — Cuvinte adevărate 2.50
— Drumuri şi oraşe din România 2.50
— Sate şi mănăstiri din România 2.50
— Pe drumuri depărtate. . 1.50
— Neamul românesc în Bucovina 2.50
— Gânduri şi sfaturi ale unui om ca oricare altul . . 1.50
— Ştefan-cel-Mare şi Mihai-Viteazul ca întemeiat. bis. Romîn. din Ardeal —.50
— Istoria Românilor în chipuri şi icoane 2.50
— Prin Bulgaria la Constantinopole 2.50
IOSIF ST. O — Din zile mari . 2.—
— Credinţe 1.50
LECCA G. H. — Poesii. . . . 1.50

MANOLACHE D. I. — Feţe . . 1.50
NESTOR URECHE. — In Bucegi 1.50
PAPAHAGI N. şi JULES BRUN Moşneagul de la Munte . . 1.50
PAUL AUGUSTIN. — Intre Someş şi Prut 1.50
PETRESCU-PETREA N. — Ilie Marin 1.50
POP VASILE. — Rîs şi plâns . 1.50
— Domniţa Viorica . . . 2.—
— Cum iubeşte o fată . . 1.50
— Prin vraja dragostei . . 1.50
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe înţelepte 1.50
ROSETTI R. D. (Max). — Intre Capşa şi Palat. . . . . 2.—
Rutenisarea Bucovinei . . . 3.50
SADOVEANU M. — Povestiri . 1.50
— Şoimii (roman istoric) . (Ediţia II-a). 1.50
— Dureri înnăbuşite . . . 2.—
— Crîşma lui moş-Precu. . 2.—
— Povestiri din răsboiu. . 2.—
— Floare-ofilită . . . . . 2.—
— Amint. căpr. Gheorghiţă 2.—
— Mormîntul unui copil. . 2.—
— La noi, în viişoară. . . 2.—
— Insemn. lui Neculai Manea 2.—
— Guy de Maupassant (trad.) 2.—
— Vremuri de bejenie. . . 2.—
SCROB C. — Rouă şi brumă . 1.50
SCURTU AUREL. — Călăuza staţiunilor Balneare şi Climaterice din România. 1.50
SLAVICI I. — Vatra părăsită . 2.—
— Nuvele vol. I 1.50
— Din Bătrîni. 2.50
— Nuvele vol. II. 1.50
TEODORU A. GH. — Din viaţa marinarului 1.50
VOINEŞTI-BRĂTESCU I. — Nuvele şi schiţe 1.50
VLAHUŢĂ AL. — Clipe de linişte 1.50
DAUŞ L. — Doamna Oltea . . 1.50
BÂRSAN ZAHARIA — Poezii . . 1.50
GOGA OCTAVIAN. — Poezii . . 1.—
ADAM ION. — Pe lângă vatră . 1.50

Toate aceste cărţi se găsesc de vânzare la toate librăriile din ţară şi la Institutul de Arte Grafice şi Editură „Minerva“, Bucureşti, B-dul Academiei 3, — Edgar Quinet 4.

Din autorii clasici se găsesc şi în ediţie de lucs afară de „Geniu Pustiu“ şi „Poesii Postume“ cu preţul lei 3 volumul.

6895.

te Grafa
demie.

e . . 1.5
tucegi 1.5
Bacu
. . . 1.5
So-
. . . 1.5
- Ilie
. . . 1.5
ins . 1.5
. . 2.-
. . 1.5
i . . 1.5
'orbe
. . . 1.5
Intre
. . 2.-
. . 2.5
rî . 1.5
e) .
. . 1.5
. . 2.-
u. . 2.-
. . 2.-
. . 2.-
hiţă 2.-
l. . 2.-
. . 2.-
nea 2.-
ad.) 2.-
. . 2.-
i . 1.5
sta-
nate-
. . 1.50
i . 2.-
. 1.50
. 2.50
. 1.50
ţa
. 1.50
2-
. 1.50
te 1.50
. 1.50
. 1.50
. 1.-
. 1.50

ariile
va",

fară
i Ş

5.

10

ANTICARIAT
Lei 20

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.